

Augusts Zeidmanis

Manas dzīves principi

1 9 3 9
AUTORA IZDEVUMS

Autora grāmatas:

Zemāpziņa (kā izmantot neapzinīgo prātu).	Ls 0,30
Vārdi no nākotnes grāmatas (dzīves jēga).	„ 0,50
Domas — dzīves svarigākā problema popula- ra dzīves gudribas apcerē ar prof. V. Maldoņa priekšvārdu.	„ 2,00

Dabūjamas visās grāmatnīcās un pie
Augusta Zeidmaņa Limbažos, Rīgas ielā 3, dz. 29.
Grāmatas var pasūtīt, iemaksājot naudu pasta
tekošā rēķinā 11420.

Augusts Zeidmanis

Manas dzīves principi

Domas, ieskati un atziņas
Populari zinātniski apcerējumi

1 9 3 9

Autora izdevums. Limbažos, Rīgas ielā 3, dz. 29

Laime.

Laime ir cilvēka jūtu noskaņojums. Par laimi sauc iekšējo īpatnējo apmierinājuma, prieka, pacilātības stāvokli, laimes izjūtu.

Laime ir dzīves īstais piepildijums, ko cilvēks var sasniegt.

Kad mūsu domas un darbi sakrīt ar zemapziņas atzinumiem, tad tie ir dzīja miera un laimes sajūtas briži. Par katru mūsu domu un darbu, par katru soli zemapziņa dod savu spriedumu. Tā ir mūsu iekšējais vērtētajs, kam liela un nemitīga ietekme uz visu mūsu dzīvi.

Brīnišķa vara piemīt zemapziņai; tas ir spēks, kas izprot dzīves kārtību tūkstoš reiz labāk par mums un māca mūs pareizi izprast dzīvi un tās parādības, aīšķirt graudus no pelavām, patiesi labo no jaunā. Viens īstas laimes pamats ir mūsu domu un darbu saskaņa ar zemapziņu, šo dzirkstelīti, kas kvēlo mūsos ikvienā.

Ārējie apstākļi var ietekmēt mūsu iedomu, laimi padziļinot vai aptumšojot. Ārējie apstākļi ir tikai palīglīdzeklis. Īstais laimes avots neatrodas ārējā pasauļē, bet cilvēka zemapziņā. Darbs ir dzīves laimes avots.

Iedomu, gribas un vēlēšanās piepildīšana un apmierināšana ir laime, jo no to piepildīšanas atkarājas laime, vajaga tikai zināt — ko iedomāties, ko gribēt, ko vēlēties?

Laime daudzreiz ir vēlēšanās piepildīšanās gaidīšanas stadijā. Tānī momentā kad vēlēšanās ir sasniegta un piepilda, laimes vairs nav; jo nekas nestāv uz vietas; kad laime sasniegta, cilvēks tūlit iet uz priekšu: aug jaunas vēlēšanās, jaunas laimes izredzes, un tas ir ļoti dabiski. Laimes sajūta rodas jau iedomājoties pareizu vēlēšanos un mērķi, kuru piepildīšanās notiks nākotnē.

Laime ir meklējama un atrodama tikai sevī, nevis ārpus sevis.

Visiem lieliem vīriem sevišķa nozīme ir iedomām, gribas spēkam, darba milestībai (ar prieku darit visu arvien mazliet labāk kā citi to dara) un visu savu spēku koncentracijai uz vienu vienīgu punktu, un viņiem laime nāk pati no sevis.

Tava laime ir mana laime; vienīgi ar otra laimi var kļūt laimīgs; kas otru aplaimojis, tas pats ir laimīgs.

Lai cilvēka dzīve kļūtu pilnīgāka un laimīgāka, paaudzei vajaga piesavināties arī dzīves mākslu, tāpat kā visas citas zināšanas, un kuru nevar iemācīties bez nopietnām studijām un treniņa.

Katra cilvēka mērkis, neizdziestoša tieksme un vēlēšanās ir laime, un laimīgs var kļūt katrs — katrs ir pats savas laimes kalējs. Laime var būt ilgstoša, laime ir iegūstama. Daudziem ne prātā nenāk, ka laime pašam jāmeklē. Laime nāk tad, ja māk izmanto gadijumu. Laime ir cenšanās atrisināt notikuma pamatus.

Vienā pusē ir zināšanas, otrā — nezināšana, tas ir viss laimes noslēpums. Laime nāk tur, kur pareizi aprēķina iespējamības caurmēru un varbūtējo panākumu procentu, dibinātu uz zinātniskiem pamatiem.

Neatšķiroties no citiem, nav cerību pasaulē tikt uz priekšu. Lai gūtu panākumus un laimi, nepieciešams atšķirties no masas, kurai nekad nav laimes. Laimes sākums ir — kaut kādā veidā izcelties starp pārējiem.

Laimi maldigi meklē bagātībā, baudās, slavā, sabiedriskā stāvoklī, ārējos apstākļos. Tas ir kļūmigs pārpratums, kas nekad neved pie laimes, pie ilgstošas laimes. Par naudu var nopirkt dažādas baudas, bet vai var nopirkt laimi? Manta nav vērtība pati par sevi, bet tikai izjūtu līdzeklis. Velti meklēt laimi augstā stāvoklī: ne čaula, bet kodols nosaka augļa vērtību. Kas pārkodis slavas riekstu, tas uz to skatīsies ar smaidu uz lūpām, bez skaudības. Pāri sabiedrības vērtējumam vienmēr stāv zemapziņas spriedums. Neesi citu spriedumu vergs!

Laime ir ilgstošs, nesatricinams miers un labsajūta.

Ne vara par citiem, bet vara par sevi ir vislielākais ieguvums, kas dod laimi. Fizisko bāudu pamatā stāv zinamas organismu prasības, lietderības principi, tie arī vienādi saistīti ar patīkamām izjūtām, bet organisms necieš pārmērības. Saprātīgam cilvēkam bāuda ir līdzeklis padziļināt viņa laimi, viņš nekad nekļūst par savu bāudu, savu kaislību vergu.

Ja gribi gūt paliekošu laimi, būt personība, ne iedomu un iegribu vergs, ne tauriņš, kas apdedzina savus spārnus maldugunis, tad neatlaidīgā un sistematiskā pašaudzināšanas darbā iznīcini arī bāudu maldu tēlus, tāpat kā mantas un slavas tēlus.

Skaudība, atriebība, naids, dusmas, īgums, greizsirdība, bailes, bēdas, ļaunprātība, nežēlība, māňticība — ir laimes vislielākās ienaidnieces. Skaudīgais no-

laupa sev prieka izjūtu par saviem sasniegumiem. Cilvēks, kas nonācis jaunu sajūtu varā, pazudina sevi un savu laimi, bojā savu veselību, kaitē tikai pats sev, saindē visu atmosfēru ap sevi, noslēdz pats savai laimei visas durvis un tad vēl brīnas, kāpēc viņš tik nelaimigs?

Daudzi un dažādi ir fiziskie un psichiskie spēki, kas attistas un krājas mūsos, un jo pilnīgāks ir to atraisijums, jo pilnīgāki un laimīgāki esam mēs paši. Rūpes par sevi vai otru atraisa vīsus gaišos spēkus un pašu aplaimo.

Svarīgi attīstīt visus tos spēkus, kas mūsos ir, jo, atraisot šos spēkus, mēs panāksim arī savas laimes izjūtas kāpinājumu. Dzives māksla ir — savu spēju atklāšana un attīstīšana. Šī spēja ir tā sauktais talants, ko rada un attīsta katrs darbs. Laimes izjūtu dod iekšējo spēku, talanta atraisijums. Pareizi skatoties, tu atradīsi savā „Es“ milzīgas labākās dāvanas, kurām nekad neesi licis darboties. Vajaga tikai vingrināties un papūlēties atklāt sevi snaudošas spējas un likt tās darbā, tad pastāvīga laime atrasta.

Darbība ir viens no galvenajiem laimes elementiem. Visas pasaules ilgas, griba un vēlēšanās bez darbības nav nekas. Tikai ar lielāko ātrumu un bez apstājas darbojoties, var kļūt par laimes lutekli.

Ja vēlies panākt laimi, tad saisties ar cilvēkiem, kuri zina vairāk nekā tu pats. Ja gribi zināt ko par laimi, tad negriezies pēc padoma pie nelaimīga. Dod laimei iespējamību tevi atrast un atzīmēt. Izmēģini savu laimi un nebisties no klizmām un riska. Vairums ļauž ļauj ar tik bīdīties, tos tikai bida, kādu laimi tie var gūt? Pašuzpurēšanos, pašaizliedzību un pieticību sludina un māca paraziti, kas paši dzīvo uz citu reķina, no citu asarām un sviedriem.

Jo vairāk laimes mēs izdalām, jo vairāk mums tās būs ko dalīt.

Vajaga izcelt labo, pozitivo un priecāties par to, vajaga nomākt jauno, negatīvo, neļaut tam izpausties, tas ir otrs ceļš uz laimi.

Domas ir spēks, kas dzemēdarbus, katra doma jau ir darba diglis.

Pārbaudot idejas, jādomā un jājūt ikvienam pašam sev, jāiegūst neatkarīgs skats uz dzīvi, domai jābūt oriģinalai. Ista realitātes atslēga ir domu, jūtu un darbības neatkarība un saskaņotība.

Vēlēšanos vajaga uzturēt un stiprināt, neļaujot tai meklēt apmierinājumu sapņos. Ja sabruk vēlēšanās, zūd cilvēcīgās būtnes augšana. Tā tad, ir jāsaprot savu iekšējā vēlēšanās, tā nav jānomāc, bet gan jāstiprina. Vispirms katram vajaga noteikt, ko tas vēlas panākt dzīvē. Neviens nemeklē laimi pēc citu prāta, bet pēc saviem ieskatiem, un tiem ir taisnība.

Šaubas ir ļoti svarīgas patiesības atklāšanai un saprašanai. Ja tev ir saprašana un drosme šaubīties par ticībām un zināšanām, — tu esi patiesības māceklis un pārliecināti sapratisi, kā dot dzīvības ūdeni, lai veldzētu pasaules slapes pēc laimes.

Priecājies par katu laimi un katru laimi.

Aplaimo citus, tad arī tava laime augs.

Sēj darbu — plausi paradumu; sēj paradumu — plausi raksturu; sēj raksturu — plausi laimi.

Es jau izjūtu laimi, varēdams augt, attīstīties, darboties, atraisot savus radošos spēkus, izceļot pozitīvo un pārvarot negatīvo.

Ja cilvēks sajūt tieksmi kalpot vēl kādai augstākai idejai, atraisit savus spēkus kāda lielāka

mērķa labā, tad tas ir vēl viens ceļš uz laimi, kura gals nav vairs saskatams, bet aizvijas, saulainos mūžības krastos.

Laime atnāk no turienes, no kurienes to vismažāk gaida.

Laime nestāv uz vietas, tā ir tikai ūss atpūtas brīdis esamības nemiera.

Dzīves laime atrodas pareizā patikas izvēlē *).

Laimīgs ir cilvēks, kam dzīvē ir savs mērķis.

Mīla.

Mīla jeb mīlestība ir ļoti dažāda: ir vecāku mīla uz bērniem, bērnu mīla uz vecākiem, brāļa un māsas mīla, cilvēka vai cilvēces mīlestība, tēvijas vai dzimtenes mīlestība, vispārēja draugu mīla, īsta, vienīga drauga mīla, platoniska mīla, vīrieša un sievietes savstarpējā mīla. Šīs mīlas ir katras savādāka, bet visām viens vārds.

Ievērojamākās ir īsta drauga un vīrieša un sievietes mīla.

Īsta, patiesa drauga mīlas atributi augstākās noteicosās īpašības ir: vaļsirdiba, sirsniņa, patiesība un uzticība. Kur nav visu šo četru īpašību, tur nav īstas, patiesas draudzības.

Platoniska mīla, starp vīrieti un sievieti ir idejiska, vienīgi ideaļa prāta mīla, nevis seksuala miesiska mīla.

Mīlā, kā starp domu, tā dzīves biedriem, satiekas un saderas arvien pretstati, kuri nav savstarpēji līdzīgi, bet ir ar vienādām tieksmēm. Tādi noderigi viens otram, var viens otru papildināt un izlabot savus trūkumus, padarīt sevi vērtīgāku.

Vīrieša un sievietes mīla sadalas: īstā mīlā, praktiskā mīlā, brīvā mīlā un kaislā mīlā.

Vīra un sievas milu vada seksuala pašpavairošanās dabas kārtība, ka katram individumam jānādrošīna savas sugas pastāvēšana ar pietiekošu skaita pēcnācēju radīšanu.

*) Izmantoju Longina Ausēja grāmatu „Ceļi uz laimi”, kuru ikvienam nopietni ieteicu izlasit.

Īsta virieša mīla ir — mīlēt sievietē visu labo, daijo, cēlo, gudri, prātīgo reizē ar miesu. Vienīgi savienošančs uz prāta un miesas kcpigas patikas pamata sauc par īstu mīlu un vienīgi tā ved arī pie laimes.

Praktiskā aprēķina mīla nav īsta mīla un ir bieži nelaimīga.

Brīvā mīla ir Amerikā pieņemts vārds milai, kuru noslēdz bez baznīcas laulības ceremonijas, dažreiz arī bez jebkādām formalitātēm. Šī mīla ir dabiska, ne piespiesta, laba un godiga.

Kaisla mīla nav mīla, bet kaisle; mīlēt tikai miesu, bez daiļuma un tikumibas, nav mīla, bet izvirtība, netiklība un prostitucija.

Kas ir cilvēku mīla savā būtībā, kurai tik varena nozīme? Mīla modina un vairo drosmi, ir prieks un bauda, kas apreibina, ir ļoti tuvs satiksmē ar otru, kas patikams. Cilvēks, kas daudz nedomā, apmierinas ar vienu no šiem priekšstatiem un rīkojas saskaņā ar to.

Kad tiešam īsti kaut ko milam, tad mīlamo saprotam, cenšamies to sargāt, netaupot savus spēkus un intereses. Bieži virietis mīl sievieti, vai sieviete virieti nemaz neapsvērdami, ka viņu mīla nav īstu cilvēku mīla, bet dzīvnieku patmīla, egotisms, (ne pašmīla, egoisms.) Īsta pašmīla, egoisms ir cilvēku mīlas galvenā iezīme. Pavirši domājot, šīs īstās cilvēku mīlas jēdziens liekas nepareizs, neparasts, bet iedziļinoties liešas būtībā, tas izrādas vienīgi pareizais.

Parasti neievēro, jo neatšķir īsto mīlas jēdzienu no neīstā. Tautā pareizi nesaprot īsto cilvēku mīlas būtību.

Egoistu no egotista, pašmīli no patmīla, savīgu no patīga atšķirt diezgan grūti, bet galvenā mēraukla te ir, ka egoists vienmēr dara visu uz sava rēķina un

par pakalpojumiem dod arvien taisnu ekvivalentu, pretvērtību; egotists turpreti visu dara uz otra rēķina, otru netaisni izmanto, dzīvo, eksistē uz otra asarām un sviedriem, ved īsta parazīta dzīvi, kas nedomā dot taisnu pretvērtību.

Pasaule nav cēlākas, lielākas laimes par to, kuru sniedz īsta cilvēku mīla.

Tu saki, ka tu mīlē kādu personu, un tūlit tev rodas greizsirdība, ja šī persona tevi nemīlē vai mīlē citu. Vai tā ir mīla? Tikai muļķi to sauc par mīlu. Mīla ir abpusēji noslēgts savienojums.

Īstas mīlas pazīmes: viens otram pilnīgi uzticas, līdzdala visas intimākās jūtas, domas un noslēpumus, viens otru pilnīgi saprot un cenšas palīdzēt otru vēlēšanās sekmēt un piepildīt; kur tas nenotiek, tur nav īstas mīlas.

Lai tava mīla būtu vienmēr saulaina, mīlē nekā neprasidams, nekā negaididams. Tā nav īsta mīla, jā gaida pateicību, baudu. Ir nelogiski, netaisni prasīt samaksu no otra par to, ka mums radušās kādas jūtas pret to. Tomēr gandriz ikviens no sava iemīlotā to netaisni prasa! Izspiesta vai uzspiesta mīla nav nekā vērts. Dibini savu mīlu nevis uz to, ko vari ķemt, bet uz to, ko vari dot.

Mīla ir vadītājs un visa pamats, mīla iedarbina pasaules. Mīla ir dzīves visuma likums, un katra cilvēka praktisks uzdevums ir attīstīt savas spējas mīlēt.

Visspilktāk jūtu siltu ns parādas mīlā, kura ir dzīvības radītāja. Pēc Tagores domām mīla ir visu cilvēcīgo vērtību avots un mēraukla. Mīla ir vienīgais pašmērķis, vienīgā pašvērtība.

Mīlas aforismi.

1. Vispirms vajaga nodibināt draudzību, tad — mīlu.
2. Mīla ir augstākā veida simpatija, glāsts un maigums.
3. Mīla nav patiesa, kad tai trūkst prāta simpatijas.
4. Mīla alkst pēc dailuma un patiesibas.
5. Mīla ir dievišķa bauda, tā attaisno, piedod un atjauno visu.
6. Mīla aizmirst un pacieš visu, tā ir došana, nevis ķemšana.
7. Mīla ir tikai jūtu lieta, nevis greks, kas jānožēlo.
8. Mīla ir tāda, kādi mēs paši esam.
9. Mīla dzīvi vieglo un saldina, tā ir prieks un laime.
10. Mīla ir vienīgais, kas spēj piepildīt mūžību.
11. Mīla ir dzineklis, kas saista vienu pie otra.
12. Mīla ir nenopērkama un neiznikstoša.
13. Mīla dibinas uz savstarpeju dzimuma pievilcību.
14. Mīla rodas, satiekoties ar vairākām piemērotām īpašībām.
15. Mīla neievēro mīlamā ricību.
16. Mīla atzīst otru par pilnvērtīgu bütņi.
17. Mīla apgaismo un silda kā saules stars an veldzē kā ziedoņa vēsma.
18. Mīla neprasa, vai to pieņem vai atraida.
19. Mīla dzimst un mirst no dabiska cēloņa, neatkarīgi no milētāja.
20. Mīla ir mūžīga uguns, ko neviens nespēj ne ierobežot ne izdzēst.
21. Mīla, kas nekad neizbeidzas, ir savītība, pašmīla.
22. Milai kalpo viss radītais.
23. Milai nav vērtības, ja tā ir vergu mīla.
24. Milu var dot bez mēra: jo vairāk dod, jo vairāk rodas.
25. Milā var atrast visu, vajaga tikai prast meklēt.
26. Milā, tāpat kā muzikā, neapnīkt vienas un tās pašas melodijas.
27. Milā abpusējus trūkumus slēpj, laulībā tos rāda atklāti.
28. Kad patiesi mīlē, tad visām citām idejām nav nozīmes.
29. Pasaulē nav diezgan īstas mīlas, tas ir viss.
30. Kamēr griežas dzīves rats, dzen to mīla vien un bads.
31. Rokas spiediens ir pirmais mīlas vēsmas pūtiens.
32. Nevar milēt ne to, no kā mēs bīstamies, ne to kas no mums bīstas.
33. Vai! tam, kas mīlē miesu: nāve paņem visu. Mīlē prātu — nepazaudēsi!
34. Divām bütñēm mīlā saplūstot, atrisinās dzīves noslēpums.
35. Acumirklis rada kaisli, acumirklis to arī izdzēs.
36. Sieviete alkst laulībā paglabāt savus uzskatus un savu „Es“.
37. Revienam nav tiesības upuret savu „Es“ ne arī pieņemt „Es“ upuri.
38. Nevienam nav iespējams sev pavēlēt otru milēt vai nemīlēt.
39. Kad viens otru mīlē vai nemīlē, tur nekas nav līdzams, ne darams.
40. Sieviete un vīrietis par otra mīlēšanu vai nemīlēšanu nav ne slavējami, ne pelami, jo mīlē vai nemīlē bez brīvas gribas.
41. Sieviete un vīrietim ir vienādas tiesības uz mīlu.
42. Cilvēka tiesības ir brīvi milēt un dzīvot ar to, kuru mīlē.
43. Mīla ir durvis, pa kurām dzīvība ienāk cilvēkā.

Cilvēka vērtība.

Cilvēka vērtība atkarājas vienīgi no paša cilvēka: cik augstu tu pats sevi novērtēsi, tik augstu un ne augstāk tu arī pacelsies; tādēļ savas iedomās uu vēlēšanās nekad netēlo sevi zemu, nekad nenoliec sevi, nepālā, to iekal savās domās, prātā un pastāvīgi turi sev acu priekšā.

Lai rādītu kaut ko lielu, pašam vajaga būt sevī lielam.

Nepieciešami ir vajadzīgs pašlepnums, pašapziņa, pašuzticība, pašcieņa un pašpaļāvība vienīgi uz sevi un saviem spēkiem. Vajaga tikai saprast lietas isto stāvokli, ka ne no viena tev nav ne mazāko tiesību ko gaidīt, cerēt vai vēlēties (ne arī bities), ka mēs esam atdoti un padoti vienīgi mūsu pašu spēkiem. To ievērojot, tu būsi jauns cilvēks, tev būs pavisam cits prāta stāvoklis un tu ar savādām acīm uzskatīsi pasauli.

Vajaga tikai droši iet uz priekšu, nebaidoties un nekautrējoties ne no kā un neaprobežojot un neapspiežot savu „Es“.

Jātīc sava talanta varai, jāiegūst paļāvība savam spēkam, tad vienīgi klūst stiprs. Nekas tā nenomāc cilvēku, kā šaubas par savu isto vērtību, saka Vilis Lācis savā romānā „Cilvēki maskās“.

Orisons Sv. Mardens saka: tevi radot, daba nav rīkojusies pēč šablona. Mūsu vieta dzīvē mums jāatrod pašiem. Mēs esam tik lieli, cik lielas ir mūsu iedomas, griba vēlēšanās un mērķi.

Prentiss Mulfords saka: nekas tik ļoti nekaitē cilvēkam kā pašpazemināšanās. Kas spēj sevi iedomāties tikai uz kāpņu viszemākās pakāpes, tas paliks tur arī visu savu mūžu. Mācies nekad nedomāt par sevi kā par ko mazvērtīgu. Neizslēdz sevi nekad no iespējamības kādreiz turpmākā dzīvē pacelties pāri šīs dienas pasaules robežām. Ilgstošas gaidas uz panākumiem rada iemeslus, līdzekļus un ceļus uz šiem panākumiem.

M. Pavlova saka: tikai pašapziņa dod cilvēkam stipru pamatu un mierīgu pašāvību dzīvei. Viņš var izveidot otru un savu personību.

Neticība sev ir vislielākais ļaunums; uzticīties sev ir vienīgais mūsu kulturus uzdevums, saka Akuraters.

Nav citas patiesības: mērkis, kuru nosprauž katrs sev, spēj attīstīt snaudošos spēkus, saka Krišnamurti.

Vingrinies fantazijā, iedomās panākt ko lielu, slavenu, sagaidit panākumus. Kad kāds no niecīgas vietas paceļas līdz daudz augstākai, tas, lūk, ir drīkstējis domāt šo domu par augstāku vietu, un tā bija viņa neredzamais dzinejspēks, kas veda viņu augšup. Mierīga panākumu vēlēšanās ir vislabākais, augligākais veids pacelt savu domu spēku uz piepildīšanu.

Cilvēka iedoma, griba un pārliecība ir vareni spēki, nokalpini tos tavās interesēs iegūt dzīves labklājību.

Cilvēks ir tik liels, cik liels viņš jūtas.

Gudrība.

Gudrība ir vienīgais īstais labums, vienīgā īstā vērtība, no kurās atkarājas visas citas, vienīgā vērtība, kas dzīvi aplaimo un kas garantē cilvēka vēlējumos piepildīšanos.

Gudrs ir tas, kas vispirms pazīst pats sevi, kas nes cilvēkiem kādu labumu, zina dzīves un pasaules būtību un mērķi, grib un prot dzīvot saskaņā ar šim personīgi noskaidrotām augstākām atziņām.

Gudram netikai jāvadas no prāta, bet jāatzīst šī prāta pilnība par augstāko idealu, pēc kā jācenšas un ar kuru jāsaskaņo visa dzīve. Tādēļ neiespējami, ka gudrs cilvēks nebūtu arī taisns, dross, mērens un labs, un būdams labs, tas darīs labu, lai ko tas darītu un būs patiesi laimigs. Rikodamies ar gudrību, neviens nevarēs darīt aplām, jo tad gudrība vairs nebūtu gudrība.

Visi cilvēki tiecas, lai klātos labi. Kurš cilvēks gan to negribētu? Prieks, laime un laba izdošanās ir galvenie labumi. Gudrība ir tā, kas visur panāk, ka cilvēki ir sekmiņi uu laīmīgi.

Patiņi, kas grib kļūt laimīgs, tam jātiecas pēc saprātības un zināšanām, jāvingrinājas tanis un jāsaņem kopā visi savi spēki, lai rastos taisnība un brivība, laimīgas dzīves nosacījumi.

Tie nav tukši, vārdi, tie visi ir ķēmti no manas dzīves.

Gudrība ietver sevī dzives un darbības noteiktu virzienu, radošu prasmi un gribu pildīt dzīvē to, ko atrod un atzīst par patiesāko, labāko, patīkamāko, vērtīgāko un noderīgāko.

Gudrība dibinas vienīgi uz cilvēka logiska prāta un realas pieredzes pamatiem un mērauklām, vērsas uz pasauli un dabisko lietu kārtību.

Gudrības mērķis ir dot cilvēkam domu logisko skaidrību, saskaņot viņa piedzīvojumu un pieredzes krājumus, palīdzēt racionali organizēt sabiedrisko un personīgo dzīvi.

Gudrībā apvienojas dzīlākā atziņa, īstā mīlestība, brīvības cieņa un tas, ka katram jāpaļaujas tikai uz saviem paša spēkiem.

Gudrība ir pamattikums, augstākā etikas māksla.

Visi cilvēki dzenās pēc atzinām, bet ļoti maz no viņiem iegūst dzīves gudrību, kas pastāv personīgi pieņemtā atziņu un pārliecību vienībā par pasaules un dzīves absoluto pamatu, būtību kopsakaru, augstāko mērķi un jēgu.

To gudro es neieredzu, kas pats sev nav gudrs.

Esmu ~~mazliet~~ gudrāks par otru taisni ar to, ka es nedomāju, ka zinu to, ko nezinu.

Vispārīgo gudrību dod atsevišķi cilvēki un laikmets.

Dzīvot patiesi godīgu, taisnu un labu dzīvi ir gudrību gudrība.

Barība cilvēku dara stiprāku, zinātne — gudrāku, padoms — labāku.

Kas tiecas pēc gudrības, ir filozofs.

Visu ~~uzņemt~~ par labu kā notiek — ir pasaules gudrība.

Egoisms.

Egoisms, savība, pašmila ir dabiska, laba un teicama ipašiba.

Egoisms ir katra cilvēka iedzimtā ipašiba, pamata dzenulis.

Mēs visi, it visi esam dzimuši egoisti, savīgi, pašmili.

Savība atspīd ikviema cilvēka darbā, cenšanās, mērķos, sabiedrības dibināšanā un valsts iekārtā.

Patmilu nevar ne izskaust, ne iznīcināt, tā ir vienīgais un galvenais cilvēka rīcības motivs.

Mēs visi paklausam vienādam un vienīgam dzennulim — egoismam.

Ikviens cilvēks, ir egoists, ikviens vēlas izvest savu gribu, ikviens censas pēc sava mērķa, ikviens interesējas pirmkārt par sevi pašu, vispirms milē tikai pats sevi, rūpējas par saviem darbiem un priekšrocībām, par savām spējām un zināšanām, ikviens ir ieteikmēts vienīgi no sava pašlabuma, viss, kas veicina mērķa sasniegšanu, viņu labvēlīgi iespāido un par ciemtiem cilvēkiem viņš domā un interesējas tikai tikcaudz, cik no tiem var gūt kaut kādu labumu. Un tas ir pareizi.

Esošā valsts iekārta ir celta uz ideju, ka galvenais cilvēka ierosinātājs ir egoisms.

Gimenē egoismam sevišķa nozīme; mīla ir dabas dzenulis, ir ista, tira savība. Neviens nemilē, ot-

ru, ja tam nekāds labums neatlektu. Pašlabums ir mīlestības pamats, tās cēlonis, tas tikai rada īstu milu kalpot otram. Pat debesu valstību vēlas vienīgi aiz pašlabuma. Aiz kā cita ikviens vēlas laimīgs būt, ja ne aiz pašlabuma, pašmīlas, egoisma. Pakrāmējies vien ar savām domām pa savu noslēpumu kambarišiem un tu viegli to atradīsi.

Egoists koncentrē visu ap sevi, kalpo pats sev, interesējas par iekšējo dzīvi, cēsas pēc individuālās labklājības, dzīvo domu, ideju, jūtu, iedomu un tēlu valstī, no kurās izaug visas mākslas, filozofijas, izgudrojumi, visas idejas, kas veicina progresu un kulturu.

Cilvēks pats par sevi ir maza pasaule, kurai savas īpašas bēdas un sāpes, prieki un laime.

Egoists neiziet uz otra izmantošanu vai izsūkšanu (egotists to dara), viņš stiprina ikvienu „Es“ apzinību un dziļu cieņu pret otru individu, kā sev līdzīgu.

Neviens nopietni nevar teikt, ka viņš nav egoists, savtīgs, pašlabuma meklētājs un ja kāds to apgalvo, tad viņš nav izpratis šo jēgu sakarību un neapzinas pats sevi kā esību; viņš ir muļķis vai melis.

Es esmu egoists, pašmīlis, es nebaidos un nekautrējos to atklāti pasacit. Kadēļ liegties un liekuļot, ja šī īpašība nav noliedzama katra raksturā? Es nedaru ne mazāko nieku, pat pirkstu nepakustinu, kur man kāds labums neatlec. Tāpat to dara ikviens godīgs cilvēks. Es vienmēr daru labu citiem, mīlēju ikvienu kā līdzcilvēku bez izņēmuma, jo zinu, ka tikai aiz pašlabuma var un vajaga mīlēt otru un sagādāt tam prieku, laimi un labklājību. Es ari tās gribu.

Pateicoties nepareizai viltus mācībai, pašlabums, egoisms ir ierindots ļaunās īpašībās un piespiests masoties un noliegt sevi.

Nav neviens slavena darba vēturē, kas nebūtu darīts aiz savības. Nemsim piemēram mocekli. Kas tad patiesībā ir moceklis?

Vienīgi cilvēks, kas aiz mīlestības un pārliecības par savu lietu vai mācību iet droši nāvē. Mana lieta vai mācība ir tikai tā, ko es ar savu saprašanu esmu atzinis par pareizu. Šo lietu vai mācību es izplatu pasaulei, lai ari citi to saprot tā, kā es to esmu sapratis. Vai tas nav egoisms, savība, pašmīla?

Ikvienš var dzīvot savu dzīvi, bet tikai ne uz cieta rēķinu.

Egoisms ir cilvēka vistuvākā un visdzīlākā izjūtu apziņa, kas virza viņu uz priekšu un liek tam apzinaties sevi kā īpatni, kam jācinas par savu eksistenci.

Šī apzinātība cilvēkā modina radošu spēku un dziļu radīt pēcnācējus, bērnus un darbus. Šī savība rada kulturu, kas ved cilvēku pretim progresam. Ja cilvēkam nepiemīstu šī īpašība, visas viņa dabas dotās dāvanas paliktu neattīstītas. Viņš nevarētu izturēt cīņu par savu eksistenci, nevarētu eksistēt.

Viss tas, kas stājas egoisma tieksmei ceļā, mūsos rada nepatiku. Faktiski mēs patīkamo pieņemam kā derigu, labu, nepatīkamo kā kaitīgu, ļaunu. Organisms ir ierikots tā, ka patīkamais tam ir derīgs un nepatīkamais kaitīgs. Šai patikas tieksmei liela nozīme ikvienu individu dzīvē.

Labdariba, kad mēs rīkojamies citu labā izliekas it kā pašmīlas egoismu izsmiešana un sevis neievērošana, bet patiesībā egoisms, dažreiz ari egotisms, izvēlas šo ceļu kā visvieglāk, visatrāk un visdrošāk pie mērķa vedošu: liekas, kā kaut ko par velti dāvina, bet isteni ar nolūku, zinot vai nezinot, aizdod uz augļiem,

kas vienādi atmaksājas. Tā ir augstākā gudrība, ne katram zinama.

Savība rada lielas personības. Individualais egoisms ir tikpat nepieciešams cilvekam viņa dzīvē kā dienišķa maize. Ikvienam, lai kas viņš būtu, viss jāmeklē sevi, nevis citos.

Aiz savības cilvēki savienojas, aiz savības tie mīlē, aiz savības strādā, aiz savības nāk pie īstas brīvības.

Kam trūkst egoisma, trūkst arī īpasnējas personības, saka Oskars Uailds, (Wilde).

Šopenhauers saka, ka galvenais pamata dzenu-lis cilvēkā ir egoisms — dziļanās pēc mīlas, pašuztura un labklājības.

Egoisms un egotisms ir divi pretēji jēdzieni.

Egoisms, savība, pašmīla nozīmē dabisku, labu, teicamu īpašību, visu darīt uz savu rēķinu, dodot pretvērtību.

Egotisms nozīmē visu jaunu, nicinamu, visu darīt uz otru rēķinu, otru izsūkt un izmantot, gūt sev labumus no citu sviedriem un asarām, nedodot pretim ekvivalenta, līdzvērtības.

Angļu valodā, visa pasaulē, sevišķi Amerikā zi-na un pastāvīgi lieto šos divus vārdus to nozīmē.

Patība un patmīla ir mūsu vārdi, kuri saskan ar egotismu un lietojami vienīgi jaunā nozīmē.

Tikumība.

Tikumība, etika morale ir viens un tas pats.

Tikumība pati par sevi nav īpašība, tikumība ir abstrakst vispārējs kopības vārds, vienmēr savienots ar kādu noteiktu īpašību; tikumības sastāvdalas: gudrs, drošs, labs u. t. t.

Tikumība, etika ir mācība par individu sabiedriskiem uzdevumiem un aptver cilvēku attiecību nosacījumus.

Tikumība ir jāmācas un to māca, to veido vienīgi vajadzība.

Tikumība izpētama, vienīgi paša „Es“ novērojot, jo par drošu atziņu var pieņemt tikai to, pie kurās nāk, pētijot pata sevi.

Īstas tikumības pamats ir individualā laime un labklājība. Kas cilvēkam sagādā īstu tīksmi, veicina viņa laimi, tas ir labs; kas sniedz pretējus rezultatus, tas ir jauns.

Labu grib ikviens, tikai nezina kas viņam būtu labs. Cilvēks aiz nezināšanas vai īsredzības aizraujas no ātri pārejošas tīksmes vai baudas. Viņš nezina, kam dēļ vajaga ikvienu līdzcilvēku milēt un tam pakalpot. Relīģija to ne tikai saprotami nemāca, bet tur preti māca, ka vienīgi tās piekritēji ir krietni cilvēki, kurus var milēt un tiem pakalpot.

Milestība pret ikvienu līdzcilvēku, viņa laimes un labklājības veicināšana ir faktori, kuri ir nepiecie-

šami vajadzīgi manis paša īstai laimei, manis paša labklājībai, kura man nav sasniedzama, ja es neievēvēroju citus, jo, ko sēsi to pjausi.

Ne jau aiz kāda pienākuma jāmīlē un jāpalīdz otram: kas nevēlas sev laba, tam labu var arī nedarīt.

Daudzreiz, pienākuma valga galu tur kāds liekēdis. Es negribu, kā mani ved pie valga, es arī negribu nevienam to mest ap kaklu. Pret mani nevienam nekādu pienākumu nav, atsvabinu katru.

Ista tikumība ceļas no atziņas: rīkoties saskanā ar dabu un labprātīgi pieņemt, nenovēršamības.

Tikumību nosaka dzives apstākļi, valsts satversme un audzināšana, bet to galīgi noteic cilvēka pašlabums, kas saplūst kopā ar vispārības labklājību, kura var uzplaukt tikai tur, kur cilvēks, veicinot vispārējo labumu, vēicina arī savu, kur viņš, nekaitējot vispārējam labumam, nekaitē arī sev.

Tā ir nezināšana, kas pašlabumu un vispārējo labumu saved konfliktā. Šai nezināšanai vajaga darīt galu, vajaga atrast audzināšanas veidu, kas saskan ar prātu, lai laimi nodibinātu cieši uz visiem laikiem.

Lielais tautsaimnieks Adams Smits izteicies, ka egoisms, savītība, pašmila cilvēku sabiedrības uzplaušanai ir tikpat nepieciešami kā līdzjūtība pret mūsu tuvākajiem.

No novērojumiem un pieredzes izstrādājusies vēca paruna: „Ko negribi lai tev dara, to nedari arī otram.“ To varētu tikai tad pieņemt par tikumības mērauklu, ja griba nebūtu relativa, jo zagliis, smēķētājs, dzērājs pavedina, iespaido, māca otram to, kas pašiem patik, ko grib: zagt, smēķēt, dzert, ta tad jaunu.

Lai sabiedrība kļūtu labāka, tad atsevišķai perso-

nai vispirms pašai vajaga laboties. Cilvēci nevar kalpot tas, kas cilvēkam nekalpo.

Dabas notikumi un parādības ir lielāko daļu nenovēršamas, tādēļ no tām mēs neizvairamies, bet samierinamies ar tām. Citi notikumi ir nenovēršami līdz tam momentam, kamēr tie nav zinami.

Daži saka, ka visa tikumības būtība dabinoties tikai uz ieradumu. Katrai sabiedrības formai, katrai tautai, katrai šķirai esot savī tikumības uzskati, kuri bieži vien esot ļoti pretrunīgi, tā kā kādas absolutas tikumiskas normas nemaz neesot.

Katra tikumība ir relativa, tikumiskās normas ir padotas pastāvīgām pārgrozībām. Tādēļ ir neprātība, kādas tautas vai šķiras zinamas tikumiskas normas izskaidrot par netikumiskām, tādēļ vien ka tās runā pret mūsu pašu tikumiskajām normām. Netikumība var būt tikai novēršanās no pašu morales.

No tikumiskā viedokļa mēs paši un mūsu līdzcilvēki ir mērķis, nevis līdzeklis.

Etikai vienmēr vajaga būt tikai zinātnes objektam; zinātnei tikai pienākas tikumiskos dzenuļus un idealus izpētīt un izskaidrot.

Tā nav tikumība, kas izpildīta baiļu tieksmu, attalgojuma, goda, slavas, naudas vai citādu iespaidojumu dēļ, tikumība ir vienīgi tā, ko dara no labas griegas brīvi aiz iekšējiem motiviem, ne ārējiem.

Cilvēkam ir jādzīvo brīvi, tikai ne uz otra rēķinu, neiespaidojot varmācīgi otru ne fiziski, ne psichiski.

Smalks, labs raksturs, dabināts bez kādas tikumības, parādas ikvienā patstāvīgi domājošā cilvēkā.

Nekas nav nolemts, jo nav lēmēja.

Patika un laime ir cilvēka tieksmu un cenšanās nepieciešams mērķis. Ja mēs necenšamies pēc kāda

mērķa, tad viss ir bezvērtīgs. Mērķis ir pašvērtība, tāpat kā laime, gudrība, mīlestība, patiesība un citas galvenās īpašības.

Visas kulturas darbības saturs un mērķis ir vērtību piepildīšana. No vērtību novērtēšanas izaug ideali, mērķi un uzdevumi. Katra darba augstākais saturs kalpot tikumisku vērtību piepildīšanai.

Sasniegta īstenībai derigu atziņu ir teoretiskā prāta uzdevums; iegūt vērtības to derīguma dēļ ir praktiskā prāta lieta. Vērtības atziņu noteic mūsu mērķi un vada praktiskās dzīves darbību.

Kad iedomājamies divējādās šķiru morales — tikumības viriešiem un sievietēm, bagātiem un nabagiem, kungiem un kalpiem, aristokratiem un proletariem, studējušiem un nestudējušiem, kristīgiem un pagāniem, katoļiem, židiem, luterāņiem u. t. t. tad tā ir skaidra liekulība, netikumība.

Tikumība ir savstarpēja vienošanās paturēt to, kas kuram pieder: zemi, namus mantu un sievietes, saka Anatols Franss.

Morale ir cilvēku radīta, un kā tāda tā mainas un attistas līdz ar pārējo apstākļu pārveidošanos, saka Romens Rollans.

Jādzīvo pašam sava dzīve, atraisoties no sabiedrības aizspriedumiem un viltus morales ieskatiem, saka Filips Openheims.

Ja morale būtu zudusi, tas priekš man neko ne nozīmētu, jo no manis neatkarajas ne tās pastāvēšana, ne bojā iešana. Visi filozofi būvējuši savas sistemas, ignorejot morali, saka Fridrichs Ničše.

Morale neprasa ne sevišķas prāta spējas, ne stingu raksturu, saka Anatols Franss.

Divos pretējos polos atrazdamies, kā mežonis tā domātājs vienlīdzīgi jūt riebumu pret morali, saka Onore de Balzaks.

Morale ir šķidrauts, ko vājie lieto, lai apslēptu savu nespēku, saka Moriss Dekobra.

Tikumība ir izdudrojums, saistošo noteikumu pāveids, sabiedriska sprieduma lapa, kuru ar pietismu kādu laiku izpilda, saka Stefans Žeromskis.

Brachfogels savā romanā „Fridemans Bachs“ saka: Tikumīgie jau kopš laika gala bijuši lielākie neliessi pasaulei. Viņi izliekas, it kā rūpētos ne par savu, bet par mūsu tikumību un par neesošas dvēseles labklājību.

Neils, radikalās skolas vadītājs Anglijā, saka, ka ikviens bērns piedzimst nevainīgs un labs, audzināšana, un par visām lietām moraliska audzināšana, padara viņu sliktu.

Ir tikai viens tikums un tas ir drosme, saka Zenta Mauriņa.

Taivāns, Rīgas V īpatn. skolas priekšnieks, „Jauņākās Ziņās“ raksta, ka te patiesībā arī nav jābrīnas, jo vārds „pienākums“ ir samērā jaunlaiku darinājums, un tādu prasīt no jaunatnes pašu veidotu pienākuma apziņu, ir nedabiski.

Mūsu dzīves ceļš nav gatavs, kamēr no savām domām neesam izdzēsuši vārdu „pienākums“, saka Hermans Zudermanis.

Rainis saka, ka pienākumu var uzlikt vienīgi pats sev.

Neviens nevar uzlikt otram pienākumu, kas nebūtu pienākums arī viņam pašam.

Kur nav tiesību, tur nav pienākuma.

Kauns.

Man raksta: „Daudz ko es nemaz nedarītu un joti labprāt to nedarītu, ja neizjustu pienākumu, ja nebūtu vienkārši neveikli, nebūtu kauns to neizpildīt.“

Vai tad tu līdz šim vēl nezini, ka kauns un neveikliba ir vienīgi skaidru iedomu rezultats.

Vai mazums tādu atgadjumū, kur pats nekauناس, bet otru kaunina, kur pats nepilda piēnākumu, bet no otra prasa tā pildīšanu.

Tā tad, kauns un neveikliba šinī gadijumā ir bijušas jaunas ipašības, kuras uzliek važas, padara cilvēkus par vergiem, piespiež tos pastāvigi darit nelabprāt, nepatīkamas lietas.

Kauns, tāpat kā apģērbs, ir tikai cilvēku darinājums. Kauna jūtas nepazīst dzīvnieku pasaule, un tās bija svešas pirmaenes cilvēku sabiedrībai, līdz pat vēlākiem laikiem.

Tā ir nosodama viltus, jauna pienākuma un kauna sajūta, kas saka, lai nedarītu to, ko labprāt ar patīkšanu būtu darijis.

Izpildīt vajaga vienīgi to, ko valdība skaidri un gaiši uzliek par pienākumu, jo dod pretī tiesības.

Iedomas klūdas un jaunumi, tāpat kā pienākuma un kauna jūtas, ir ārstējamas vienīgi ar labām iedomām. Šis ipašības var atmest joti viegli. Kad atgadas pienākums, iedomājies pašpaļāvību vai citu kādu labu ipašību, kad uzmācas kauns, iedomājies pašapziņu un pašuzticību, neveiklibas vietā veiklibu, un tu busi glābts.

Cilvēkiem daudzreiz jādara kas neērts, no kā nav ērti atteikties, bet to nevajaga par pienākumu uzssalīt.

Cilvēks nevar nekad pilnīgi laimigs justies, kamēr viņam ir verdziska pienākuma un kauna sajūta. Kas mūsu dabiskai laimei stājas ceļā, tas ir jauns.

Kautriba ir tikai socialas pieklājības forma, kura mainīs līdz ar laiku, ierašām, apkārtni; tā ir maksa, kas aizsedz dažus neglitumus. Nemelosim viens otram, būsim taisnīgi, tas ir galvenais.

Kaunam nevar būt vietas, kad cilvēks zinamu darbu vai stāvokli neieskata sev par nepiekājīgu, nepiešķirdams nozīmes tam, ka daži viņu nopālā par to.

Mans bērns.

Mans rakstiņš ir mans bērns, mans pēcnācējs. Ko tu teiktu, ja kāds ar tavu bērnu apietos negodīgi? Tāpat man ir neapšaubamas tiesības prasīt godigu apiešanos ar manu bērnu, lai arī kāds viņš izskatītos.

Tu vari viņu nemilēt, pagriezt viņam muguru, neleverot viņu, tas ir viiss; mājas vietu viņš nems vienīgi pie tā, kuram viņš patiks.

Es rakstu vienīgi tiem, kas man piekrīt, kas man simpatizē, kas vēlas tādi palikt kā es vai mani pārspēt. Kas nepiekrit maniem uzskatiem, ar tiem man nav ne mazākā sakara. Tomēr es neuzspiežu nevienam savus uzskatus, viiss atkarājas no katra pilnīgi brīvas vēlēšanās un gribas.

Parliecība ir augstāka par visu.

Savas pārliecības dēļ cilvēks cieš un pat mirst.

VĒL KĀ OTRĀS ĪSTĀS ĢOBĀJ KIESTĪBĀS MĒRĀ
JĀSĀTĀS VĒLĀS ĢOBĀJ LĀQ SĀPĒSĀM OR JĀS ĢOBĀJĀS MĒRĀ
ĀJĀS ĢOBĀJ SĀPĒSĀM OR JĀS ĢOBĀJĀS MĒRĀ
ĀJĀS ĢOBĀJ SĀPĒSĀM OR JĀS ĢOBĀJĀS MĒRĀ
Prāts.

Kas ir prāts? Vai prāts ir būtība, organs, konkreta lieta?

Nē prāts nav būtība, ne arī kas konkrets, tas ir vienīgi smadzeņu darbības nosaukums. Fiziskās, materialas smadzenes ir cēlonis darbībai, ko sauc par prātu.

Vienīgais domājošais, filozofējošais un analizējošais mechanisms, kuru mēs zinam, ir cilvēka smadzenes.

Evolucija izskaidro smadzeņu sistemas pakāpenisku attīstību: no vienkārša veida uz vairāk komplikētāku veidu.

Prāts ir attīstījies un vēl arvienu attīstas. Kad bioloģiskas formas kļūst komplikētas, tām seko prāta attīstība. Saprāts nenāca pasaulei, tāds, kāds tas ir tagad.

Prāta dīglis ir atrasts zemākos kustoņos, augos, kristallos, pat mūžigi pastāvošā atomā, jo kustība ir prāts.

Cik tālu mums zinams, cilvēks ir vienīgais dzīvnieks, kas var domāt par ko abstraktu, atsevišķi tikai domās nojēdzamu, prestatā konkrētam. Visas zemākās prāta formas nāk no patiesas īstenības, empiriski, no pieredzes, no tiešas novērošanas.

Aktivas smadzenes nosaucam par prātu, tāpat kā fiziskas māgas darbību par gremošanu, kur patiesa gremošana nenotiek.

Smadzenes ir salīdzinamas ar vijoli, nervi — ar stīgām un prāts — ar skaņu.

Daži teisti apgalvo, ka esot universals prāts jeb spēks.

Tad mums būtu jāpieņem, ka kaut kur „ārpuse“ atrodas varens, vienīgs spēks piepildīts ar bezgala intelligences, saprāta krājumu, no kura šis „spēks“ ieļej pa karotei ikviena cilvēka galvā, tādā kārlā to pārvēršot no lempja, zemes pikas par prātīgu cilvēku.

Reiz mēs uztveram domu un domāšanas materialistisko izredzi, prātu kā fiziska organa funkciju, mēs sagraujam mistisko parādību līdz ar rezervuaru, no kura saprāta sīkdaļas tiekot pārnestas uz cilvēkiem. Smadzenes galvas kausā ne ar ko nepierāda, ka tās būtu gabals no lielām kosmiskām smadzenēm.

Nevajaga un nevar pieņemt smadzeņu funkciju, abstraktu vārdu — prāts — par konkretu objektu.

Tas pats attiecas uz spēku. Spēks, enerģija ir vienīgi vielas, materijas kustības nosaukums. Nav materijas bez enerģijas un enerģijas bez materijas. Materija un enerģija ir viens, tikai divas formas. Ikviens pielaiž rupju kļūdu, kas runā par spēku, nedomājot par vielu.

Visi visuma materiāli eksistē mūžīgi. Kvīlendas klinikas direktors, Dr. Džordžs V. Krils sakā, ka mūsu smadzenes ar spēku, barību apgādājot tiroīda un adrenala dziedzeri, kas sastāda 4 kvadriljonus dinamo šūniņas, kuras izsviež išu vilņu starus, tā tad prāts ir elektrības produkts, ko ražo materija. Šie izstarojumi atsvabina elektronus no šūniņu protoplazmas un tie iedarbina elektrību un rada domas un prāta darbību.

Bailes.

Baiļu sajūta cilvēkā ir nenoliedzami iedomāta slimība, kura izpaužas mazdūšība, labas gribas trūkumā, glēvulībā, verdziskumā. Vesela saprāta cilvēkam bailes neeksistē.

No vecāku puses, vislielākā aplamība ir, ja bērnos kopš mazām dienām attista baiļu sajūtu.

Bailes saēd bērna un arī liela veselību, dzīves prieku un laimi, traucē viņu attīstību un padara viņus par mūžīgiem vergiem, kamēr viņi nav no bailēm pilnīgi atsvabinājušies. Bērns ieaudzinātās bailes nespēj atvairīt; skaidri zinot, ka nekas ļauns nevar notikt un nenotiks, viņš bailes pa lielākai daļai slēpj no vecākiem un tiem bērnu mokas nemaz nav zinamas. Bailes nav iedzīmtas, bet ieaudzinātas.

Baidīšana ir visparastākais atturēšanas paņēmiens un baida dažādos veidos. Bailes attista ar biedinājumiem, nostāstiem, pasakām, dažādiem dzīvniekiem, tumsu, sodiem, reliģiju murgiem u. t. t.

Jaunlaiku audzināšanas metode ir spērusi milzīgu soli uz priekšu un pilnīgi atmetusi bērnu sodīšanu.

Baiļu sajūtas ar laiku var izvērsties par psichisku slimību un baiļu maniju. Vēlāko baiļu istie cēloņi jāmeklē mazbērnam uzņemtos iespaidos. Bērnam pieaugot, šie pirmie baiļu radītāji aizmirstas, nogrimst zem apziņā. Tikai zinamos apstākļos tos sakustina, un apziņā uzpeld pirmatnējie baiļu pārdzīvojumi, kas ar apzinīgu prātu, nav ne izskaidrojami, ne attaisnojami.

Cilvēks vēlākos gados, ar prātu aptverot audzinātāju vai vecāku samelotās briesmas, varētu sevi likvidēt agrā bērnībā radītās bailes, bet tas nav tik viegli, vēl pieaugušam bieži jāpārdzīvo šī baiļu sajūta.

Bērns ļoti viegli, padodas mātes, tēva vai audzinātāja iespaidam, un ir jābūt ārkārtīgi uzmanīgiem, lai bērnu pasargātu no vismazākā baiļu iespāda, lai baiļu jūtas kļutu pilnīgi svešas, nepazīstamas, lai vārdu „bailes“ pilnīgi izslēgtu no sarunas kā neesošu nevajadzīgu.

Pareizi audzināti bērni Amerikā bailes pilnīgi ne-pazīst, un tur pieaugušiem vārds b a i l e s neeksistē, viņiem nav nekā, no kā būtu jābaidas.

Kā no slimības vieglāk izsargāties nekā izārstēties, tā arī audzināšanā no netikumiem izvairīties vie-lāk nekā tos vēlāk iznīcināt.

Bailes ir viena no izplatītākām abstraktām slimībām, tās nogulstas cilvēka smalkākās jūtās un rada nespēcības diglus. Bailes velk arvienu atpakaļ, bet nekad uz priekšu. Bailes ir reakcija, nevis progress. Bailes iznīcina, nevis uzbūvē; nokalpina, padara cilvēku par vergu, nevis brīvu. Bailes ir iedomā. Bailes vairo dažādu reliģiju kulti. Bailes jāizdzēn no cilvēka, ja gribam progresēt.

Mēs gribam brīvi būt, tā ir patiesi izglītota cil-vēka mēraukla; bet pilnīgi brīvs ir tikai tas, kas ne-pazīst bailes, kas ne no viena nebaidas. Ir tikai viens patiess celš, viens ierocis baiļu iznīcīšanai un brī-vības sasniegšanai, tas ir pareiza iedomā, stipra griba, pārliecība un pašpalāvība.

No pērkona baidās ļoti daudzi, no zibens ne. Kaut viens varētu pateikt, kālab baidas no pērkona? Vienkāršs troksnis. Pērkons nevienam nav ļauna padarijis un nepadarīs. Zibens vienīgais ļaunuma darītājs,

bet no tā nebistas. Kas zina pasiesību, tas nebistas ne no pērkona, ne zibena.

Ar bailēm „tev būs” savu dievu mīlēt, ar bailēm debesis kāpt, bailu dēļ labam klūt, tad „tev nebūs,” to un to darit. Visur draudi un bailes, visur spekulēts uz zemiskām maldu jūtām. Kur ir reliģija, tur ir bailes, bailes no reliģijas nav šķiramas, reliģija ir dibināta uz bailēm, reliģijas sekas ir bailes. Bailes rada naidu, bailes ir aklas varas kalps un ļauna īpašība.

Laime atrodas smadzenēs. No mazājām šūniņām staro speks. Nepārtraukta domu straume skrien pasaulei. Domas padara tevi par kungu vai par vergu. Lai mēs būtu kungi par savām domām, mums vajaga domu straumi iesprostot, ieslēgt, kā akumulatoru vajaga taupīgi apieties ar mūsu dāvanām un īpašībām. Mums jāmācas vienigi krāt labas domas. Neviens lietai pasaulei nav lielāks spēks kā domai. Smadzeņu šūniņas ir brīnišķīgs ierocis aizsargāšanai un savu vēlēšanu piepildīšanai.

Drosme iedomā un griba ir gaišākie ceļa pavadoni mūsu dzīvē. Drošs cilvēks ir pretstats bailīgam. Bailes padara nedrošu, gļevu. Bailu padoms ir arvienu slikts un nederīgs. Domas, vēlēšanās un griba ir sēklas, no kurām izaug mūsu raksturs.

Laimīgs cilvēks ir tas, kas nebistas. Tik ilgi kamēr vēl palikusi viena daliņa bailu — par laimi nevar būt runa. Laimīgam būt un otru aplaismot ir cilvēces augstākā misija. Laimīgs klūt var ikviens, pēc savām domām, jūtām un pārliecības, tikai tad, kad no prāta būs izrautas mazākās bailes. Ir vesela rinda amatu un veikalu, kur var darbojies tikai tādi cilvēki, kas ir pilnīgi bez bailēm.

Cilvēka domas ir viņa liktenis, un kā viņš domā, tāds viņš ir. Apkārtne, paša domas un griba rada at-

gadijumu. Stiprs, gudrs un drošs cilvēks aizdzen katru domu, kura nesaskan ar viņa dzīves uzskatiem, un pieņem tikai tādas domas un apkārtnes iespaidus, kas padara viņa prātu bagātāku un stiprāku, jo zemapziņa ir kā sūklis, kas uzsūc visu, kas atgadās, labu vai ļaunu. Katra satiksme ir ķemšana vai došana. Sargies no raksturiem, kuriem tu nesimpatizē.

Prentiss Mulfords saka: „Pavēli sev pa reizai ju sties brīvam no katrām bailēm. Ikviens šādas uzstāšanās mirklis ir mazs solītis uz iespējamību atsvabināt sevi uz visiem laikiem no bailu verdzības saitēm. Apziņa savās mūžības sferās nepazīst nekādas bailes.

Vergu galvenais netikums ir vienmēr bijis bailes un piesliešanās, no tā mēs pazīstam katru vergu, bagātas, augstas vai zemas kārtas, saka J. Akuraters.

Bezbailības likumi: palaisties droši uz savu spēku, gribu un pārliecību; milē tikai visu īstu un patiesu; cinies līdz pēdējam elpas vilcienam par taisnību; nebaidies ne no viena un ne no kā; uzturi katrā gadījumā dzelzs enerģiju un mieru; saejies tikai ar labiem, stipriem un gudriem cilvēkiem; nedomā nekad, ka tavas vēlēšanās un mērķi būtu par lieliem un augstiem, jo cilvēka vērtība atkarājas no viņa paša, cik augstu viņš sevi novērtē.

Liktenis.

Kas ir liktenis? Liktenis ir tukša skaņa, vienkāršs vārds, kādu neinteligēntiem ir simtiem. Pēc citas uztveres liktenis esot nezvērs ar tūkstoš galvām, kas sēzot tronī un paredzot visu uz priekšu, kas katram jaunpiedzimušam nolemjot, kas un kā viņam notiks viņa dzīvē, kas visu noteicot uz mata tā, kā visam ir jānotiek, lai darītu ko darīdams.

Likteņa nav, tāds nezvērs neeksistē; tās ir tikai iedomas vai neapdomāta ļaužu paruna. Vārdu liktenis vai liktenīgs lieto nezinātājs, vai muļķis.

Liktenis ir parocigs vārdiņš, ar ko var viegli attaisnot un izskaidrot savas neveiksmes, vilšanos un trūkumus.

Kas atzīst likteni ar iepriekšēju nolemšanu, tas iznīcina visas cilvēka tiesības, taisnību, patiesību, brīvību u. t. t.

Manā dzīvē nav bijis un nav nekas iepriekš nolemts, tāpat arī ikviena dzīvē viss ir aklu, bezplana cēloņu atgadījumu sekas.

Daži tic liktenim un saka: kam jānotiek, tas notiks, un visu, kas ar viņiem notiek, tie pieraksta liktenim un uzņem ar padevību. Viņi ir kā šacha figuras, kuras bida nerēdzams spēlētājs. Paļaušanās uz likteni ir tikai slinkums un muļķība; tā ir tikai izruna, kura viņiem atļauj neko nedarīt. Visu ātbildību viņi uzvēl tiktenim. Tas tikai ir izplatīts līdzeklis izvairīties no atbildības par savu darbību.

Ja būtu tāds liktenis, kas iepriekš nolemj, tad jau no cilvēka paša nekas neatkaratos, viņš varētu pūlēties, censties, uzņēmīgs būt, cik gribētu, un viss būtu bez kādām sekmēm; bet bez iepriekšējas nolemšanas cilvēkam viss ir iespējams, pat labot savu raksturu, ja iedomas, vēlēšanās un griba pāriet uz aktīvu darbību un ir atgadījums, kas parāda pareizu ceļu un dod ierosmi.

Ja būtu tāds nolēmējs, tad jau vispār atzītie lielie principi melotu, kā: „Ko tu sēsi to tu plausi“ vai „Katrī ir pats savas laimes kalejs.“ Tu varētu sēt nezko, viss iznāktu citādi, jo tu plautu tikai iepriekš nolikto.

Tev liktenis nolemtu ļaunu plaut, tu varētu nez cik labu darīt, tu saņemtu vienīgi tikai ļaunu; cilvēkam būtu ļoti muļķīgi ko labu darīt pret likteņa negrozamu lēmumu. Vai atkal otrādi; ja tev liktenis nolēmis plaut labu, tu varētu noziegties, grēkot, darīt ļaunu bez gala un palikt nesodīts; tu vienmēr plautu, saņemtu tikai labu, taisnība tad būtu tukša skaņa, tā būtu mirusi.

Dažreiz saka, ka sapni paredzot likteņa lēmumu, bet tas nav liktenis, tā ir zemapsīņa, kas nojautā vai sapni paziņo, redzamus viņai, priekšā stāvošus notikumus.

Kur tic liktenim, tur vairs nevar būt runas par sevis veidošanu.

Liktenis ir pagātnes kategorija, tagadnē valda cēlonība, iedomas, vēlēšanās un griba.

Krist likteņa varā nozīmē galigu verdzību, saka Vold. Reiznieks, savā darbā „Īstie un viltus profeti.“

Ja ir liktenis, tad cilvēks ir tikai nevarīgs ierocis citas gribas kalpībā vai neatbildīgs kēdes locēklītis nozēlojamā faktu savirknējumā.

Dievu pieņemts saukt par likteni, tā atsvabinājoties no dieva, saka Gerhards Hauptmanis.

Sirdsapziņa.

Sirdsapziņa nav iedzimta, pastāviga, bet ir taisni tāda, kādu ikviens ir izaudzinājis, kopš savas bērnības sākot, to var ar laiku izkopt un pāraudzināt un tā padodas apkārtnes iespaidiem. Sirdsapziņa ir tāda, kādi ir apkārtnes paradumi.

Sirdsapziņa, sirdsbalss un apziņa ir viens un tas pats.

Sirdsbalss ir viena pati, nav labas un jaunas sirdsbalsis. Tā pati balss saka to, kas ir labs, kā to, kas izrādas jauns. Ikviens, kas ir sarunājies ar savu sirdsbalsi, dod tādu atbildi. Ja būtu divas balsis; viena laba, otra jauna, tad abas atbildes varētu saņemt reizē. Jaunu dziņu vai labu vēlēšanos izsaka viena un tā pati balss. Ko lai dara tajos daudzos gadījumos, kad sirdsapziņa neceļ ne mazāko ierunu pret jaunu darbu?

Advokatam, ārstam un mācītājam ir katram pilnīgi savādāka sirdsapziņa. Cik daudz cilvēku, tik daudz sirdsapziņu, jo katram cilvēkam ir savādāka apziņa, nav divu vienādu sirdsapziņu.

Sirdsapziņa ir visnedrošākais, visšaubīgākais, vismaldīgākais ceļa vadonis, jo ir ieaudzināta, nevis kāda dieva dota.

Daudzi piešķir sirdsapziņai tādu lomu, ko tā nekad nespēj pildit; sirdsapziņu gribētu padarīt par mērāuklu, vai mūsu dzīves kompasu, kas dotu iespēju orientēties, kādi ceļi ved uz laimi, bet ir viltus mērāukla un kompass, kas ieved neceļā.

Ar uguni var meklēt jaunekli vai jaunavu, kuriem būtu uz labu vadoša sirdsapziņa. Tā ir ieaudzināta, un ieaudzinātais pie mums lielāko daļu ir jauns. Laba sirdsapziņa ir tikai romanos un stāstos.

Ikviens ir tāds, kāds audzināts un kāda bijusi apkārtne. Ja mēs esam slikti, tad esam slikti, nepieinēroti audzināti un sliktas apkārtnes iespaidoti.

Taisni tādēļ, ka cilvēki klausā 1000 gadu novecojušām ierašām savā apziņā, tā viņus moka, saka Dostojevskis.

Sirdsapziņa ir vienaldziga uz mūsu domu konsekvenci, tā atsaucas tikai uz mūsu darbiem ne uz uzskatiem.

Sirdsapziņas pārmetumi plosa tikai muļķi, kas nezina, ka tā ir ieaudzināta, saka Arcibaševs.

Sirdsapziņas pārmetumi ir iedomas un gribas slimība, saka Moriss Dekobra.

Vārds „sirdsapziņa“ nav atrodams nevienā citā valodā, izņemot latviešu, pat latvju tautas daiņās tas nav sastopams, tas ir jaunlaiku ražojums. Citam tau-tām ir vārdi совесть, Gewissen, conscience, conciencia, kuri visi apzīmē apziņu, nevis sirdsapziņu.

Sirdsapziņa nāk no paraduma, saka Montaue.

Sirdsapziņas izcelšanās ir ļoti vienkārša. Ja sabiedrība ir ko atzinusi par labu un slavējamu vai ot-rādi — sliktu un peļamu, tad arī atsevišķs individs, šī-ni atmosferā uzaudzis, vienmēr darīs un jutīs pēc jau ieaudzinātiem noteikumiem. Viņam ieaug simpatija pret iedomāto labo un antipatija pret jauno. Ja viņš apstākļu spiests vai citu iemeslu dēļ, pārkāpj nosprau-stās robežas, viņš jūtas nelaimīgs, sagraušs — jūt savu sirdsapziņu, kura to moca un vajā. Sirdsapziņa ir pašas sabiedrības veidota.

Mana sirdsapziņa ir uz mata tāda, kādu es to esmu izaudzinājis.

Noslēpumainība un atklātība.

Ar ikvienu cilvēku un arī ar ikvienu vienkāršu, ikdienišķu draugu (izņemot vienīgi istu draugu) vajaga būt augstākā mērā noslēpumainam, neko neizpaust no savām domām, savām jutām, saviem nodomiem un noslēpumiem, jo ikviens cilvēks vispirms ir egoists pēc dabas un līdzdalīto, uzticēto uzņem no sava viedokļa. Ikviens grib izvest vienīgi savu gribu, ikviens censas pēc sava mērķa, ikviens vispirms milē tikai pats sevi un interesējas vienīgi par sevi pašu, par saviem darbiem un priekšrocībām, par savām spējām un zināšanām, ikviens ir iespaidots vienīgi no sava labuma. Viss, kas veicina viņa mērķa sasniegšanu, labvēlīgi, patīkami iespāido viņu, par citiem viņš domā un interesējas tikai tikdaudz, par cik no tiem var gūt kāda labumu. Tāds ir gandrīz ikviens cilvēks. Vīrietis rīkojas ar sievieti tā, it kā viņš to būtu ieguvis par savu īpašumu, kā malkas gabalu, gribēdams to paturēt kā savu lietu, sev vienam pašam.

Ir ārkārtīgi reti izņēmumi, no tūkstošiem viens tādi cilvēki, kuri ir, pārliecinājušies un atzinuši, ka paša laime, prieks un apmierinātība ir meklējama un atrodama vienīgi otra laimē, priekos un apmierinātībā. Ir ļoti maz to, kas kaut cik nododas un iedzīlinas arī otra interesēs un vēlēšanās, otra labā; pie mums to dara tikai ārsti un advokāti, pret sevišķu samaksu.

Visa dzīve, visi piedzivojumi un pieredze mums pierāda, ka vajaga būt noslēpumainam un neizpaust neko, nevienam, ka tas ir pamata princips, aksioma

patiesība; pretējā gadījumā cilvēks var palikt bez kreklā vai arī ar viņu var notikt nelaimē.

Tāpat dzīve pierāda, ka ikviens cilvēks ilgojas pēc otra, īsta drauga, kuram varētu līdzdalīt savas bēdas un priekus, laimi un nelaimi ar kuru varētu apspriesties un saprasties; pierāda kā valīsirdība un atklātība ir augstākā tikumība un arī aksioma, patiesība.

Neizteiktas domas un vārdi nomāc prātu un sirdi.

Atklātība un sirsniņa ir vienīgā saite, kas cilvēkus tuvina un dara laimīgus, un noslēpumainība salvalda dzīvi savās sliedēs, saka Pāvils Rozītis romānā „Divas sejas”.

Te mums ir divi pretstati, divi preteji poli, divi galēji pretēji jēdzieni, noslēpumainība un atklātība, un abi ir patiesības.

Kā tas izskaidrojams? Vai tad jauns nav patiesība, un vai arī labs tāpat nav patiesība? Vai pozitīvs un negatīvs arī nav patiesība? Tas tikai pierāda, ka abas šīs patiesības, noslēpumainība un atklātība, pastāv uz pilnīgi vienlīdzīgu tiesību pamata.

Kā tad lai to izved dzīvē?

Gluži vienkārši. — Visi lieli atrisinājumi ir vienkārši.

Pret visiem būt noslēpumainam, neko neizpaust, bet pret vienu izmeklētu, pārbauditu, īstu, patiesu, uzticamu draugu būt valīsirdīgam un atklātam, dalīties priekos un bēdās, dalīties visā!

Gods un meli.

Laikrakstos lasam, ka prof. Maldonis, kurš ir mans skolas biedrs, esot izteicies, ka jāaizliedzot laikraksti, kas iejaucoties pilsoņu ģimenes dzīvē. Tas ārdot godigu ģimeņu dzīvi.

Es šaubos, ka viņš tā būs teicis, jo kā var šāda iejaukšanās ārdīt godigu dzīvi?

Cilvēka isto, patieso godu nevar aizkārt vai pazemot otra vārdi, raksti vai darbi, bet vienigi tas, ko viņš pats runā un dara. Gods ir iedomas: kas vienai tautai ir gods, otrai ir negods.

Neķitra dzīve ir jāārda un katra uzdēvums ir to ārdīt, un ikviens, kas to uzņemas, ir apsveicams, nevis apkarojams.

Apvainots vai aizkārts jūtas vienigi tas, kas sevi apzinās kādu vainu, bet kas neapzinās, to nevar ne apvainot, ne aizkārt.

Iz liela patiesība: Muļķis ir tas, kas melo, lielāks muļķis ir tas, kas meliem tic, un vislielākais muļķis ir tas, kas no meliem jūtas apvainots, tos ievēro un mēģina taisnoties.

Mani var saukt, kā grib: par meli, zagli, slepkavu u. t. t., ja es tas neesmu, man ir vienalga, tas mani neiespailo nē mazākā mērā, nekas no sacīta man nepielips. Neviens mani nevar ne apvainot ne aizkārt: nav tāda vārda, kas mani apvainotu, aizkārtu vai uztrauktu. Visi jauni vārdi neaizkar mani, bet kā sviesta gumijas bumba atlec atpakaļ uz sviedēju runātāju.

Apmelotāja patiesais nolūks ir ar mēli valdīt par cilvēku to apmelojot, izlaižot aplamas baumas un tenkas, lai panāktu vienīgi to, ka otrs jūtas apvainots un aizkārts, lai otrs skaistos.

Kālab lai es būtu tāds muļķis — skaistos un ie-kristu izliktās lamatās?! Es vienkārši atzistu apvainojumu, muļķa vai nekrietna cilvēka sagādātu, ar kuru es nekādās durišanās neielaižos. Mierīgi pagriežot muguru, ignoreju viņu un viņa melus.

Es neiešu sviest ar akmeni ikvienam sunim, kas mani pa ceļam rej; tāpat es neiešu plēsties vai tiesāties ar ikvienu ielas puiku, kas man sviež ar dubļu piku.

Neviens neies nepatiесi aprunāt un otru apmelot, ja zinās, ka nav panākumu, ka viņa nolūks neizdosies. To esmu piedzivojis pie sevis.

Loti labi ir ari tas, ka ar otru meliem noskaidrojas īsti draugi un viltus draugi, jo īsti draugi netic meliem.

Patiесi inteliģents cilvēks nekad nejūtas apvainots, tāds saprot ikvienu apvainojuma un apmelojuma isto stāvokli. Apvainots var justies vienīgi muļķis, ne-inteliģents vai vientiesis, kas pats nav tālu no līdzīgiem ieskatiem. Kas jūtas apvainots un meklē attaisnojumu, tas ir šādā vai tādā zinā vainīgs, un kā tādam tam apvainojums ir pelnīts un par aizskarošu nav uzskatams.

Jau Sokrats sacija, ka uz meliem nevajaga reāgēt, ka cilvēks dara jaunu tikai tādēļ, ka viņš nepāzīst labu.

Cilvēka darbība atkarajas vienīgi no zināšanas vai nezināšanas. Cilvēks dara jaunu sliktas audzināšanas un jaunas apkārtnes iespaidu dēļ.

Ar apziņu un prātu neviens neies jaunu darīt, zinādams, ka tas kritis uz pašu atpakaļ. Ko sēsi, to

pļausi. Vienīgi trūkst šīs pārliecības: darot otram ļau-
nu, pats sev nodara vēl lielāku ļaunumu. Neviena re-
liģija nav papūlējusies to saprotamā kārtā izskaidrot.

Kam ir ļaunas dziņas citus aprunāt, kildoties, aiz-
kārt bez iemesla — tas saindē visu atmosferu ap sevi,
pats noslēdz savai laimei visas durvis.

Neuztraucies par pārmetumiem un aizkārumiem,
tas tikai pastiprina un padziļina to iespaidu. Ja tu
savaldīsies, tenkas tev nekaitēs un nepielips. Kāpēc
uztraukties par citu cilvēku vārdiem? Pieradinies ne-
ievērot, neuztraukties ne par ko.

Man un tev nav nevienna paraša, ko mēs neva-
rētu atmetē vai piesavināties.

Daudzi pārvērš savu dzīvi ellē tikai pašsavaldī-
šanās trūkuma dēļ. Atbildēdams uz dusmigu vārdu
vai aizkāršanu ar klusēšanu, tu pierādi sava prāta pā-
rākumu.

Augstasinība ir pašsavaldīšanās augstākā pakāpe
un to var piesavināties katrs. Augstasinība ir bruņas,
kas pasargā no lielām sāpēm un uztraukumiem, un
ierocis, kas palidz uzvarēt viskritiskākos dzīves brižos,
ka pat grūtākā cīņa dod prieku.

Mācies smaidit. Smaids ir debesu atspulga, kam
brīnišķīgs spēks un vara. Smaids remdina sāpes, iz-
klaidē dusmu mākoņus, atbrūno pretinieku, ceļ no-
jauktus tiltus no prāta uz prātu, dod siltumu ikdienai.
Kad tevi kāds gib kaitināt, neuztraucies, bet padomā,
cik neglita būtu tava dusmās pārvērstā seja. Pasmai-
di — tu būsi uzvarējis. Ja tevi pievil, — pasmaidī, jo
tavs prāts par vienu piedzīvojumu ir kļuvis bagātāks.

Neatsaucies uz savu straujo un neapvaldamo da-
bu, — tu to vari pārveidot.

Ienaidnieki un skaugī ir tikpat labi un tikpat va-
jadzīgi kā draugi. Pateicoties saviem ienaidniekiem
un skaugīem, esmu starp dzīvajiem. Es būtu vislie-

lākais muļķis, ja es slikti domātu par saviem ienaid-
niekiem, skaugīem un aprunātājiem.

Andrejs Upītis savā darbā „Pa varaviksna tiltu“
saka: Filozofiski ķemot, ienaidniekiem un pretiniekiem
mums jāpateicas vairāk kā draugiem. Viņu pretspars
izaicina mūsu energijas maksimumu, nocietina iedo-
mu un gribu un koncentrē spēkus!

P. Mulfords saka: „Ikviena naida vai skaudibas
doma plūst atpakaļ, uz cilvēku no kura tā nākusi.
Launa, naidīga sajūta pret cilvēkiem ir spēku izlieto-
šana, kas nevien nes nelaimi, bet arī tūvojošos laimi
jau iepriekš izposta. Lai piedzivojam ko piedzīvoda-
mi, tas ir kādas ilgi lolotas domu dabiskas sekas. Ar
pieredzi noteikti jāatzist ka katra ļauna, zema vai rup-
ja doma, arī vārds, kaitē pašam domātajam, tad ne-
viens arī negribēs sev apzinīgi ļaunu darīt.

Viltīgi cilvēki man patik, viņi māca mūs būt no-
modā. Viltība ir spēkošanās, krit vājākie un paši ir
pie tā vainīgi. Es atļauju visiem būt viltigiem, cik
vien tie vēlas, saka J. Akuraters.

Greizsirdība.

Greizsirdība ir nenoliedzami noteikti jauna īpašība, un neviens, to atzinis, nevēlēsies greizsirdību ne minuti paturēt. Greizsirdību atmest ir viegli, iedomājoties tās vietā kādu labu īpašību.

Greizsirdībā ir ieterpti vairāk jaunumu: skaudība, nēnosaliecība, dusmas, bailes, īgnums, jaunprātība un citi netikumi.

Ar greizsirdību mēs kaitējam paši sev un savam tuvākam. Ar to mēs otru daram nelaimīgu un laupam viņam prieku.

Greizsirdība ir sava vājuma, nepilnības, mazvērtības, nespēka atzišana un tās cēlonis ir skaudība, saka Gēte.

Mēs redzam laimīgus cilvēkus, un tur, kur mums vajadzēja līdzī laimīgiem justies, mēs krītam otrā galējībā un sajūtam skaudību un greizsirdību.

Greizsirdīgais varmāka vienādi aprobežo, nospiež brīvību un visas tieksmes uz labu un traucē katru prieku.

Tu cilvēkiem nekā labāka nevari darīt, kā neatracēt viņu priekus un pavairot viņu laimi, baudīdams to kopā ar viņiem.

Es greizsirdību nīstu vairāk par visiem citiem jaunumiem un noziegumiem, saka Gēte savā romānā „Jaunā Vertera ciešanas“.

Greizsirdība rada verdzību un verdzība dzemdē noziegumu, saka Arcibaščevs.

Ar greizsirdīgu cilvēku nevajaga ielaisties nekādās darīšanās, kas attiecas uz kopdzīvi.

Greizsirdība, bailes, dusmas, naids izveidojas par stipriem kavēķiem bezpartejiskam uzskatam par dzīves notikumiem un cilvēkiem, saka M. Pavlova savā grāmatā „Cilvēka psichiskas dzives kopšana“.

Greizsirdība noved cilvēku pilnīgā apjukumā un ir viens no visnāvigākiem veselības, laimes un sekmuļu ienaidniekiem. Greizsirdības upuri ne reti zaudē pilnīgi savu veselību, kamer šī kaislība ilgst, un nokļūst tādā prāta apjukumā, ka čeras pie slepkavības vai pašnāvības. Greizsirdība traucē sagremošanu, iznīcina mieru un sabojā visu raksturu.

Visi greizsirdības cēloņi ir jauni: neuzticība nespēks, aizdomas un galvenais, bailes pazaudēt zinamu personu. Neuzticība un bailes pašas par sevi pierāda, ka tur no īstas milestības nav ne jausmas, bet ir vieņigi priekšmeta iegūšanas un paturešanas kāre.

Ir pierādīts, ka pa lielākai daļai greizsirdības sakne jau atrodas pašā cilvēkā. Ir cilvēki, kuri sevi nes šīs klūdas, kas sevišķi izteicas pārspilētās šaubās, neuzticībā, aizdomībā un bailēs. Tādi cilvēki ir nervozi, bez noteiktības un skaidra dzives mērķa un ideala.

Greizsirdīgā neuzticības un bailu sekas ir atriebības kāre, viņam savu upuru ciešanas ir pilnīgi svešas.

Greizsirdība tikai patmīlas iedomāts ievainojums, saka Anatols Franss.

Atpūta.

Fiziska roku un smadzeņu darba strādniekiem spilgtāku atpūtu viņa ikdienas gaitās sagādā brīvā dabā pavadītie briži. Pēdējos gados pasivās atpūtas vietā arvien vairāk stājusies aktivā. Pat profesionālā fiziskā darbā nodarbojoties pārmaiņus ar citu fizisku darbu, mēs jutamies spirgtāki nekā bez darba atpūšoties, nemaz nerunājot par fiziska darba maiņu ar smadzeņu darbu vai otrādi.

Nervozitāte ir parastā slimība, kas ārstējama ar pareizu aktivu atpūtu. No pašas slimības būtības izriet, ka uz panākumiem var cerēt, ja izdodas novērst nepatikas vai neapmierinātības sajūtu, kas saistās ar kādām neveiksmēm vai sarežģījumiem slimnieka dzīvē.

Kāds nopietns mērkis, uzdevums vai darbs, kas nesaistas tieši ar paša pārdzīvojumiem, šiem slimniekiem ir labākās zāles. Vienalga, vai ģimenes dārziņš, sports, ceļojums, vai prāta darbs, viss tas novirza nervozo no viņa paša, sagādājot viņam patiesu atpūtu.

Mēs vel pārāk maz lietderīgi izmantojam savu brīvo laiku. Miesa un prāts iegūst daudz vairāk, ja brīvo laiku pavadam aktīvi. Dazādo iespējamību teik daudz, ka katrs atradīs savai gaumei, interesēm un līdzekļiem piemērotu. Mūsu kārtējo gada atvaļinājumu vislietderīgāk pavadīt uz laukiem, piedaloties darbos un nevis bezdarbībā.

Arī ārpus atvaļinājuma varam baudīt daudz no dabas jaukumiem un dziedinošiem spēkiem izmanto-

jot izbraukumiem nedēļas beigas. Arī ikdienas pēc darba iespējams atrast sev piemērotu aktivu atpūtu.

Ar nervozitati var saslimt katrs, kas nepareizi domā, tomēr tas, kam acu priekšā kāds lietišķs mērkis, uzdevums vai intereses, ārpus tiešās nodarbošanās, tiks ar to viegli galā.

Lai cilvēkam būtu tiesības uz atpūtu, vispirms viņam jādara darbs.

Neiedomājies, ka brīvdienas nozīmē nevajadzīgu laika nosišanu. Neskopojies ar atpūtu un mieru, skopošanās šīnī ziņā var nest tikai zaudējumus. Veselība ir mūsu dārgākā manta, par kuru neviena cena nav par augstu.

Harmoniskai attīstībai un veselīgai izlīdzināšanai rotājas un izklaidēšanās cilvēkam ir tikpat nepieciešamas kā darbs. Nost ar nepareizo ieskaņu, it kā tu nevarētu atlauties baudīt atpūtu!

Kā var vēl lietderīgāk izlietot laiku, kā pacelot savu veikala darbibu, pavairojot savas spējas cīnīties ar dzīves grūtībām, rodot drosmi stāties pretim visām vētrām un iegūstot jaunus spēkus muskuļos, smadzēnēs un nervos? Atveras jauna dzīve, jauna pasaule.

Vai nebūtu muļķīgi vēl jautāt, vai šādi pavadītas brīvdienas nes zaudējumus vai peļņu? Ja arī šajā laikā būtu atlicināts mazliet vairāk naudas, vai iegūts vairāk zināšanu, ko gan tas nozīmētu, salidzinot ar uzlabotu veselību, svaigām asinīm uu atjaunotu dzīves prieku.

Ar atpūtu ir tāpat kā ar katru citu pasākumu. Lai no atpūtas kaut kas labs iznāktu, tad jābūt pie tās ar visu sirdi un prātu. Tad tu atgriezīsies pie darba ne tikai atjaunots miesā un prātā, bet arī labāks un pilnīgāks nekā tu biji.

Zinātnieku ticība Amerikā.

Baznīcas prese neapnīkstoši argumentē, ka zinātne nav vairs neticīga, ka zinātnes vadoņi atgriežas baznīcas laidarā.

Ko runā fakti?

Dr. Džemss H. Leube, psicholoģijas profesors, ar rīndu rūpīgi sakopotu skaitļu pataisa par iedomu to, ka zinātnieki atgrieztos pie dieva un reliģijas.

1934. g. augustā Harpera Magazinā Dr. Leube ievieto skaitļu tabulas. Kādu bēdigu stāstu tās sniedz mācītājiem!

Dr. Leubes nolūks bija iegūt pareizus rezultatus par Amerikas zinātnes vīru nostāšanos pret dievu un nemirstību. Autors saka, ka viņš aptaujas lapas izsūtījis pēc Dr. Katelsa "American Men of Science" ("Amerikas zinātņu vīri") pēdējā 1933. g. izdevuma. Šīs grāmatā minēti 23.000 zinātnieku vārdi.

	Tic dievam	Netic	Šaubīgi
Fiziķi . . .	38%	47%	15%
Biologi . . .	27%	60%	13%
Sociologi . . .	24%	67%	9%
Psichologi . . .	10%	79%	11%

	Tic nemirstībai	Netic	Šaubīgi
Fiziķi . . .	41%	32%	27%
Biologi . . .	29%	44%	27%
Sociologi . . .	25%	48%	27%
Psichologi . . .	9%	70%	21%

Še krīt svarā sevišķi psichologi, kuri, starp citu, arī analīzē dievu un nemirstību, jo to specialitatē ie-tilpst šie jautājumi, un tie dod ticigos dievam un nemirstībai tikai 10 un 9 procentus.

Dr. Leube tālāk sadalījis visus zinātniekus trijās grupās sekojoši:

Mazāk ievērojamie	ticīgi 35%	neticīgi 51%	šaubīgi 14%
Vairāk ievērojamie	" 13%	" 71%	" 16%
Lielie psichologi	" 2%	" 79%	" 19%

Dr. Leube savācīs tādu pašu statistiku arī 1914. g. tad bijis:

Lielie fiziķi	ticīgi 40%	tagad tikai 20%
biologi	" 29%	" 15%
sociologi	" 27%	" 10%
psichologi	" 9%	" 2%

Te ir neapstridams un neapgāžams pierādījums, ka pēdējā laikā ticība ir gājusi stipri atpakaļ, sevišķi starp intelligēntiem jaudim. Baznīca Amerikā noteiktī gadū gadā zaudē pamatu zem kājām zinātnes un domu vadošās aprindās.

Vai neticīgie noziedzas?

Es pazaudēju pulksteni, tu to atrod. Ja tu pulksteni paceļot, iedomājies ka dievs tevi redz un tu kļūsi ellē, ja pulksteni neatdosi tam, kam tas pieder, tad tu to nepaturēsi, bet ja tu tā nedomāsi,— tu paturēsi. Vai tā negādas?

Tas ir mācītāju iemīlots arguments. Teorija ir tāda, ka dievs kalpo kā visuredzošs policists un ka zemes virsū būtu orgīja, zagšana, laupišana, slepkavības, varmācības un blēdības, ja nebūtu reliģijas un ticības.

Mums liek saprast, ka cilvēki ir godīgi tikai tad, ja viņi bistas soda. Mācītāji nezina, vai izliekas nezinot, ka cilvēks piedzimstot ir labs un godīgs, ka viņu padara negodīgu nepareiza audzināšana, apstākļi un apkārtne. Cik ir to, kas tic, ka dievs redz un sодis ellē?

Labāko atbildi dod Nujorkas lielākā cietuma „Sing—Sing” mācītājs Džons P. Mak Kefis, kurš 1932. g. aptaujā par šis iestādes cietumnieku ticību guvis šādus rezultatus:

Katoli	585	ieslodzītie
Protestanti	518	"
Mozus ticīgie	177	"
Kristīgās zinātnes locekļi	20	"
Budisti	1	"
Muhamedaņi	2	"
Bez ticības	8	"

Pēc 1930. g. iedzīvotāju skaitīšanas ziņām Ziemeļamerikas Sav. Valstis ir pie baznīcām piederējuši:

Katoli	15,095,294
Baptisti	8,562,652
Mefodisti	8,185,929
Luterāni	2,813,051
Presbiteriaņi	2,401,430
Kristus mācekļi	1,549,354
Episkopali	1,312,004
Citu denomināciju	8,500,000

Tā tad, pie baznīcām piederējuši mazliet vairāk par 45 miljoniem no apm. 125 miljoniem iedzīvotāju vai viena trešdaļa, un 80 miljonu iedzīvotāju, vai divas trešdaļas, pie baznīcām nepieder.

No 7 miljonu Nujorkas iedzīvotāju viena trešdaļa, vai $2\frac{1}{2}$ miljoni, ticīgo ir devuši 1573 lielus noziedzniekus, un divas trešdaļas vai $4\frac{1}{2}$ miljoni, neticīgie ir devuši tikai 8 noziedzniekus (tie paši nav bijuši īsti neticīgie, bet lidzskrējēji).

Vai tas nav gaišs faktisks pierādījums, cik nedibināti ir mācītāju apgalvojumi, ka bezdievība veicina noziedzību?! Gluži otrādi, ar faktiem pierādīts, ka ticība vai reliģija neglābj un neattur no noziedzībām.

Relīģijai nav nekā kopīga ar likuma cienīšanu: ar stingrākajiem ticībniekiem ir pārpildīti cietumi. Neticīgo noziedznieku niecīgums izskaidrojams ar to, ka tie vairāk izglītoti, jo Amerikā publiskās skolās ticības mācība ir izslēgta. Māciet cilvēkiem pareizu sadzīvi, attīstiet vinu apziņu, un jūs sagatavosat ceļu uz nenoziedzīgu pasaulli. Brīvdomātājs zina, ka cilvēks ir iedzīmtības un apkārtnes produkts, dari abus labus un cilvēka dziņas pret sabiedrisko uzvešanos būs dzēstas.

Vai cilvēkam ir brīva griba?

Vārds „brīva griba“ ir cēlies no iedomas, it kā būtu kāds, kas vada cilvēku, bet viņam pašam, t. i. cilvēkam esot brīva griba šai vadibai paklausīt vai ne-paklausīt.

Te mēs esam uz ļoti maldīga un nepareiza ceļa.

Teologi ir izdomājuši „brīvas gribas“ mācību un to sāk mācīt jau kopš bērnības. Mēs redzam, cik grūti ir atsvabināties no bērna gados iekaltās mācības un nokļūt uz pareiza ceļa.

Pat pašam dievam teologi nepielaiž brīvu gribu, jo katra lūgšana ir dieva iespaidošana viņa gribas mai-nīšanai. Katoļi pat par naudu pirka un pardeva grēku piedošanu. Ja cilvēkam būtu brīva griba, tad viņš būtu augstāks par dievu.

Nemsim kara vadoni, kam dota vara par kara pulkiem, augstākā autoritāte. Vai viņam ir brīva griba? Ne mazākā! Katrs viņa solis, katrs viņa lēmums ir taisīts gan uz mazu, gan lielu iespaidu pamata. Viņam ir neaprobežota vara, bet visaprobežotākā griba. Viņš ir no apstākļiem visatkarīgākā persona. Saņem kādu svarīgu paziņojumu, un jāmaina vai viss kara plans vai grib vai negrib; griba tur nespēlē ne mazāko lomu.

Tāds pats kara vadonis ir ikviens cilvēks savā dzīvē, viņam tāpat jācīnas ar apkārtējiem apstākļiem, tikai mazākā samērā un viņa darba sekmes atkarājas no izveicības un skaidra prāta ātrāk aptvert pareizos iemeslus.

Pelt un sodit cilvēku par viņa darbiem ir netais-ni, jo viņš neko nedara no brīvas gribas; tas ir pierā-dits un pierādams, ka darbi ir neatvairami un neizbē-gami. Visu cilvēku atbildība par viņu darbiem ir pil-nīgi iznīcināta pasaules kārtībā, visas mūsu kustības ir iespaidotas no iepriekšējām materijas kustībām un padotas vispasaules noteikumiem, kas vada un veido kosmiskos spēkus; un sīkais mechanisms, ko sauc par cilvēku, ir tikai viena maza, niecīga, kosmiska daļīja, puteklis.

Mēs sakam, ka valdam par sevi, bet neievēro-jam, ka pietiek ar laboratorijas produkta vienu pilienu, lai satrauktu vai iemidzinātu tos elementus mūsu or-ganismā, ar kuru palidzību mēs jūtam un gribam.

Teologi saka, ka cilvēks ar nolūku izvēlas ļau-nu, ja viņš tikpat labi varējis izvēlēties darīt labu. Tas attaisno dieva sodišanu. Ar nolūku neviens neies ļau-nu izvēlēties vai darīt.

Vienkārši runājot, es lietošu kāda mana kores-pondenta vārdus: „Man rokā ir cirvis, es taču viņu varu mest nost, varu cirst malku, varu noslepkavot cil-vēku, — tā ir mana personīga darīšana, personīga brī-va griba. Es varu darīt visu.“ Jā, tiešām, tu vari darīt visu vārdos bet par to visu, ko tu „vari“ darīt, pat ūdens nedod ne santimu. Tu „vari“ tikai vārdos, bet nekad darbos; varēt vari, bet darīt nedari nekad, tas taču nozīmē, kā „nevari“. Varēt un darīt ir divas atsevišķas lietas ar lielu starpību. Svarīgi ir vienīgi tas, ko faktiski padarīsi, svarīga ir gribas izpildīšana, gala rezultats, nevis bezvērtīga „varēšana“, ko nekad brīvi neizpilda. Mēs runājam par gribas i z p i l d ī-s a n u.

Es zinu, ka mēs sajūtam brīvību, ka mēs sajū-tam brīvu vēlēšanos, brīvu izvēli, bet tas viss ir tikai illuzijas, māni. Mūsu brīvā griba un tās izpildīšana

ir tikai illuzija, kuru paši sev esam radijuši, nepazīdami spēkus, kas pātiesībā ierosina mūsu gribu, noteic tās mērķus un robežas.

Brīva griba nozīmē darīt aktīvu darbu, neatkarīgi, bez iemesla vai motiva, radīt tikai no savas gribas. Es vēlos, lai jūs man minētu vienu pašu piemēru no „notikušā“ darba vai fakta kas būtu radīts neatkarīgi, bez iemesla vai motiva. Mes to apskatīsim.

Ejot pie viena no trim darbiem, cirvi sviest nost, cirst malku vai noslepkavot cilvēku, pirms to izpildīšanas tu katrā ziņā pārliksi, kas vislabāk sakrīt ar apstākļiem, un tev noteikti radīsies motivs, kālab vienam darbam dosi priekšroku, vienalga, vai pārlīkšana būs īsa vai ilga un stiprāk pārliecinošais motivs pārspēs un būs cēlonis izvēlētam darbam. Katrai gribai ir noteikti savaς dibināts cēlonis, brīvas gribas nav. Ja cilvēkam būtu brīva griba, viņš aizlaistos uz Marsu.

Ja mēs zinātu līdz mazākam sīkumam visus ārējos cēloņus, kas iespaido cilvēku, tad mēs varētu noteikti pateikt, ko viņš katrā gadījumā darīs. Tāpat kā mēs noteicam saules un mēness aptumšošanos, es varētu iepriekš pateikt, vai tu sviedīsi cirvi prom, vai cirtīsi malku, vai slepkavosi cilvēku.

Brīva griba tādā nozīmē, kādā to lieto mācītāji, būtu, dārbi bā bez cēloņa, tas ir absurds, tā ir vienkārša krāpšana.

Vai cilvēks ir savādāks kā kustojī? Nē. Bioloģija mums māca, ka visi dzīvnieki, to skaitā arī cilvēks, ir cēlušies no vienas šūniņas. Cilvēks ir vairāk attīstīts, te ir visa starpība.

Vai cilvēks ar savu gribu, var mainīt savas iedzīmtās ipašības? Ja kads ir dzimis melns, vai viņš var kļūt balts? Vai sieviete var tapt par virieti? Vai tu vari kļūt garš ja tu esi iss? Vai tu vari pataisit kurpnieku par dzejnieku, ja viņam nebūs dzejnieka

spējas? Vai tu vari mainīt vienu no tūkstoš lietām, kas padara tevi taisni par tādu, kāds tu esi? Viss tas atkarājas no vienas vienīgas šūniņas vai oliņas, no kuras rodas dzīvība, taisni tāda, kāds ir gadījies oliņas saturs no divu dažādu cilvēku savienošanās, bez kaut kāda iepriekšēja plana.

Vai tu noteik religiju, sabiedrisko dzīvi, intelligences pakāpi, dzimšanas vietu? Tas notiek neatkarīgi no tavas brīvās gribas. Es neko nevaru darīt, lai es būtu gudrs, dumjs vai ārprātīgs. Šis ipašības dod iedzīmtību un apkārtnes iespādi, cilvēks ir šo divu faktoru produkts.

Cilvēks var tikai vēlāk, kad kļuvis saprātīgāks, ko darīt pret iedzīmtību un apkārtnes iespādiem.

Bērns savos pirmajos desmit pat piecpadsmit, gados, kad veidojas visi paliekošie iespādi, no kuriem izaugs raksturs un prāts, nevar neko darīt pret apkārtni: bērnam nav ne uztura ne vecāku, ne skolotāju ne apkārtnes, ne apstākļu izvēles, kur viņš varētu attīstīt savas spējas.

Cilvēkam nav noteikšana ne par dzimšanu, ne nāvi, nav kontroles par visiem dzīves lielākiem notikušiem, cilvēks ir padots tai pašai pasaules kārtībai un cēloņiem kā visi radījumi. Zeme iet gadu gadā to pašu ceļu. Vai arī zemei nevar rasties brīva griba iet uz citu sauli? Nav varas un spēka, kas varētu ko mainīt.

Prāta un saprāta sēdeklis ir atmiņā un atmiņa ir atkarīga no smadzenēm, no to lieluma un uzbūves. Smadzenes ir vijole, nervi — stīgas un prāts — skaņa.

Viens kādu lietu saprot tā, otrs to pašu lietu saprot citādi, jautājums, kādas ir katra smadzenes? Ko kads panāk dzīvē, atkarājas no viņa smadzeņu liebuma un uzbūves un no stāvokļa, kādā tās ir pret viņa gribu radušās. Smadzeņu augšanā un attīstīšanā griba nespēlē ne mazāko lomu. Smadzenes ir dzimu-

šas bez viņa gribas un mirs neatkarīgi no tā, ko viņš domā vai grib.

Nav divu smadzeņu kas domātu vienādi, tādēļ, ka tās nav dzimušas vienādos apstākļos un nav darbojušās vienādos apkārtnes iespaidos, kuri visi mainas ar katru sekundi.

Apziņa ir nedrošākais ceļa vadonis, teologa un advokata apziņas atšķiras viena no otras kā diena no nakts. Apziņa ir tāda, kādi ir apkārtnes paradumi. Apziņa ir ieaudzināta.

Es esmu stingri pārliecināts, ka cilvēkam nav vairāk brīvas gribas kā alvas zaldātiņam, kam ir tā priekšrocība, ka viņš nevar domāt ka ir brīvs.

Cilvēks nekad nerada savas tieksmes, bet viņu bīda ārējie iemesli, un stiprākais, no cilvēka neatkarīgs, ārējs spēks uzveiks.

Ticīgie saka, ka dieva prāts valda un vada pasauli un visus cilvēkus, tādā gadījumā nebūtu arī brīvas gribas, bet dieva griba, jo Luters pat saka, ka mēs esam raditi nevis pēc mūsu gribas, bet pēc vajadzības, un tādēļ mēs daram to, ko vēlamies, nevis no savas brīvas gribas, bet kā dievs to ir, iepriekš zinādams nolicis. Tā tad arī Luters noliedz brīvu gribu. (De Servo Arbitrio, 144 lap. p.)

Varbūt tu teiksi, kā, lai pierādītu, ka tev ir brīva griba, tu pieņemsi mazāk pārliecināšo motivu, bet tu vienkārši met jaunu motivu svaru kausā. Uz šiem svariem tiek mesti visi iemesli, piedzīvojumi un domas, bet šie svari nav pareizi, lai gan dabas doti, jo mēs zinam, ka pasaulē nav atrodami divi vienādi domājoši cilvēki, ar vienādiem dzīves iespaidiem un piedzīvojumiem, šie nepareizie svari svērs, dodot katram lielāku patiku, apmierinājumu un prieku.

Gribu ražo, tā bez apstākļiem nevar pastāvēt. Aiz katras vēlēšanās, domas, sapņa, cerības, fantazijas

stāv neskaitami iemesli. Smadzenes domā bez mūsu īpašnieka piekrišanas, secina neatkarīgi no vēlēšanās. Vai svarus, kuros sver pierādījumus, iemeslus, griba var grozit? Vai griba var mainīt pierādījumus? Kādēļ tad pierādījumus svērt, ja rezultats ir atkarīgs no gribas? Neviens pats sevi apzinīgi nekrāps.

Cilvēka prātu automātiski vada ārpasaule ar ārējiem iespaidiem, cilvēks nepiedalas ārējo iespaidu rādišanā, cilvēks nesagādā pats it neko, pat ne aizrādījumu, ko, ka un kad mašīna lai strādā. Cilvēkam tāpat nav noteikšanas un iespāida uz savu prātu kā uz savu vēdara darbību, kas dabū barību no ārienes un apstrādā to pēc savas patikas, neatkarīgi no īpašnieka, cilvēka, vēlēšanās vai gribas.

Cilvēks varot katrā gadījumā izvēlēties, gribēt darīt no diviem vai vairāk darbiem vienu, un to sauc par brīvu gribu. Ši teze neapgalvo, neapstiprina, ka cilvēks tiešām var izpildīt, padarīt no brīvas gribas vienu no šiem darbiem, bet izsakas, ka viņš tikai var izvēlēties, var darīt to, ko viņš gribēs darīt. Un cilvēks gribēs darīt un padaris taisni to vienu vienīgo darbu kurš būs pēc apstākļiem nepieciešami vajadzigs un uz to arī cilvēka izvēle kritīs, un gribā piekāpsies; tā tad viņš padarīs ne no brīvas gribas, bet apstākļu, cēloņu spiests. Tas ir ikvienā gadījumā.

Cēlonis un sekas iet roku rokā dabā un dzīves darbibā.

Mūsu darbi ir visas lielās pagātnes un tagadnes rezultats.

Padarīto darbu nespēja izgatavot citādi nekā tas ir izgatavots.

Cilvēks ir pilnīgi neatbildīgs par saviem darbiem.

Ja būtu brīva griba, neviens nebūtu drošs par otra uzzvēšanos.

Tu sacisi, ja nav brīvas gribas, tad taču nevar sodit noziedzniekus un nerātnus bērnus. Gluži pareizi. Sods un sodīt ir vecu laiku barbarisms, lielākā netaisnība, kas rada tikai jaunu.

Ir pierādīts, ka bērni izaugs daudz labāki bez sodīšanas. Tu varbūt teiksi, ka ir tomēr bērni, kurus vajaga sodīt. Labi, tie ir izņēmumi, Amerikā tādiem ir sevišķas iestādes, kurās ir panākti brīnumi, un notādiem bērniem izveidojas attīstītākie cilvēki, kuri ar sodīšanu būtu kļuvuši nederīgi un noziedzīgi sabiedrības locekļi. Bērna darbība katrā gadījumā ir automatska, bez apziņas, jo prāts vēl nav attīstījies, un sodīt par šo to ir necilvēcīgi.

Tu teiksi, ja ar bērniem nu varbūt ir taisnība, bet ar pieaugušiem tā lieta ir citāda. Nē. Sods kā tāds, ir atriebība, un atriebība, līdz ar sodu, ir iznīcīnams ļaunums. Civilizētās valstis vairs nesoda, bet labo, ieriko labošanas iestādes. Soda jēdziens pazūd. Cilveks ir apstākļu vergs; rodas vēlēšanās uzskaitīt noziedznieku par līdzvērtīgu cilvēku, kas kļuvis noziedznieks nelabvēligu apstākļu un n e z i n ā s a n a s dēl, un viņu labojot, grib panākt labus rezultatus. Valstis, kurās ir ievesti labošanas instituti, lielā mērā sazinās noziegumi.

Pēc 100 gadiem cilvēki skatīsies uz mūsu tagadējo noziedznieku sodīšanas sistemu tāpat, kā mēs tagad skatamies uz raganu dedzināšanu. Sabiedrība ar saviem likumiem iedomājas ka tai ir tiesības nozagt gabalu sirds vai saprāta, tam cilvēkam kas piesavinājies gabalu maizes vai drēbes. Ja cilvēks ir netaisns, tad arī sabiedrība ir netaisna ar savu atriebību un sodu.

No otras puses, pielaižot uz momentu brīvo gribu, kādēļ tad nolādēt un sodīt cilvēku, ja viņš no savas brīvās gribas brīvi izvēlējies to, kas vienai gru-

pai nepatik; nevar taču nevienam uzspiest ticēt, tad jau tā vairs arī nebūtu brīva griba.

Gribēt var tikai to, kas vēl nav piepildīts. Faktiskais panākums ne vienmēr atbilst gribētam. Vēlāk uzstādītiem mērķiem ne vienmēr atbilst sākumā paredzētie.

Manis radišana tak sākusies jau pirms manas dzimšanas un man nav bijis iespējams izvēlēties tēvu un māti. Kur tad te var būt brīva griba?

Pat muša un kode, laizdamās ap sveci, ir mechanisko principu pārvaldītas, kā tas ir pierādīts, viņas iet tur, kur viņas grūž vai velk. Brīvas gribas hipoteze krit, saprotot neskaitamas zinamas un apsleptas patiesības, kuras valda par cilvēka uzvešanos.

Nav tiešam neviena, kas brīvai gribai patiesi ticētu. Mums visiem ir zinamas skolas. Uz kādiem pamatiem skolas ir dibinātas? Visa sabiedrība zina, ka nav pasaulē nekā ko varētu saukt par brīvu gribu.

Kādēļ bērnus māca? Kādēļ aizrādīt uz sodīšanu vai apbalvošanu?

Mēs mācam bērnu, vienkārši zinādami, ka tas tiks iespaidots, padots kādai mācībai un nākotnē rīkosies atkarīgi no tās. Skola dod un veido pamatus bērna raksturam, iespiežot tos dziļi jo dziļi, tā apziņā, lai bērns nespētu no tiem atkratīties un gūt brīvu gribu, jo tad visai mācībai nebūtu nekādas nozīmes un „brīvo“ gribu nevarētu nekas iespaidot, neskatoties uz to, cik daudz arī mācītu.

Katra skola pasaulē ir dibināta uz idejas: kā kādu bērnu audzinās, tāds viņš būs, tā viņš rīkosies. Tas ir bērna iespādošanas princips, nepielaižot viņam ne mazāko brīvo gribu.

Modernā zinātne un domātāji apstiprina, ka vi-sam, kas dabā un cilvēkos notiek, ir s a v s i e m e s l s u z n e m a i n i g u p r i n c i p u p a m a t a. Ikvienam

iemeslam ir sekas, sekas savukārt klūst par iemeslu nākošām sekām. Prāts ir spiests nesavaldamī pieņemt vai secināt, ka iemesli ar sekām vijas bezgalīgi, ne-pārtraukti.

Psichologi jau sen nodarbojas ar brīvas gribas jautājumu un visi ir pārliecinājušies, ka brīvā griba ir illuzija, māni. Droši vien tam ir noteicoša nozīme.

Laužu masa to tomēr vēl nezina un ar nolūku tiek turēta nezināšanā.

Profesors Alberts Einšteins saka, ka viņš nevarot iedomāties tāda dieva, kurš apbalvotu un sodītu cilvēkus, kuri rīkojas no iekšējas un ārējas vajadzibas un kuri ir tikpat atbildīgi par savu kustēšanos, savu darbu kā nedzīvs priekšmets, ko bīda no vienas vietas uz otru.

Filozofs Herberts Spensers saka, ka brīva griba ir jānoraida kā subjektiva illuzija.

Profesors un filozofs Ernsts Hekels saka, ka nav vairs šaubu, ka griba ir nešķirami saistīta ar smadzenēm; vajaga tikai aizrādīt uz piedzēruša uzvešanos vai drudža upuri, vai vājprāligu, lai atrastu sakaru. Ja gribas stāvoklis ir atkarīgs no pasaulgajiem faktoriem, kā barība, dzēriens, temperatūra, dziedzeru izdalījumi un visādu mikrobu darbība nemaz nerunājot par citiem iespaidiem, kur tad gribai var būt iespēja būt brīvai.

Visi ievērojamākie filozofi un domātāji, kā Spinoza, Hobess, Loks, Volters, Hums, Kants, Pristlejs, Gēte, Šopenhauers, Emersons, Hofdings, Pollocks, Paulsens, Anatols, Frans un Klarenss Darrovs apgalvo, ka nav brīvas gribas. Šī atziņa ir patiesas izglītības mēraukla.

Griba ir laba un nopietni vajadzīga, tā ir viens no labākajiem spēkiem pasaulei, bet tā nav brīva. Lai

gribu radītu, tad jādod motivētu cēloni, jādod grūdienu, lai tā iesāk kustēties. Mans mērķis ir vienīgi būt par cēloni, radīt tevi gribu pārliecināties, vai tas ir taisnība, ko es esmu rakstījis. Ja tāda pārdoma tevi rodas, tad es savu mērķi esmu sasniedzis.

R. vēstule.

Madrid, C. de San Marcos 35-5
1934. 22. II.

Sveiks, mīlais un ari reizē dārgais draugs!

Mans prieks divkāršojās, kad lasiju Tavas rindiņas. Tu man esi draugs un reize ari tēvs. Es aizvien jūtu cienu pret cilvēkiem, kuru sniegbaltās galvas tīras no illuzijām, no nevajadzīgām sajūsmām un citām jaunības kaitēm. Šīs galvas ir redzējušas, jutušas un izjutušas dzīvi. Viņām aizvien ir taisnība, vismaz, es gribu teikt, parastajos ikdienišķās dzīve jau tājumos. Tādēļ es Tevi aizvien uzklausu ar godbījību un cieņu un iespējamāko cenšos ari realizēt.

Dzīvē var kaut ko sasniegt vienigi ar neatlaidību un pacietību, un tas ir, lūk galvenais. Šīs divas īpašības man ir, bet bieži daudz kas atkarajas no ārējiem apstākļiem. Tomēr, prātīgi ar tiem rīkojoties, var visam tam kaut kā pāri tikt. Es protu tā iedalīties, ka varu strādāt un studēt te Madridē. Tici man, te atveras skats uz daudzām lietām, kuras neredzēju, un nevarēju iedomāties, ka līdzīgs kas varētu būt šajā dzīvē. Katra jauna diena manā dzīvē ienes aizvien mazliet kaut ko jaunu un vēl nepazītu. Kāds prieks, ceļoties ritā un domājot, ka šodien kaut ko jaunu zināšu, ka šodien sevi un citos atklāšu mazu „Ameriku“ Spānietis Kolumbs teica: „Manā dzīvē vislaimīgākā diena bija tā, kad spēru kāju uz „Jaunās zemes“.

Viņš bija laimīgs, ka viņš bija uzgājis jaunu zemi, bet es esmu laimīgs, ka sevi un citos uzeju šo „jauno zemi“.

Man patīk, ka Tu esi jau diezgan pamatīgi ievingrinājies polemizēšanā un ar diezgan pamatīgiem argumentiem, kaut gan reizēm mazliet pārsteidzīgiem, un varu spriest, ka Tu pamatīgi esi iedziļinājies ateisma problemās, un cerams, ka varēsi uzrakstīt vērtīgu grāmatu. „Kādēļ es esmu ateists?“

Ateisms nav dogma, bet gan dzimis no reliģiju chaosa. Ateisms nesoda un nav kombinacija, bet racionala zinātne, kas eksperimentē irracionalā atzinā. Ateists var būt jūtīgs, aizrautīgs, bet viņš to pielaiž ar racionalista uzmanību, neļaudams par sevi valdit fanaticismam vai nenoteiktu jūtu ekspresijām.

Smalki izkopts ateisms ir augstākais civilizacijas sasniegums, kad cilvēks atraisas no sava iekšējā verdziskuma.

Relīgijas ir dzimušas no primitivajām cilvēces izjūtām. Visskaidrāk taču to apstiprina Grieķijas dievu bojā eja. Grieķu daudzdievība ne ar ko savā būtbā neatšķirās no viendievības. Kad senās Helladas kultura sasniedza augstākos atziņu kalngalus, tad Olimps sašķobijās, skaistais Zeva tronis sabruka, un pāri palika tikai skaistais, dzejiskais mitu audums.

Cilvēka prāts aizvien meklē jaunas atziņas, maldīgas val skaidras, bet visas ir vēstures imptīls — traucksme.

Tad nāca kristieši, Kristus piekritēji, tie ar tumšu nojautu, ar Kristus vārdiem uz lūpām un lozungiem izpleta savus spārnus pār visu Eiropu un vēlāk ari pār Ameriku. Šī strāva ar laiku nostiprinājās un apēnoja grieķu filozofu sasniegumus. Kristus mācība bija trauceklis skaidrā prāta attīstīšanai, un tas palika novārtā līdz 17. g. s. beigām. Francijā pirmais no-

teikti nostājas pret reliģijas nevajadzīgo kultivēšanu — Volters. Vāciju saviļpoja Lutera reformas, nu zinātnieki, filozofi sāka rakņāties archīvos, sāka noskaidrot, cik augsti grieķu filozofi bija pacēlušies savās atziņās, lai tās turpinātu. Tā, lūk, pamazām esam notikuši pie mūsdienu sliekšņa, nu varam vērot, ka daudz jaunu cilvēku, kurus vēl audzina kristiešu garā, ir ar tik šaurām atziņām, ka viņi šo lielo vēstures procesu vēl nav sapratuši.

Ateisms ir prāta mācība, tai nav nekā kopiga ar varu. Ateisms ir saule, kas apgaismo visas lietas, bet lai šīs lietas varētu saskatīt ateisma gaismā, tad vispirms ir jāmācas skatīties.

Ateisko domu, ateisko patiesību var apgaismot ar tukstoš dažādiem vēstures faktiem, pret kuriem nav argumentu. Ateismam vērīgi jāseko vēsture, jāmācas saprast arī neateistus, lai varētu labāk viņus pārliecīnāt, ka viiss, kas ir zem saules, ir cilvēka darbs. Nav nekas pārdabisks, un nav nekas mūžigs. Un ja ir lietas, kuras vēl nav saprotamas, tad tās jācēšas saprast, risinājot tālāk domu pavedienus. Arī Tu, mans dārgais draugs, esi izpratis ateisma lielo nozīmi cilvēka dzīvē.

Kāda starpība starp prātu un jūtām? Šis jautājums ir ļoti vienkāršs. Par jūtām mēs saucam tos iekšējos cilvēka stāvokļus, kuri var būt patikami un nepatikami. Šis sajūtas, neapzinīgi vada mūsu smadzenes, tāpat kā kustēšanos, saraušanos, acu mirkšķināšanu u. t. t. Jūtas stāv ciešā sakarā ar mūsu prātu, un tādēļ prāts ir atkarīgs no šīm jūtu ekspresijām un jūtas no prāta disciplinas. Cilvēks kam vājāk attīstīts prāts, aizvien vadas no jūtu nejausām nojautām. Var būt cilvēks ar dzīvi attīstītām jūtām un asu prātu, tāds ir mūsu Rainis, vācu Gēte, angļu Šellijs un citi, var

arī būt tīra prāta cilvēki, kā Kants, Spensers, Aristotehs, Volters un citi tīrās zinātnes dibinātāji un virzītāji.

Ko Tu dari, un kas jauns Tavā dzīvē? Raksti savus novērojumus par Latviju.

Vienmēr Tavs

R.

Brālība.

1. Milējiet cilvēkus. Esi brālis lieliem un tēvs maziem. Egiptiešu.
2. Patiesa darba kārtība ir tā, ka dara citiem tā, kā viņi dara paši sev. Mazisks cilvēks prasa: „Vai šis ir svešnieks vai kāds no mūsu cilts?“ bet tiem, kas milē, visa pasaule ir viena ģimene.
Indiesu.
3. Dari otram tā, kā tu sev darītu! Kas ir vienaldzīgs par citu labklājību, nepelna, ka to sauc par cilvēku.
Persiešu
4. Meklē citiem tādu pašu laimi, kādu tu meklē sev. Nav augstāka pienākuma, kā strādāt visas pasaules labā.
Budistu.
5. Ko tu nevēlies, lai dara tev, to nedari otram. Labs cilvēks milē visus cilvēkus un runā ar visiem.
Ķiniešu.
6. Lai neviens neapejas ar otru tā, kā viņš pats negribētu, lai ar viņu apejas. Esi labs ar savu kaimiņu, vienalga, vai viņš ir tavējais vai svešnieks.
Muhamedaņu.
7. Nedari otram to, ko tu uzskatītu par ļaunu, ja tev to darītu.
Grieķu.
8. Mēs esam liela kermeņa locekļi, un mums jāievēro, ka esam dzimuši visa kermeņa labā. Uzlūko visu pasauli kā savu valsti un visus cilvē-

kus kā savus brāļus. Es esmu cilvēks, un nekas, kas attiecas uz cilvēkiem, nav man vienaldzīgs.

9. Nesaki, es milēju gudro un nicinu muļķi, milē visus cilvēkus.
10. Ko jūs gribat, lai cilvēki jums dara, to dariet arī jūs viņiem. (Mat. 7, 12.) Lai mēs milējam nevis ar vārdiem un muti, bet ar darbiem un patiesībā.

Lai nu viens vēl sakā, ka tikai kristīgai ticībai ir brālibas ideali, kur vēsturiski fakti pierāda, ka tādi jau ir bijuši priekš Kristus visām tautām. (J. Fingera grāmata „Lost Civilizations“).

Dvēsele.

Senie Grieķi dvēseles jēdzienu saprata kā cilvēka iekšējās sajūtas kopumu. Šis sajūtas ierosina smadzeņu darbību ir noskaidrojuši un smalki izpēti juši anatomijas pētnieki. Smadzenes ir vijole, nervi stigas, un prāts — skaņa. Šis brīnišķīgais smadzeņu aparats, centralizētākā celtne, ir attīstījies evolūcijas ceļā, ko mums skaidri pierādija Darvīns savās teorijās par sugu izcelšanos.

Velāku laiku dzejnieki un mākslinieki dvēseli — visu jūtu personifikāciju — attēloja daiļas jaunavas veidā.

Tāda bija dvēseles izpratne senajā Grieķijā, dvēseles bērnības zemē.

Kristianisms vēlāk šim vārdam piešķira pavismā citu nozīmi. Viņš dvēseli iztēloja par kaut ko līdzīgu realai būtnei, kas cilvēkā ieiet pie dzimšanas un iziet pie miršanas. Kristianisma dvēsele ir atkarīga no dieva, nevis no paša cilvēka. Dzīvojot virs zemes, miešai jācieš, tādēļ neesošai dvēselei klāsies labāk neesošā citā pasaule. Šī ideoloģija ir smiekliji apkaunojoša cilvēces veselajam prātam. Kristianiskā dvēsele ir skaistās antiskās dvēseles, kurai ir tīra prāta nozīme, nemākulīgs pakaldarinājums.

Nav neviens pat mazākā, pierādijuma, ka gars jeb dvēsele eksistētu. Vienigi paradums sauc prātu par garu jeb dvēseli. Vārdi gars un dvēsele ir gaisā grābti, tukša skaņa. Dvēseles kā tādas nav. Pilnīgi atmetot šos vārdus, mēs ar skaidru prātu iegūstam patiesības apziņu. Bez vienas pretrunas zinātnē māca,

ka cilvēka ķermenis un prāts ir jau sēn attīstījies un ka nav spēka bez materijas.

Kurā dienā, kurā gadu tūkstotī, cilvēkā ieviesu-sies dvēsele? Vai miljoniem gadu atpakaļ jau bija dvēsele, kad ir atrasti pirmie mērķa — cilvēku ģin-deņi? Ja cilvēkam ir dvēsele, tad tāda pati dvēsele ir katram kustonim. Ar nedaudzīem secinājumiem un faktiem iznīcinams kristianiskās dvēseles uzskats, kas maldina vientiesigos un nezinātājus.

Runāt par dvēseli kā par kādu organiska cilvēka neatkarigu sastāvdāļu, kas sevī nesatur ne enerģiju, ne vielu, ne telpisku izmērojamību, būtu lieki, jo cilvēka prāts ir visu dvēselu, garu un dievu radītājs. Smadzeņu un nervu darbība ir augstākais.

Mūsu dienās ticēt dvēselei un gariem ir apkau-nojošs zaims un necienība pret cilvēka gaišo saprātu.

Viņpasaule.

Pie jautājuma par viņpasauli man gribētos mazliet pakavēties. Tas ir ļoti problematisks. Par viņu daudz runāts un rakstīts. Ir pieņemtas dažādas hipotēzes gan par, gan pret.

Viņpasaulnieku hipotezes, vai pierādījumus par tās esamību šo uzskatu pretinieki visbiežāk nosauc par nevarīgo domām, kuri gribēdamī izbēgt no dzīves īstienības, it kā izdomājuši šos savus uzskatus, censdamiies tiem piešķirt ticamību ar dažādiem leģendariem nostāstiem, kurus lēttīcīgais un nezinātājs pieņem kā patiesību.

Nicše saķa ka ciešanas un nespēks ir radījis vienas viņpasaules.

Lēttīcīgais un nezinātāj' arī man gribētos tev pateikt, ka ir tikai viena apzinātība cilvēka dzīvē, un tā notiek šeit pat uz šīs zemes, kura ir zem mūsu kājām. Viss pārējais ir radies cilvēku smadzenēs, pašu cilvēku izdomā, un ierosmi šim pašu radītam hipotēzem viņš smēlies no savas nepieticības. Cilvēks ir nepieticības kalngals. Viņam nekad nav diezgan. Jo viņam ir, jo viņš grib. Jo viņam dod, jo viņš vēlās vēl vairāk gūt. Tāpat ir ar dzīvošanu. Viņš nevar samierināties, ka kādreiz viņam būtu jāatsakās no tās. Viņš nespēj sevi ieraudzīt un atzīt tik niecīgu, kas pādota iznīcībai un zudībai. Tādēļ arī visas pasaciņas par pēcdzīves dzīvi.

Istu cilvēcīgu lepnumu un veselīgu stāju iemantos tikai tas, kas būs pārvārējis šo miegainības, un

vārguma un nevarības sajūtu un droši un bezbailīgi skatīties īstenībai acīs un nostāsies pret to ar īsta vīra drosmi.

Viņpasaules idejas ir dažādas. Katra reliģija ir radījusi savu viņpasauli, viena otru apkarodama un nonicinādama. Iznāk tā, ka dievi karo pret dievīem, viņpasaule pret viņpasauli. Tas pierāda ka nemirstības ideja ir radusies dažādos cilvēces vēstures laikmetos. Tā bija primitīvo cilvēku doma, kura vienīgais nolūks bija nomierināt cilvēka lielo nezināšanu, glaimot cilvēkam viņa grūtos pārbaudijumu brižos ar mierinājumu gan jau dievs viņpasaule atmaksās par visām ciešanām un grūtībām. Cilvēki paļaudamies uz šādiem solijumiem, necentās saprast un izlabot savu dzīvi, bet neapzinīgi nosmaka zem tās nastas. Tādēļ mums ik vienam jācenšas šo dzīvi nostādīt pēc iespējas labāk, lai izbēgtu no visām nevajadzīgām ciešanām un sevis mocišanas, jo cilvēka prāta balss godīgi un skaisti runā par šīs dzīves un zemes lielo nozīmi.

Bet jūs, kas nešaubigi savās sirdis ticat, ka ir augšamcelšanās un nemirstība, šo savu ticību, bez pierādījumiem, nedrikstat pārnest uz citiem, sevišķi uz bērniem, jo līdz ar to sajauciet un samaitājet visu viņu domāšanas aparātu.

Dzīvi jāveido un jālabo reali, saprotami, meklējot un atrodot visas pielaiztās klūdas nn atbrivojoties no tām. Tā novērsīsim visas klūdas un piepildīsim dzīves tukšumu. Tumšie neziņas laiki pieder pagātnei, kad visādi metafiziski murgi bija augstā cieņā. Kad prātā sajukšana bija dievam līdzināšanās, bet censanās pēc zināšanām — lielākā ķecerība un grēks, par ko dedzināja uz sārtiem un visādi citādi spīdzināja.

Lielā dzīves evolucija izslēdz katru ticības iespējamību viņpasaulei. Evolūcijas teorijas runā skaidru

valodu par vienigo un lielo zemes dzivi, ko cilvēkam jāpiepilda savā dzīves sprīdi. To ir sludinājuši visi lielākie cilvēces dēli, dažādos laikos un dažādās valstīs un tautās. Viņu mācības par cilvēku un cilvēcību, par dzīvi un dzīvību, par pasauli un mūžīgo maiņu jeb evoluciju, viņas vēsturē un attīstībā ir tuvējās pagātnes lielākais mantojums.

Pieminēšu dažus kas savu mūžu ziedojuši cilvēces atsvabināšanai no maldigiem uzskatiem un māntīcības.

Volters (1694—1778); Davids Hums (1711—1776); Johans Fichte (1762—1814); Bairons (1788—1824); Šellijs (1792.—1822.); Čarlis Darvins (1809.—1882.); Herberts Spensers (1820.—1903.); Ludvigs Bichners (1824.—1899.); Ernests Heckelis (1834.—1919.); Fridrichs Ničše (1844.—1900.); Anatols Franss (1844.—1924.); Brandeis (1842.—1927.); Burbanks (1849.—1926.); u. d. c.

Vai pasaule radīta?

Tu prasi, kas radīja pasauli? Kā tad tu zini, ka pasaule ir radīta? Tu domā, ka bija laiks, kad pasaules nebija, un kad tā uz kāda mājienu radīta no nekā? Tas ir vairāk kā maldigi, tas ir absurds. No nekā nevar neko radīt.

Tagad nav neviena pētnieka, kas atzītu, ka pasaule ir radīta. Nav ne mazākā pierādījuma, ka visumam ir bijis sākums. Patiesibā visi lielākie zinātnieki atzīst, ka visums ir bezgalīgs, ka kosmiskais eters ir elementu materijas pamats visam universam, mūžībai nav pirmsākuma. Materijai un enerģijai, kas ir viens un tas pats, nav ne sākuma ne gala.

Cik daudz materijas enerģijas ir bijis senāk, tik daudz tās ir tagad, tā ir mūžīga un nezūdama, tā ir pastāvīgā kustībā un maina tikai savu formu.

Mūsu saprāts nepielaiž ne sākuma, ne gala. Zinātnē mums iztulko pasaule dabu kā aklu, neapzinīgu, bez plana, bez nolūka. Kas sasniegts, izzināts, tas ir viss cilvēka prāta nopeļns.

Visuma plašums ir bezgalīgs, astronomija mācīja 40 gadus atpakaļ, ka visumā ir 1000 miljonu zvaigžņu, 20 g. vēlāk mums jau izskaidroja, ka ir 3000 miljonu zvaigžņu tikai mūsu universā; 10 g. atpakaļ mēs atradām, ka mūsu universam ir 30,000 miljonu zvaigžņu, bet tagad astronomi apgalvo, ka mūsu visumam vien ir 300,000 miljonu zvaigžņu—sauļu un bez tam ir vēl miljoniem citu līdzīgu universu.

Pēdējā laikā mēs esam vairāk kā dubultojusi teleskopu spēju un uzlabojuši aparatus, tā kā ar katru gadu desmitu mēs redzam vairāk un tālāk.

Mūsu visums jeb tā zvaigžņu sistēma, pie kuras mūsu saule pieder, ir tik liels, ka pait 300,000 gaismas gadu, kamēr gaisma atnāk pie mums. Gaisma skrien 186000 jūdzes jeb 300,000 kilometru sekundē. Ir aprēķinātas zvaigznes, no kurām gaisma atnāk miljonu gaismas gados. Mūsu saules lielums ir 1,300,000 mūsu zemes lodes lieluma un zvaigznes Omikron Ceti lielums ir 30 miljonu mūsu saules lieluma.

Vēl svarīgāka ir zvaigžņu vecuma atklāšana. Ja tikai mūsu visuma 300,000 miljonu zvaigžņu, dieva roka radišanas ritā būtu izbērusi debesis, tad tām visām vajadzētu būt viena vecuma, bet ir zvaigznes, kas tikko veidojas no miglu blākiem, un ir zvaigznes, kuras jau ir 100,000 miljonu gadu vecas un lēnām dziest. Zvaigžņu vecums ir biljoniem gadu starpības.

Sie astronomijas un ģeoloģijas rezultati pilnīgi iznīcina radišanas teiku un visu, kas ar to savienots. Vienkārši arprāts un mulķība ir ticet, ka pasaule ir radīta un vēl 6 radišanas dienās 6000 gadus atpakaļ. Cilvēku nezināšanai un aplamībai ir jāizbeidzas, kur tagad katra diena atver jaunas nākotnes perspektivas.

Raudives „Don Kichots un mūsdienu cilvēks”

Izvilkumi, kas man patika.

Katra liela cilvēka dzīve sākas tajā brīdī, kad viņš sāk pazit savu Es, un kaut šo dzīvi apdraud tūkstoš briesmas, nelaimes un nāves izjūta, tad tomēr tā ir dzīve, par kuru cilvēks vienmēr ir pateicīgs.

Zemisko ļautiņu ciņas ierocis ir ļaunprātīga mēlnesība, kas neatlaidīgi kā glums, riebigs tārps iesūcas dižaužu dzīvē un to pilda ar rūgtumu un pazemojumiem. (Tie nav dižlaudis, kuri to atlauj. A. Z.)

Dzīvei jākļūst labai tagadnē, nākotne pratis tikt ar savu dzīvi galā, ja tai būs labs pagātnes pamats. Idejas, kas tiek realizētas nākotnes vārdā, ir nenozīmīgas.

Katrs uz dzīvi un notikumiem skatas caur savu krāsaino stiklu un redz tikai savu pasauli, nevis to pasauli, kāda tā ir pati sevī.

Prāts un zemapziņa cilvēka dzīvei piešķir jēgu, un šis jēgas meklēšana un izprašana ir mūsu lielākais uzdevums kopš cilvēka sākuma.

Servantess tik joti milēja patiesību, ka viņš ar patiesību labāk kļuva par vergu nekā bez patiesības—par pašu karali.

Dzīves jēgas meklētājam, dzīves vērtību radītājam sevī katru mirkli jākāpina istības apziņa. Tā mūs padziļina pozitīvi, mēs jūtīgāk uztveram dabas un prāta nosacijumus.

Lielākais darbs, ko cilvēks var darīt otra labā, ir modināt viņa personīgās domās, apaugļot iekšējās spējas.

Mēs otru redzam ne tādu, kāds tas ir savā būtībā, bet tādu, kādi mēs īstenībā paši esam.

Lai iegūtu slavu, un mūžību, tad manā īsajā dzīvē ir jāveic tāds dārbs, ko visā mūžībā varējis veikt tikai es un neviens cits.

Izsmiekls ir bezspēcīgs pie ģenijiem un īstiem māksliniekiem.

Nav svarīgi ko pasaule saka, bet svarīgi, ko es pats sev saku izšķirošā brīdi.

Zemapziņas spēks ir tik varens, ka neviens nevar to ne ieslodzīt ne nogalināt, tas vienmēr paliek dzīvs un neatturami un neatvairami iet savu gaitu un ir spēks, kas cilvēkus vieno.

Prieks ir bagātība, bez kuras nevar iztikt nevie na dzīva būtne. Prieka izjūta mūs pilda ar laimi un laime ir tur, kur kāda reala jēga, ko var izjust pozitīvi; tā izjūtama priekā un milas apziņā.

Darbs cilvēkam piešķir vērtību, apstiprina patiesībā un īstenībā.

Patiesību atzīt, to redzot, nav nekāda nopolna.

Kas pats sevi pazīst, tam nav svarīgi, ko citi par viņu saka.

Ticība nāk no nebūtības, šaubas — no būtības, tādēļ valda par ticību.

Brīvs cilvēks ir tikai tas, kam eksistence vairs nav problema, bet vienīgi līdzeklis.

Zināšanas ir cilvēka augstākā un lielākā laime, kādu vien viņš var vēlēties.

Launais labdaris — egotists (ne egoists) ir visas cilvēces posts un bojāeja.

Cilvēks nedrīkst kalpot tikai sev. (Bet kādēļ? A. Z.)

Gudrais meklē to, kas par viņu lielāks, bet muļķis — pats sevi.

Ticība nav iedzimta, bet ir vienīgi ieaudzināta. Nav brīvs tas, kas citu brīvību aprobežo.

Taisnības izjūta sveša visiem tiem, kas ieslēdzas kaut kāda veida dogmatismā, jo tas, lai uzstādītu kādus mērķus uzstādīdams, būtībā vienmēr ir netaisns.

Dogmā ieslēgtīs cilvēks redz tikai to, kas saskan ar viņa dogmu, pārējais viņu traucē, un parasti viņš nesavalītā niknumā vēršas pret to, kas neatgādina viņa elkus. Neprašu galvenie ieroči vienmēr ir bijuši dogma un fanatismi. Vēsture liecina, ka taisnība vienmēr visvairāk cietusi no dogmas un fanatisma. Dogmatiski un fanatiķi noslepkavo un iznīcina visus vienīgi tādēļ, ka tie nedomā tā, kā viņi domā.

Es cenšos dalīties ar katru nelaimē no visas sirds, jo aizvien tas ir mierinājums, ja atrodas kāds, kas daslas skumjās.

Kas par savu patiesību cīnas, lai to dara atklāti un valīsirdigi.

Kas grib būt vairāk nekā citi, tam arī jādara vairāk par citiem.

Katrs dižs darbs tiek veikts un katras liela doma dzimst vinentulībā.

Labāk vinentulībā ar savu Es apziņu nekā bez tās ar visiem kopā.

Cilvēks nevar būt cilvēka vergs, bet vienīgi draugs vai brālis.

Esmu pārliecināts, ka katru var pārveidot augstākas idejas, ja tikai šai idejai mēs ļaujam iesakņoties mūsu prātā un zemapziņas dzīlākajos noslānojumos.

Ja dzīvē grib par kaut ko būt, tad jābūt drossmei uzdrīkstēties.

Ja kāds, ar ko nesaistoties, spēj sevī uzņemt visu, tad tāds kļūst universals.

Bez entuziasma dzīve pārvērstos par kapsētu.

Dižs cilvēks otra sirdi arvien rada prieku un sargās to pildit ar rūgtumu.

Tikai tas, kas ir noteikts, dzīvei piešķir nozīmi un jēgu.

Visa māksla sākas un beidzas idejās, jo idejas domām piešķir noteiktību, kas līdzsvaro dzīvi ar dabu.

Milēt vajaga tādēļ, ka mila padara cilvēku cieņīgāku un bagātāku, kāpina labā apziņu, padziļinā saprāšanu, atklāj visus noslēpumus un paplašina atzinības robežas.

Viens derīgs, prātīgs vārds mums palīdz vairāk nekā auksta intellekta sarakstīta bieza grāmata.

Dārgākais, kas cilvēkā ir, tā ir viņa dzīvā apziņa, ar kuru tas izpauž savas dzīves būtību. Brīvība atkarajas no apziņas; jo apziņa būs plašāka, jo mēs jutīsimies brīvāki.

Dzīvē ne tikai jāsapņo, jādomā, jācer, bet jātiecas visu piepildit īstenības robežās, tad kādā dienā sevi ieraudzīsi īstenībā, tai pilnības pakāpē, kuru spējas atļauj.

Ja jūtam, ka mūs nesaproč, tad nesaprāteji tūlit jāatstāj, jāuzmeklē tādi, kas saprot. Kā stādam vajadzīga saule, tāpat cilvēkam vajadzīgs sapratēju siltums, kas veicina iekšējo dzīvi un liek tai pilnveidoties. Saprašanās ir draudzības motivs.

Ne morale, ne filozofija nevar mums vairāk ieidot nekā mēs esam.

Nav citas dzīves kā tās, ko mēs dzīvojam.

Kas aizsargā brīvību, ir varonis, kas to otram laupa, ir varmāka.

Miers ir cilvēku saprašanās sekas.

Spēja saprast citu — ir augstākā spēja.

Radoša darba noslēpums ir prasme koncentrēt savus pārdzīvojumus domās un tēlos.

Patiesības nevar izgudrot, bet vienīgi atklāt.

Cilvēka vērtības apliecinātājs ir viņa darbs.

Viss tiek veikts slavas dēļ, iegūstot personīgo nemirstību.

Ticīgie tikai tad var dzīvot, ja viņu ticību kāds apstiprina.

Kas pazīst sevi, nekad nepazemos otru, jo tad es pazemoju pats sevi.

Patiesības meklētājs nekad nestridas, jo strīdnieks arvien censās, lai viņa apgalvojumi izliktos pareizi.

Mūsu apziņā nekas neatkārtojas, katra prātīga būtne uztver pasauli kā vienreizīgu parādību, nebijušu ne prieķš, ne pēc šās būtnes.

Visas lietas atkarīgas no absolutā saskaņas stāvokļa. Saskaņa un nesaskaņa savstarpēji saistītas, un tādēļ šie stāvokļi viens bez otra nav iedomājami.

Zināšanai piemīt liels mierinātājs spēks.

Buddha.

A. Janeks „Buddhas mācības pamati“^{*)}.

Ciešanu cēlonis ir mūsu nezināšana izpazīt pasaules un dzīves isto jēgu.

Zināt un atzīt vajaga tā, lai pārņemtu visu cilvēka būtni un ar nepieciešamību noteiktu un vadītu visu viņa darbību un uzturēšanos dzīvē.

Nezināšana ir galvenais iemeslis.

Kad cilvēks top spējīgs tieši un dziļi ieskatīties pasaules un dzīves sejā, tad līdz ar to viņš spēj ciešanas iznīcināt un top brīvs no tām.

Viss mūsos un viss ap mums ir cēloniski saistīts dažādu parādību sekojums; katra nākošā parādība atceļ iepriekšējo, ar katru nākošo iepriekšejā ir iznīcībai, nāvei lemta.

Mācība par mūžigo jeb nemirstīgo dvēseli ir dogma.

Cilvēka personība un dzīve ir viena plūsme, kurā viens stāvoklis ar kauzalo nepieciešamību seko otram, viens psichisks pārdzīvojums nāk pēc otra.

Nav tāda darba, no kura tam pašam cilvēkam nebūtu jā piedzīvo attiecīgā seka.

Nekāda vara visā pasaulei nevar cilvēku glābt no izdarito darbu sekām. Tas ir dabas likums un nekāda lūgšana to nespēj grozīt.

^{*)} Izvilkumi, ar kuriem es simpatizēju.

Visā mūsu personīgā dzīvē valda cēloniska sakarība un kārtība, nekur pasaulei nav vietas patvaļai.

Pilnīgi maldīgi domāt, ka kāda augstāka būtne cilvēku par viņa ļauniem darbiem soda un par labiem apbalvo.

Visumam, dabai, zemapziņai nav labu ne ļaunu darbu.

Neverādams saprāta ceļā atrast dzives attaisnojošo absoluto mērķi, jeb vienkārši sakot, nespēdams atrast to, kā nav, viņš sāk ticēt dažādiem dieviem.

Kas tev nepieder, to atmet.

Atrastais ceļš, kurš atver acis un ved pie visaugs-tākās zināšanas ir: īstā atziņa, īstā apņemšanās, īstās domas, īstā runa, īstā darbība, īstais amats, īstā cīņa, īstā iedziļināšanās un īstā koncentrēšanās. Tas ved uz ciešanu iznīcināšanu.

To ceļu es esmu izvedis dzīvē.

Vajaga tik vest labu, godīgu un apzinīgu dzīvi, darbos, vārdos un domās.

Nav iespējams tūlit sākumā sasniegt pilnību, bet pastāvīgi cenšoties, pastāvīgi cīnoties, soli pa solim tālāk ejot, var sasniegt pilnību.

Cilvēkam jābūt absoluti nespējigam uz kaut kuru ļauno darbu, tikai tad viņš būs patiesi laimīgs.

Tikai tas ir patiesi labs, godīgs un tikumīgs, kuru nekāda vara, pat vislielākās pārdzīvojamās pārestības un mokas, nevar piespiest netikai uz ļauno darbu, bet pat uz ļaunām domām.

Vingrinies intensīva domāšanas koncentrēšanā uz vienu objektu, pie kurās ikkatra domāšana par citiem priekšmetiem ir izslēgta.

Cilvēkam ir jāattīsta savā prātā neaprobežota labvēlība pret visu, neaprobežota līdzjūtība, līdzpriecība

un jāpaceļas līdz no pasaules atraisītai vienaldzībai pret visu, kas ir brīva no saistības, bet arī brīva no antipatijas.

Cilvēkam ir jācaururbī plašo pasaules parādību līmeni ar labvēlibas, līdzjūtības, līdzpriecības un vienaldzības pilno prātu, neaprobežotu, brīvu no naida un jaunprātības.

Šīs četras milestības meditacijas šķīsta sirdi no naida un visiem ļaunumiem.

Vajaga stipru gribasspēku attīstīt — augstās, cēlās gribas, lai ar to iznīcinātu zemisko gribu.

Īsta cīņa rada sevī gribu domāt par labklājību nesošiem stāvokļiem, uzturēt tos, neļaut viņiem zust, attīstīt, saņemt savu enerģiju un ar to pašu izskaust un nepiegriest ievērību ļauniem, postu nesošiem stāvokļiem un parādībām.

Tira tikumiba, ved uz tīro sirdi, tīra sirds uz tīro atziņu, tīra atziņa uz tīro pārliecību, tīrā pārliecība uz ceļu tirā zināšanā.

Kas vēlas maldus iznīcināt un pilnīgu atsvabināšanu piedzīvot, tas ar vingrināšanos un mazu piepūli to panāks.

Vai tu negribi rast visdzīlāko sirdsmieru un vispilnīgāko pasaules izpratni?

Cildenās dzivesgaitas ieguvums nav milestības dāvana, nav gods, slava un manta, nav tikumība, nav zināšanas skaidriba, bet nesatrīcinamā atsvabināšanās un brīvība, tas ir tas nolūks, tā ir cildenā dzivesgaita, tas ir kodols un mērkis.

Nevajaga vis pasauli labot, kas ir neiespējami un muļķigi, bet vajaga vienīgi sevi labot.

Ciešanas pilnīgi iznīcināt nekādi nevar. Ciešanas var iznīcināt cilvēks pats sevī, tikai jāprot.

Ciešanas ar savu pretstatu prieks ir viens, tāpat kā ļauns ar savu pretstatu labs ir viens.

Kas vienam ir ciešanas, otram ir prieks; kas vienam ir ļauns, otram ir labs, tā tad viens.

Man ir no triekas labā puse paralizēta un valoda traucēta. Visi viena mutē nožēlo un uzskata to par lielām ciešanām, bet es viņas uzņemu labvēlīgi un neciešu it nemaz, esmu pie visa tā dzives priecīgs un laimigs. A. Z.

Rabindranats Tagore „Filozofiski apce-rejumi”.

Katram jēdzienam jāiztur sīva cīņa, lai tas ie-kļūtu mūsu apziņā.

Mēs nekad nespējam kaut ko piesavināties, kas tiešām nebūtu kādā radniecībā ar mums.

Mēs katru soli izcīnam no pretvaras, tas ir mūsu mērķis.

Cilvēks var izlietot dabas spēkus saviem nolūkiem tāpēc, ka viņa spēki ir harmonijā ar visuma spēku.

Cilvēks, kas atzinis savu radniecību ar visumu, kas gremdejas visā, vienojas ar savu zemapziņu, tiek uzskatīts par gala mērķi.

Dzīvība ir nebeidzama, neaptverama.

Brīvība nav tikai prāta un jūtu brīvība, tai jāpāriet darbibā.

Cilvēka sirds kliedziens ir—rast savu pilnīgāko izpausmi.

Plaisu starp galīgo un bezgalīgo pilda pārplūstošā milētība.

Radīšanai jābūt pakāpenīgai.

Pasaule pastāvīgi ir daiļums un prieks, labums un milētība.

Cilvēks atklājis lielo patiesību, ka ierobežotais nav ieslēgts savās robežās; tas ir mūžīgā kustībā un tālab ik mirkli zaudē savu galīgumu. Īstenībā nepilnīgums un jaunums nav pilnības un labuma nolie-

gums; galīgums nav pretrūnā ar bezgalīgo: tie nav nekas cits kā viengabalība, kas izpaužas pa daļām.

Ari ciņai par eksistenci dabā ir savstarpēja izlīdzināšanās.

Patiesības ideals neietveras šaurajā tagadnē, nedz mūsu iespaidos, bet tas dzimst apzinoties veselo.

Dzīves tiekšanās ir neizmērojami lielāka, nekā tās sasniegumi.

Dzīve par sevi ir optimistiska: tā tiecas uz priekšu.

Kas tad ir labums? Labums ir, kad cilvēks sāk izprast savu „Es“ plašākā gaismā, kad tas atzīst, ka viņš ir daudz vairāk nekā pašreiz liekas, viņš sāk apjēgt savu dabu un saprast, par ko tam, jātop nākotnē. Labs ir tas, kas vēlams mūsu „Es“.

Mums jāpatur pratā, ka mūsu individualitate pēc savas dabas spiesta meklēt universalo. Mūsu acs zaudē savu nozīmi, ja tā spēj redzēt vienigi pati sevi.

Ik uz soļa mums jāievēro arī citi cilvēki, tāpat kā pašiem sevi.

Milētība ir mērķis pats par sevi. Kad sakam: „Es milu“, tur nav vietas jebkādam „kāpēc“, tā jau ir galīga atbilde pati par sevi.

Kad cilvēks mil, atdošanas, došana viņam top par prieku. Mēs nejūtam zaudējumu atdodot, bet atzīstam, ka tādējādi piepildas mūsu būtība.

Vienīgi tas, kas darīts aiz mīlas, darīts brīvi. Vienīgi darbibā mēs izpaužam savu dabu, bet šī izpausme nav pilnīga, kamēr mūsu darbība nav brīva.

Mūsu „Es“ jēgu mēs neatradīsim atšķirtībā no citiem, bet vienības piepildīšanā.

Kad darbs ir dzimis no prieka, tad formas, kurās tas izpaužas, ir nemirstības iezīmētas.

Dzīves un nāves dualismā ir harmonija, ir vienīgums.

Mūsu fiziskā daba atsvabinas — iegūstot veselību, mūsu sociālā būtne — sasniedzot labumu, bet mūsu „Es“ gūst brīvību — sasniedzot milestību.

Dabā vienīgais faktors ir nepieciešamības likums.

No prieka dzimst visas būtnes, prieks viņas uztur, priekam tās tiecas pretim un attīstas, un priekā tās ieiet.

Mileitājs meklē savu „Es“ savā iemīlotajā.

Īsta milestība un prieks nevienu nepievil, ne jūt naida ne dusmas ne pret vienu.

Kas gan spētu elpot un kustēties, ja gaiss nebūtu piepildīts ar prieku un milestību.

Mums nekad nebūs patiesa jēdziena par cilvēku, kamēr mums nebūs milestības pret viņu.

Kad cilvēks sajutis visas pasaules dzīves ritmisko pulsējumu sevī pašā, viņš ir brīvs.

Milestībā vērdzība tikpat cildena kā brīvība. Milestības augstākais uzdevums ir apsveikt visus ierobežojumus un tos pārspēt.

Daiļums nekad neaizvaino mūsu brīvību, nepacel ne pirkstiņa, lai piespiestu mūs atzīt viņa suverenitāti.

Daiļums ir aicinājums mums, bet ne pavēle.

Vienīgi darbībā tev būs vēlēšanās dzīvot simts gadus.

Mums jādzīvo, lai strādātu, un jāstrādā, lai dzīvotu; dzīve un darbs nešķirami vienoti.

Ar daiļuma izjūtu mēs atskārstam harmoniju pasaules visumā.

Daiļums ir patiesība, patiesība ir daiļums.

Pasaule nav veidota no cilvēkam sveša materiāla; tā ir viņa paša prieks, kas izpaužas mūžam nebeidzamos veidos.

Neviens cilvēks nevar nopietni apsvērt, nedz ar sajūsmu uzņemt padomu, kas ieteic atsacīties no vi-

siem saviem ieguvumiem kaut kāda dieva labā.

Ar pašu iegūšanas aktu mēs zinam, ka esam kaut kas vairāk nekā tas, ko ieguvām un kas mums pieder.

Cilvēka esamība ir niecīga, kamēr viņš neatrod lielu ideju, kas spēj viņu pārņemt savā varā, kas spēj atraisīt no visām piedernerumu saitēm.

Mūsu esamības puse, kas vērsta uz bezgalību, meklē nevis bagātību, bet brīvību un prieku un mūsu uzdevums nav vis iegūt, bet tapt.

Daži grib iemantot dievu, lai to izlietotu materiāliem mērķiem.

Milestībai nekāda cena nav par lielu, lai izpaustu savu patiesību.

Tie, kam šķiet, ka patiesā dzīves jēga izteicas sevišķo, mums pazīstamo formu pastāvēšanā, ir kā skopuļi, kas nespēj ieskatīt, ka naudas jēga piepildas vienīgi to izdodot, pārvēršot simbolu patiesībā.

Cilvēka dabā ir atšķirt pārejošo no paliekamā, bet bieži piešķir pastāvību lietām, kas pēc savas dabas ir pārejošas.

Cilvēks kas sevi noniecina, pazemina nevien savu paša vērtību, bet arī visas cilvēces vērtību.

Pavlovičs „Dzīves problema”.

Gudrs cilvēks ne par vienu nesaka sliktu.
Nenožēlo nekad pagātni, nesteidzies nākotnei
priekšā, vēro tikai tagadni.

Paskaties kosmā, kāda tur noteiktība un kārtība,
neviens mirklis netiek kavēts, viss iet savā laikā un
robežās.

Negaidi, ka dzīve tev kaut ko nesis vai solis.
Soli pats sev to, ko dzīve never dot.

Kas pazīst citus, ir gudrs: kas sevi pazīst, ir ap-
gaismots. Kas uzvar citus, ir spēcīgs; kas sevi uzvar,
tas ir varonis.

Dzīve ir tāda, kā katrs to izjūt un iedomājas,
kāda tā atklājas.

Dzīve mūs nepadarīs diženākus un krietnākus,
ja mēs paši negribēsim sākt sevi veidot un nepieņem-
sim gudrus padomus.

Vienmēr jāzina, ko gribam; ja nezinam to, tas
rāda, kā mūsos ir liels cilvēcīgās vērtības trūkums.

Cilvēks bez mērķa un gribas never valdīt par
sevi un citiem.

Lai pie tā tiktū, ir nepieciešama saskaņa sevī, kas
ved tuvāk pilnibai.

Mūsu dzīvei nevajaga atkarīties no tā, kas un
kā mūs vada, bet kā mēs paši sevi vadām.

Neviens nav brīvs izvēlēties to, kas patīk, bet
izvēlēties tik to labāko, ko apstākļi un pieredze at-
lauj.

Es gribu tikai to, kas man ir labs un derīgs. Kas
grib citu ko?

Bet vajaga tik zināt, kas patiesi ir labs un derīgs.
Cilvēks bez gribas nav cilvēks. Bet viņa nav
brīva darīt ko grib.

Tiesām tamdēļ vien dzīve ir skaista, ka ir kāds
mērķis un tiekšanās pēc viņa izmet visus dzīves rūg-
tumus no ceļa.

Mērķis ir arī iedomātais ideals, kam seko lai to
sasnietgtu.

Kādu pamatu lieci mērķim, tāda būs tava dzīve.
Nekad nevajaga būt citiem līdzīgs.

Neder tas vienam, kas visiem, nedz visiem, kas
vienam.

Kas tas par cilvēku, kas palaujās tikai uz citiem,
tas tik liecina, ka pašam trūkst uzņēmības un gribas.

Lai tu savu mērķi sasnietgtu, tev vajaga koncent-
rēties ar visiem spēkiem uz nodomāto idealu, kas jā-
sasniedz.

Paliekošas vērtības var radīt tikai neatlaidīgā
darbā.

Bez pacietības nav iespējama izturība un neat-
laidība, lai ietu cīņā par uzstādīto mērķi.

Kas prot pareizi izvēlēties, tas prot citus pārspēt
un karsti kaut ko vienu milēt. Patiesi milēt var tikai
tas, kas prot pareizi izvēlēties, jo tur arī slēpjās cil-
vēka inteligēnce.

Cilvēks rāda mērķtiecību, ja viņš neatsakās un
nekautrējās no ta, kas viņš ir un kas grib būt.

Cilvēka „Es“ ir tā kā balta, neaprakstīta lapa,
uz kurās apkārtne un citi ar savām domām, vārdiem
un darbiem iespiež labu vai ļaunu.

Spēcīgs raksturs nepadosies apkārtnei, lai tā viņu
veidotu pēc savas iegribas.

Pārliecība ir simt reiz labāka kā ticība.

Zemapziņa ir vienīga neredzamā augstākā vara, kas palīdz dažādās dzīves vajadzībās izšķirties.

Pārliecība nāk no cilvēka prāta un jūtu pasaules.

Nekas nedod drošas izredzes katrā darbā, kā tas, ka mēs ar nesalaužamu pārliecību rīkojamies.

Ticēt nevajaga nekam un nekur, bet vienīgi būt pārliecīnātam. A. Z.

Sekmējas viss tikai tam, kas aktīvi piedalas dzīves darbā, kam patīk censties pēc patiesības un briņības, kas mil skaistumu.

Ticība liktenim un dieviem ir tavas dzīves postītāja.

Cilvēki, vīlušies vienā lietā, netic vairs nekam. Ja vienā gadījumā neizdodas, tas nav tūlīt jāatmet viss, bet jāmēģina vairāk reizes.

Katrs cilvēks grib ko augstu sasniegt, visi dodas lai kāptu kalngalā, bet daudzi neiztur grūtības, kas sastopamas ceļā.

Tevi neviens nesapratis un nepalīdzēs tavus nodomātos uzdevumus veikt.

Sāņemies pats uzķapt augstākā vietā, negaidot velti lai kāds ceļ.

Sargies no draugiem, kas tavu pārliecību apšauga. Viņi nezin un nesaproš tavus iekšējus spēkus.

Brīvībā mēs varam veidot sevi un radīt savu svētlaimes pasauli.

Atcerēsimies, ka no audzināšanas atkarājas cilvēka labklājiba un dzīves progress.

Bērnu lutināšana ir atriebīga vecākiem un lāsts pašiem bērniem.

Kam būs pareizs un veselīgs dzīves uzskats, tas nekad neuztrauksies par neveiksmēm un nesarūgtināsies par dzīves grūtumiem.

Sasniegt savu mērķi var ar visvienkāršāku neatlaidīgu darbu.

Ir slimīga iedoma tiekties pēc augstām lietām, kad nevar tikt galā ar sīkajām.

Katrs niecīgākais cilvēks var būt pilnīgs, ja viņš darbojas savās robežās. Amats netop lamāts.

Nav tāda likteņa, kas noteic un vada dzīvi, pats ir savas laimes kalējs.

Cilvēks, kas nemil darbu, arī nekā laba nepanāk. Dzīvei ir pozitīvās un negatīvās puses neizbēgami.

Domāšanas sekas parādas aktivā darbībā.

Cilvēks ir būtne, savienota ar ārējo un iekšējo pasaulli.

Nevis cīnoties ar ļaunu, to var uzvarēt un iznīcināt, cīņa stiprina ļaunu, bet vienīgi ignorejot, neievērojot. Cilvēkam nevajaga cīnīties ar ļaunām parādībām, jo katra cīņa tās tik veicina. A. Ž.

Priekos mūsu sirds pukst ātrāk, sāpēs sažņaudzas, bailēs it kā apstājas.

Drošu draugu pazist nedrošā lietā.

Draudzība ir divu dažādu stīgu saskaņojums jeb harmonija, kas padota vienai dzīves straumei ar kopīgām interesēm.

Draudzība ir divu cilvēku „Es“ aktivitātes sekas.

Draudzība top dibināta vienīgi uz saskaņas apreķinu.

Beidzās saskaņa, beidzās arī draudzība.

Draudzība beidzas, tikko viens otram uzstāda obligatoriskas prasības.

Draudzībā valda absoluota brīvība un taisnība.

Draudzība cilvēku atklāj un tam palīdz izaugt par to, kas viņš grib būt.

Draugs nekādos apstākļos neiejaucas drauga dzīvē un necenšas to grozīt pēc savas gribas vai personīgiem ieskatiem.

Dažas piezīmes

no Morisa Meterlinka grāmatas „Dieva priekšā”,
tulkojusi Anna Dārziņa Daugavā 1938. g. aprili.

Es apbrīnoju tos, kas, būdami teologi, sludinātāji, dievbijigie, moralisti, runā par dieva nolūkiem, nodomiem un omu, par to, ko viņš domā, kam gatavojas, ko mīlē un ko nist, it kā viņi būtu dieva intimi draugi un ik dienas ēstu pusdienas pie viņa galda.

Dievs katrā viņā paredzejis jaunumus, kas nospiež visu to, kas kustas uz šīs zemes, vai tas nenozīmē, ka viņš tos gribējis? Un ja viņš tos gribējis, kas gan šeit esam mēs? Vai arī mēs nebūsim dzīvojuši tikai tādēļ, lai konstatētu, ka dievs mūs nemīlē un ka viņš nav labs?

Kā gan lai viņš būtu labāks nekā mēs, jo mēs viņu esam radījuši.

Mans dievs var būt, tikai tas, ko es domāju, viņš man nevar ķemt ļaunā, ja atrad, ka es viņu domāju zemāku nekā viņš ir. Es daru, ko varu. Viņš mani ir tāds, kādam viņš sev atļauj tur būt. Es viņu nespēju pacelt augstāk, kā viņš man atļauj.

Tas, ko sauc par dieva balsi, nav nekas cits, kā tas, ko teicis vai varētu būt teicis kāds cilvēks.

Mēs esam tikai tas, ko meklējam.

Tas par ko dievs atalgoš vai sodīs, būs arvien tas, ko viņš paredzējis kopš mūžības.

Neizskaidrojams ir tas, ka dievs, iegājis cilvēkā, nav šo apstākli vairāk izmantojis, lai cilvēku padarītu līdzīgāku tam, kādu viņš to vēlētos redzēt.

Ja cilvēka radišana būtu pirmais dievišķais mēģinājums, tad kļūdas būtu aizbildinamas, bet dievam bija visa iepriekšejā mūžība, lai sagatavotos. Vai tad viņš neko nebija mācījies? Viss notiek tā, it kā dievs, tāpat kā zeme un cilvēks, būtu vakarējie.

Ko var domāt par dievu, kas lai gan kopš gadu tūkstošiem konstatejis, ka viņš uzliek nevainīgiem cilvēkiem pārbaudījumus, kurus pārvarēt viņš tiem nav devis spēka, tomēr vēl jo projām rada miljardiem cilvēku, lai viņus nodotu neizbēgamām mokām, un neatzīst, ka ir maldījies, ka mēģinājums nav izdevies, bet ietiepiņi to turpina un negrib no tā atteikties?

Vecajā deribā dievs bieži rikojas tā, it kā viņš nepazītu paša radīto cilvēku, vai arī tā, it kā šo cilvēku būtu radījis kāds cits.

A. E. Brachfogels savā grāmatā „Fridemans Bachs” saka: Es varu ticēt tikai tam, ko es zinu. Dieva klātbūtni es nevaru pierādīt, bet viņa nostbūtni gan, tā tad es nevaru ticēt dievam.

Dievs var atrasties tikai divās attieksmēs, viņš ir iekšpus vai ārpus pasaules.

Ja viņš ir iekšpus pasaules un nav noteiktā vieta, tad tam jābūt katrā lietā, citādi viņš būs tikai kāda daļa no pasaules, bet viņš nevar būt daļa no tā, ko viņš pats visu radījis. Tā tad viņš ir visur, viņš ir pats visums un tā tad par kādu dievu personību nevar būt runa, jo personība viņš nav un atliek viņu meklēt ārpus pasaules.

Pieņemsim, ka dievs stāv arpusē, kā radītājs, kā architekts, kā mākslinieks ārpus sava mākslas darba, tad taču skaidri redzams, ka viņam cita sakara ar to nav, ka pasauli taisījis tādu, kāda tā ir. Mākslas darbs tikai tik ilgi atkarīgs no mākslinieka, kamēr viņš pie tā strādā. Pabeigtam, esošam mākslas darbam pats tā radītājs, nav vairs turpmāk vajadzīgs, viņam

gar savu darbu vairs nav nekādas daļas. Esošai pasaulei dieva nevajadzība ir fakts, tā tad mums viņš vairs nav jāievēro, jo pasaule jau ir.

Vēl vairāk pierādama ir neiespējamība, ka tāds ārpasaules dievs var būt. Ka viņš pasaulei, visumā nav, to redzējām, bet ārpus visuma nav nekā, jo visums ir viens. Tā tad, ja ārpus visuma nav nekā, tad tur nevar būt arī dieva. Ja dievs nav ne iekšpus, ne ārpus visuma, tad viņš nemaz nav.

Zinātne ir pārmeklējusi visus zemes stūrus, ir pārskatījusi arī universa telpas, bet nekur nav atradusi to debesu māju, pēc kuras ilgojas nomaldījies cilvēks, nav arī atradusi to eili, ar kuru biedē. Nav dievišķu māju, kur varētu garigi atspirt, nav vietas, kas varetu kopīgiem, atalgoj cilvēka tikumisko piepūli, piespiešanos, bet tāpat nav vietas, kur notiktu, jaundarī galīgā tiesāšana saka, Voldemārs Reiznieks savā grāmatā „Relīģijas problemas filozofiskā uztvere“.

IZVILKUMI no A. Karelā grāmatas „Nepazītais cilvēks“.

Cilvēki nav sapratuši, ka pašu mīesa un apziņa ir padoti dabas likumam, kuru viņi nespēj pārkāpt nesanemot par to sodu.

Mums vēl trūkst zināšanu, cik liela mērā gribas spēks pārveido mūsu organismu un kā organu stāvoklis iespaido prātu?

Pasaules telpā ģeometrija neeksistē, tā ir radušies mūsos pašos.

Ķīmijas un fizikas likumi ir tādi paši kā dzīvo būtnu pasaulei, tā arī nedzīvai materijai.

Mūsu prāts, kam patīk matematikas formulu vienkāršais skaistums, pavism apmulst, kad tas apcerē apbrīnojamo šūniņu masu, šķidrumus un apziņu, kas visi kopā veido individu.

Reizē ar dzīves apstākļiem ir mainījies arī pats dzīves veids.

Katrā cilvēks veic daudz vairāk uzdevumu nekā agrāk.

Ir ļoti liela starpība starp to pasauli, kas iespaido modernā cilvēka prātu un to, kurā dzīvoja mūsu senči.

Zinātne ir bagātības, ērtības veselības māte.

Sakarā ar fizikas un astronomijas lielajiem atklājumiem mūsu pasaule pieņemusi brīnišķīgu krāšņumu.

Mūsu universs ir bez izņēmuma mechanisks, nav dzīvības un apziņas.

Mums jāizdibina, kādā veidā mūs iespaido dzīves veids, parašas dieta, skolas audzināšana, intellektualās nu moraliskās ierašas, ko mums uzspiedusi modernā civilizacija.

Žēl, ka dabiskai izlasei vairs nav nekādas nozīmes, vārgie tiek glābti tāpat kā spēcīgie.

Modernā civilizacija nav spējīga radīt cilvēkus, apbalvotus ar iedomu spējām, intelligenci un drosmi.

Mūsu civilizacija ir celta un izveidota nepazīstot mūsu pašu isto būtību.

Zinātnē neseko noteiktam plānam, tā attīstās kā nu pagadās.

Zinātnu viri nemaz nezina, kur paši iet, tos vada nejaūšiba.

Atklājumi attīstas bez iepriekšejas to seku paredzēšanas, bet šīs sekas tomēr pasaulei sacēlušas revolūcijas un pataisijušas mūs par tiem, kas mēs tagad esam.

Cilvēkam ir vajadzīgs vairāk nekā visas citas liecas, nervu sistemas stabilitāte, līdzvars, veselīgs spriedums, drošsirdība un izturība.

Ikviena ticama atziņa prasa kāda zinātnu paņēmieni, kādas fiziskas un psichiskas operācijas pieļietošanu.

Cilvēks ir būtne, kas sastādīta no materijas un apziņas, jeb organisms, kas spējīgs uzrādīt bioķimiskas, fizioloģiskas un psicholoģiskas aktivitātes.

Vitālisti uzskatija miesu par mechanismu, kuru vada inženiers, ko sauka par entelechiju, bet neaptvēra, ka šis inženiers nebija nekas cits, kā novērotāja intelligence.

Ziņķarība ir mūsu dabai neatņemama vajadzība, akls impuls, kas nepadodas nekādiem likumiem.

Ziņķarība spiež mūs aīklāt universu.

Nedrīkst būt neviens priviliģēta iecirkņa.

Ikvienam iekšējas pasaules bezdibenam ir savs saturs.

Kvalitatīvais ir tikpat ists kā kvantitatīvais.

Mūsu paņēmieni neaptver lietas, kurām nav dimensiju un svara. Tie ir nespējigi izmērit uzpūtību, naidu, mīlestību, skaitumu, dzējnieka iedvesmu, labu un ļaunu. Bet šie paņēmieni viegli atzīmē šo psicholoģisko stāvokļu fizioloģiskos aspektus, izredzes, darbības veidus un gārigi, abstrakti taustāmos rezultātus.

Daži individu uzrāda nākotnes notikumu paredzēšanas spējas.

Neviens vēl nav novērojis miesu bez dvēseles, apziņas, vai dvēseli, apziņu bez miesas.

Atkarībā no salidzināšanai izvēlēto objektu lieluma, cilvēks ir reizē liels un arī mazs. Tā tas ir ar visām lietām.

Dvēsele-apziņa un miesa ir mūsu novērošanas metodu izdomājums.

Jāizvairās pielaiст klasiskās klūdas, reducējot cilvēku vai nu tikai par miesu, vai tikai par apziņu, par dvēseli.

Katrს laikmets apzīmogo cilvēcīgo būtni ar savu zīmogu.

Mūsu ķermeņa formu veido mūsu fizioloģiskās ierašas un domas.

Pārsteidzošs faktijs, ka cilvēka domas, kas pārveidojušas zemes virsmu, iznīcinājušas vecas un radijušas jaunas tautas, kas milzīgāji pasaules telpā atklājušas jaunus universus, ir radušās no neizmērojami maiza enerģijas daudzuma.

No ķīmiskiem elementiem izveidojas mūsu audi un sulas. Cilvēks patiesībā ir konstruēts no zemes putekļiem.

Cilvēks mainās atkarībā no eksistences parādību ierosinošo vielu kvalitātes un kvantitātes.

Mūsu organisms ir uzbūvēts no tiem pašiem elementiem kā nedzīvas lietas. Tamēļ mums nemaz nav ko brīnīties, ka mēs savā „Es“ atrodam darbojoties tos pašus parastos fizikas un ķīmijas likumus, kas eksistē kosmiskajā pasaule.

Šūniņas darbojas tā, it kā katras no viņām zinātu matematiku, ķīmiju un bioloģiju.

Sāpes ir briesmu signāls.

Bagātība ir tikpat bīstama kā muļķība un nabadzība.

Domas plaukst un aug vienigi tajos cilvēkos, kuri ir spējīgi milēt vai niciņāt.

Genijs parasti ir pavisam ikdienišķs cilvēks, ar vienu pārattīstītu savas būtnes daļu.

Ir novērots, ka garīgā, prāta dzīve dibinās uz smadzeņu veselības stāvokļa.

Domas spēj izsaukt organiskus ievainojumus.

Vēlēšanos apvienošana un domu novirzīšana uz kādu vienu mērķi rada kaut ko līdzīgu iekšējam mieram.

Intelliģence lielā mērā ir atkarīga no audzināšanas un apkārtnes, kā arī no iekšējās disciplīnas un mūsu laiku sabiedrisko grupu pašreizejām idejām.

Ja cilvēkam jādzīvo noziedznieku vai muļķu sabiedrībā, tad šis cilvēks arī paliek par noziedznieku vai muļķi.

Doma nav iesprostota laika un telpas dimensijās.

Tas laiks, kuru mēs novērojam, dabā pats par sevi neeksistē.

Tas nav nekas vairāk kā konkreto būtību esības veids.

Katrai domai, katrai darbībai, katrai slimībai ir noteiktas sekas. Mēs nekad nespējam sevi atšķirt no pagātnes.

Dažs notikums spēj cilvēkā izsaukt kaut ko līdzīgu atdzīšanai, vai arī labāku fizioloģisko psicholoģisko funkciju līdzsvaru.

Fiziskais laiks atkarīgs no saules un pulksteņu mechanismiem.

Fizioloģiskais laiks atkal savukārt ir atkarīgs no audiem, sulām un to iekšējām savstarpējām attiecībām.

Fizioloģiskais laiks tāpat kā psicholoģiskais laiks nav vairāk nēkas kā mūsu pašu pieņemtais viedoklis. Ar atmiņas palīdzību mēs apzināmies laika plūsmas ilgumu.

Ir skaidrs, ka pavisam vienkāršas pārmaiņas dzīves veidā spēj iespaidot cilvēka dzīves garumu.

Ir iespējams attīstību zināmā mērā pārveidot pēc paša gribas, jo mēs esam kustība, viens uz otra virsū klājoties atsevišķu brižu attēli mūsu pašu izskatā.

Mūs nepārtrauktī rada mūsu apkārtne un mūsu pašu „Es“.

Ikviens organisma daļa zin visa veselā, nedalamā mehanisma pašreizejās un nākotnes vajadzības, un tamēļ arī attiecīgi darbojas. Visi procesi ir acīm redzot sagatavošanās nākotnes notikumiem.

Visas ķermeņa daļas ņem dalību fizioloģisko, bioķimisko un struktūrālo parādību apvienošanā.

Vislabākā slimnīcā ievainojumu sadzišana galu galā tomēr dibinās uz dzīvības piemērošanās spējām.

Ekstrāorganiskā piemērošanās ir miesas iekšējā stāvokļa pielāgošanās cilvēka apkārtnes pārmaiņām.

Piemērošanās spēj radīt miesā un apziņā ievērojamas pārmaiņas.

Daudzas barības vielas spēj iespaidot ķermeņa veidu un apziņu.

Apzinīgs cilvēks cīnās, lai iegūtu to, ko vēlas sasniegt.

Darbs, darbība ļoti iespaidīgā veidā individuam piepalīdz piemēroties viņam nelabvēlai apkārtnei.

Dzīvibas šūniņu gala mērķis ir dot individuam iespēju turpināt eksistenci.

Jo vairāk muskulis vai prāts strādā, jo vairāk tas attīstās. Intelligence un apziņa tāpat kā muskuļi un organi bezdarbības stāvokli atrofējās.

Liekas ka šuniņas paredz nākotni, kādai tai vadzētu būt, neatkarīgi no ārējiem apstākļiem.

Gavēšana iztira un ievērojamā mērā pārveido mūsu audus.

Cilvēkam ir jāvingrina savi muskuļi, jāpiekūst un jāatpūšas, jācīnās jācieš, jābūt laimīgam, jāmīlē un jānicina.

Grūtības rada nervu izturību un veselību, tas ir fakts.

Abstraktā realitāte, idejas vada mūsu prātu uz konkrētu izpratni un pazīšanu. Vispārīgais palīdz aptvert atsevišķo.

Dabā ir tikai individu; cilvēcīgas būtnes mēs dabā neatrodam.

Individu ir konkrets fakts; cilvēcīga būtnē ir tikai ideja, kas mīt domās, iedomās, ir vienīgi simbols.

Individuālitāte cilvēkā patiesi ir ļoti fundāmentāla.

Tā padara cilvēka „Es“ par vienu vienīgu notikumu visā pasaules vēstures laikā.

Ikvienš vecs cilvēks ir vēsture, kurai otras līdzīgas pasaulei vairs nav.

Jo pilnīgāka personība, jo lielākas individualas atšķirības.

Atkarībā no raksturīgajām īpašībām katrs individu daudz vieglāk pielāgojas zināma tipa darbam vai zināma veida dzīvei,

Ikviena cilvēka vēsture ir tik savdabīga, cik savdabīgs bijis viņa veidojošo genu sakārtojums, kad individu vēl bija oliņa.

Novērojumi un eksperimenti mums māca, ka ie- dzīmība un attīstība katrā individuā ir dažāda un ka to attiecīgā vērtība nav nosakama.

Pateicoties tam apstāklim, ka nukliji savienojas kā nu pagadās, liela vīra pēcnācēju starpā var atrasties bēri ar viduvējām spējām, kamēr pavisam apro- bežotā ģimenē var piedzimt liels vīrs.

Parasti nav iespējams izšķirt iedzimto no piesa- vinātā.

Ķīmiskie, fizioloģiskie un psicholoģiskie apkārt- nes faktori vai nu atbalsta vai arī attura iedzimto tieksmiju attīstīšanos.

Apkārtnes iespāids uz individuālizēšanos mainās atkarībā no audu un apziņas stāvokļa.

Mēs esam izveidojušies no mūsu tēva un mātes šūniņu substancēm.

Apziņa, dvēsele nav šķirama no miesas, struk- tūra no funkcijas, šūniņa no tās šķidriem, saistošiem audiem, daudzība no vienības vai arī noteicējs no noteiktā.

Mūsu mīsa ir uzbūvēta no mūsu apkārtnes ķī- miskām substancēm. Šīs substances iekļūst organizā- mā, pārveidojas atkarībā no to individuālītātes un vi- sā dzīves laikā nemītīgi irst un atkal rekonstruejas.

Modernā sabiedrība individu pilnīgi ignorē. Tā piegriež vēribu tikai cilvēcīgām būtnēm. Tā apejas ar cilvēkiem kā ar abstrakcijām. Ja mēs visi būtu identiski, tad mūs varētu audzināt kā lopus. Bet iki- vienam cilvēkam ir savā personība. Ar viņu nevaram apieties kā ar simbolu. Cilvēcīgas būtnes patiesi ir visas vienlīdzīgas, bet ne individu, kuru vienlīdzība ir iluzija.

Mēs nevaram ķerties pie citu un mūsu apkārtnes atjaunošanas, pirms neesam pārveidojuši paši savas parašas un domas.

Zinātnes galā mērkis ir cilvēka fiziskais un psichiskais labums.

Jūtām piešķirama tikpat liela nozīme kā termodynamikai.

Pasaulē vairs nav otra tik liela un skaista pasākuma kā modernā cilvēka pārradišana.

Katrs individs spēj pārveidot pats savas dzīves veidu.

Lai cilvēks spētu ar savu ekonomisko apkārtņi sekmīgi cīnīties, viņam jāsapiedrojas ar cilvēkiem, kuriem ir tādi paši mērķi.

Lai individs spētu atjaunoties, tam nepieciešams nodibināt sev līdzīgi domājošu cilvēku grupu, tad kopīgi atšķirties no citiem un dot bērniem pašiem savas skolas.

Individu progresam ir nepieciešami divi svarīgi noteikumi — relatīva izolēšanās un pašdisciplina.

Vienīgais ceļš, kā novērst nelaimigo, vājo indivīdu pārsvaru, ir attīstīt spēcīgos, radīt lielākus cilvēkus.

Modernās tautas sevi glābs tikai ar to, ka attīstīs spēcīgus pilsoņus, un nevis ar vājo aizsardzību un aizstāvēšanu.

Nevienam nevajaga precēt cilvēcīgu būtni, kura cieš kādu apstāptu iedzimtu defektu dej.

Nevienam nav tiesības nest otram slimības, nelaimi un postu.

Vēl mazāk tiesības ir radīt bērnus, kas nolemti postam.

Geniju rašanās noteicošie faktori vēl ir pilnīgi nezinami.

Ar visiem iespējamiem līdzekļiem ir jāveicina labākas cilvēku sugas izveidošanās.

Psicholoģiskiem faktoriem uz individu attīstību ir milzīgs iespāids.

Ir neiespējami audzināt individus pēc viena šablonu.

Ar matēmatisko abstrakciju palīdzību cilvēks aptver elektronus tikpat labi kā zvaigznes.

Mūsu nākotne ir mūsu pašu rokās.

Mums tagad jāiet pa jaunu ceļu.

Prāta un apziņas (dvēseles) eksistenci nosakam ar tāda veida panākumiem, kurus pielietojam introspekcijā (pašnovērošana) un cilvēka bihevjerisma (izturēšanās, uzvešanās) pētišanā.

Apziņas nojēgums ir ekvivalenti (līdzvērtīgs) analizei, (priekšmeta sadalīšana tā sastāvdaļās) kuru mēs paši esam izdarījuši par savu „Es“, (dvēseli) ka arī mūsu līdzcilvēku „Es“ izteiksni. Šāda analize ir māksliga.

Patiessība miesa un dvēsele ir viena un tā paša pētama objekta tikai dažādu pētamo metodu redzes viedokļi, vienkāršas abstrakcijas, (novilkumi, kopijas, tikai domās notiekošas atkrišanas) iegūtas no mūsu konkrētās, nedalāmās būtnes ar mūsu prātu.

Dekarta klūda bij tā, ka viņš ticēja šo abstrakciju realitātei un uzskatīja materiju un dvēseli kā heterogenas, (svešāda, nevienāda, pretēja,) kā divas dažādas lietas.

Šis dualisms ir smagi gūlies uz visu mūsu zināšanu vēsturi par cilvēku. Šis dualisms ir radījis mūsu miesas un dvēseles attiecībās pavism aplamu problemu.

Šādas attiecības nemaz neeksistē. Ne dvēseli, ne miesu mēs nespējam pētīt šķirtu vienu no otras. Dvēsele nav būtnē, to rada smadzeņu šūniņas, tāpat kā pankreats rada insulinu un aknas žulti.

Aforismi.

Spensers: Mācību, ko viens ir atzinis par patiesu un pareizu, vajaga ar pilnu tiesību izplatīt visie spējamākos veidos un celos.

Onore de Balzaks: Cilvēka iedomā un grība ir reals spēks, līdzīgs tvaikam, elektrībai. Nekas nevar šai varai pretim stāvēt, ja cilvēks tikai pierastu to koncentrēt līdzīgi skaitļu summai un neatlaidīgi rādīt šīs plūstošās masas straumi cilvēku prātā. Šāds cilvēks varētu pēc sava prāta citos cilvēkos relativi pārveidot visu, pat visabsolutākos dabas principus.

Ramačaraka: Ziedo ikdienas dažas minutes klusām pārdomām, kuras atklās daudz noslēpumu. Mācies skatīties uz cilvēkiem ne no sava viedokļa, bet no viņu. Mūsu tagadejā dzīve ir nepieciešama stadija cilvēka attīstībā, tā māca un sekmē mūsu īstenu „Es” atrašanu, apgaismo un paplašina musu viedokli, saprast lietas to pareizās attiecībās, iepazīstina ar dzīves realitati un kristallizē mūs patiesības gaismas uzņemšanai, dara mūs pilnīgākus.

Krišnamurti: Par visām lietām jābūt noteiktam mērķim, kurp mēs ejam, un nozīmei mūsu dzīvei ar visām tās cīņām, priekiem un bēdām. Lai valdītu par savu nākotni, tā jāiekaro ar domām un darbiem tagadnē. Origīnala vienkāršība ir cilvēka lieluma pirmā pazīme.

Križanovskaja: Pēc nāves cilvēkam nesekos ne draugi, ne bagātība, bet tikai viņa darbi. Viss, ko

cilvēka prāts var iedomāties, iespējams tam, kas zina dabas un sava zemāpziņa kārtību.

Vivekananda: Katrā cilvēkā slēpjelas visas augstākas būtības spējas un iespējamibas. Radi sevī iekšēja miera un mācīes šīnīs minutēs atšķirt patieso no nepatiesā un realo no nerealā.

Austrumnieks: Skaties uz dzīvi no filozofiskā viedokļa, tad raizēm zudīs sāpes. Ceļš uz patiesību iet caur maldiem un kļūdām.

Annija Bezante: Pasaulē nav ne „gadijuma“ ne „likteņa“, bet katrs rezultats ir iepriekšējās darbības sekas, un katra dzīve ir iepriekšējās dzives bērns un māte nākošām dzīvēm.

Haniss: Aizmirsti pagātni, nekavējies pie nākotnes, bet ziedo visu uzmanību un spējas tagadnei, jo tā ir nākotnes šūpulis.

Kemps: Kad mēs papūlētos kaut tikai vienu netikumu atmest pus gadā, arī tad mēs sasnietgu pilnību un laimi. Ir ļoti derigi tikt ļaužu nicinātiem un kritizētiem, jo tas piespiež uz paškontroli.

Mulfords: Nav neviena robeža novilkta tai varai, kuraī paklausa katra laba domu strāva.

Ramakrišna: Daba pretojās cilvēkam, ja cilvēks pretojas dabai.

Šteinerts: Gudrs, kas mācas no ikviena, stiprs, kas pārvar sevi, un bagāts, kas pietiek ar to, kas viņam ir.

Anatols Franss: Visas reliģijas rada tikai noziegumus. Vajaga būt tikai labai gribai, savienotai ar darbiem.

Romens Rollans: Nevienu tautu es nekad nevarēšu atzīt par kulturālu, kamēr tās prātu baros bībele.

Mopasans: Raksturs bieži mainas atkarīgi no laika, veselības, apkārtnes un piedzīvojumiem, no vi-sa lasita un stāstiņa.

Kārlis Roze: Tiesiska valsts nedrīkst skatīties ne uz tautību, ne uz reliģiju, ne uz partijām, ne uz tāda pamata piešķirt pilsonim priekšrocības un otram mazināt viņa tiesības.

Eriks Remarks: Veselais un priecīgais cil-vēks sauc: „Ak, cik skaista diena!“ bet slimais, mocī-tais: „Ak, sāpju diena!“ Bet diena ir viena un tā pati.

200 mānu domu graudu.

1. Nevajaga uzspiest otram savas idejas un uzska-tus, tos nevajaga turēt arī zem pūra, bet sludināt, lai pieņem, kas pats grib.
2. Domas, vēlēšanās un griba ir sēklas, no kurām izaug raksturs.
3. Dzīvo tā, kā tev nekad nav jāatvainojas un jā-nožēlo. Nožēlošana neatviegle sirdi, bet tikai plosa.
4. Otram labu darot, vienmēr daram labu paši sev. Es prieцajos, kad otram varu pakalpot.
5. Cilvēka vērtība atkarajas no tā, cik augsti viņš pats sevi novērtē.
6. Dzīvē neviens mirklis neatkārtojas.
7. Droša pašapziņa, kas iedrošinas sevi apliecināt, ir liela vara.
8. Katrs dabū tik, cik tas ir pelnījis ar savām do-mām, vārdiem un darbiem.
9. Tas, kas zina, ka elles nav, nebaidas no nāves.
10. Brīvība un neatkarība, ir mans prieks un laime. Mana tauta un valsts ir pasaule. Mana reliģija: da-ri labu.
11. Manas domas strādā kā skulptors, ķemot viena acis, otru degunu, trešā locekļus, vai kā geznotājs, ie-vietojot gleznā upi te un ne tur, mainot koka stāvok-li, tādējādi pārlabojot dabu.

12. Stiprām, drošam, īstam filozofam sabiedrības aizspriedumi ir vienaldzīgi, viņš tos ignorē.
13. Smejoties uzvarēt dzīvi, tās ir manas neatņemamās tiesības.
14. Par to, ko tu domā un jūti, neviens tevi nesauc pie atbildības.
15. Nav vērts skumt un bēdāties, neviens par to nepateikties.
16. Viss pārgrozas, kad esam sasnieguši īstu pašapziņu.
17. Cilvēka pamattiesības ir brīvi milēt, dzīvot ar to, kuru mīlē.
18. Nekas tā nepieviļ kā vēstule, kas paliek bez atbildes.
19. Domas ir visu vērtību atslēga.
20. Ikvienā cīņā, kaut arī zaudētā, mēs tikai iegūstam: mēs kļūstam atziņu bagātāki.
21. Viegli palikt godigam, ja nav, kas paved uz ļauju; tādēļ jaunībā labāk būt bez draugiem, nekā draudzīties ar kuru katru.
22. Laikā sacīts vārds novērstu daudz notikušas lietas.
23. Visbīstamākā lieta ir, ja cilvēks ļaujas izmīsumam.
24. Zināšana ir pareizas darbības cēlonis.
25. Es saku patiesību, ne tikdaudz tevis dēļ kā sevis.
26. Kur zinātne sākas, tur ticība beidzas.
27. Pasaules visums ir tikai atomu kustība.
28. Nāve ir tikai dabiska miesas izklīšana atomos.

29. Manā mūžā piedzimst katru rītu jauna doma.
30. Lai dotais vārds nesaistītu, vienkārši nevajaga to dot.
31. Nelaime ir mūsu labākā skolotāja un labākais draugs; nelaime mūs māca saprast dzives būtību. Tieši vislabāko, visderīgāko cilvēks rada, nelaimes spiests.
32. Ikvienam ir tiesība eksistēt un veicināt savas idejas.
33. Es uzskatu laipnību un milestību par visaugstākām īpašībām.
34. Man patīk cilvēki, kas maz runā, daudz dara un vairāk domā.
35. Ja tev pie galda negaršo kāds ēdiens, tad nesabojā apetiti citiem,— otram tas var garšot.
36. Apkārtne iespaido un veido cilvēkus.
37. Es esmu radjis savus principus, nevis tie mani.
38. Principi ir mans spogulis, kurā es redzu pats sevi.
39. Iztiec ar savu padomu un to nekad neuzspied otram.
40. Ir māksla — dzīvot dubļos un palikt tīram.
41. Lielas lietas sabrūk no maziem iemesliem.
42. Bēdāties par pagājušo ir neprātība, jo pagājušā vairs nav.
43. Cilvēks nav otra cilvēka lietas koks.
44. Pārliecība, atziņa un mīla ir svarīgākie dzives faktori.

45. Mana dzīve ir brīnišķīgi jauka, tieši tādēļ, ka tā ir vienreizēja, neatkārtojas un pieder tikai man un nevienam citam.

46. Katrs liels darbs ir neprātīga iedoma, kamēr nav izvests galā.

47. Tikai ar savām domām, vārdiem un darbiem mēs vērpjam savu dzīves pavedienu.

48. Skaistākais pasaule ir cilvēks, viņam par sevi ir jāpriečājas nevis jākaunas.

49. Sasniegts mērķis, nav apstāšanās, bet pamats jaunām trauksmēm.

50. Nav laba bez jauna un jauna bez laba, abi dzīvē atkārtojas un eksistē uz vienlīdzigu tiesību pamata.

51. Cilvēki nemeklē laimi pēc mana prāta, bet pēc saviem ieskatiem.

52. Cilvēki savos uzskatos bieži maldas, bet tie kas neseko saviem uzskatiem maldas pastāvīgi.

53. Taisnība, ka dzīvē mēs atrodam savas domas ciņu domās.

54. Mulkība, kaut to atkārtotu miljoni, ir un paliek mulķība.

55. Nenododies tādam darbam, kas tev nepatīk.

56. Vajaga pašam, iet nevis gaidit, lai otrs stumj.

57. Kas netic saviem spēkiem, tas maldās, bez pūlēm nekas nav sasniedzams.

58. Jācenšas atsvabināties un izsargāties no kaitīgiem iespaidiem.

59. Apkārtnes iespaidu sajūt kā cilvēki, tā dzīvnieki un stādi.

60. Draugi un biedri man ir vajadzīgi, tie ir mani ārējie ierosinātāji.

61. Mūsu jaunatne izaug tāda, kādu mēs to audzinam.

62. Katrs atrod savu īsto darbu, kas nopietni to meklē,

63. Ko meklē, to atrod.

64. Ar ietiepīgu un neatlaidīgu gribu un iedomu var panākt visu.

65. Brīvā griba ir illuzija, kuru mēs paši esam sev radjuši.

66. Ľaužu spriedumus nav jābaidas un nav jāievēro.

67. Savas pārliecības dēļ cilvēks var ciest, pat mirt.

68. Nedarīt jaunu ir lielākais prieks.

69. Tikai prāts, zināšana un griba dara cilvēku brīvu.

70. Katram strupceļam ir sava izeja.

71. Iedzimtu vai ieaudzinātu netikumu var un vajaga mainīt, nevajaga palikt par nelieti visu mūžu.

72. Es nekad sevi neierobežošu kādā ticībā, paturu sev absolutu brīvību intellektuali atjaunoties un attīstīties līdz savai pēdējai dienai.

73. Vajaga būt brīvam, lai redzētu dzīvi visā visumā.

74. Nav augstākas laimes par brīvību un patiesību.

75. Cilvēks, kas tiešām brīvs sevī, milēs visus, jo viņš visus saprot un visus uzņem laipni.

76. Pasaki ar ko tu saejies un kas tavi draugi, es tev teikšu, kas tu esi.

77. Saejies ar cilvēkiem, kas labāki, parāki par tevi.

78. Cilvēks var būt savas dzīves vienigais noteicējs.
79. Katra pašgribēta rīcība paaukstina, katra uzspiesta — pazemo.
80. Noliekt galvu kādas augstākas varas priekšā ir personības nāve.
81. Milā saderas pretstatī, nelīdzīgi, kuri viens otru papildina un izlabo trūkumus, tādā kārtā padarot viens otru vērtīgāku.
82. Ja kāds tevi apvaino, ienīst vai aizkar, tad zini, ka tās ir tavas iedomas, kas sāp.
83. Uzstādi iedomu tēlu, pēc kura centies dzīvot.
84. Pagatne ir tagadnes radītāja, no pagātnes mēs esam, tie kas mēs esam.
- 85 Vienīgais bauslis: esi patiess pats pret sevi un pazīsti sevi.
86. Piedzīvojumi un pieredze dara gudru.
87. Kur nav nedalamas enerģijas un materijas, tur nav darbības; kur nav darbības, tur nav esamības, tur nav nekas, un tādās vietas nav kur nekas nebūtu.
88. Mūsu darbība ir mūsu organismā fizisko elementu aklās saķeršanās nejaušs rezultāts; mūsu psihiskie stāvokļi ir tikai mechanisko procesu nosaukumi, kuros atspoņojas reala cēlonība.
89. Pieredzes atziņas spožā gaisma izklīdinās universā katu neziņas ēnu, un pasaule nostāsies cilvēka domu priekšā kā kristallskaidri caurredzamu faktu un parādību sistēma.
90. Mēs parasti spriežam par cilvēku darbiem pēc prieka vai nepatīkšanām, ko tie mums sagādā.
- 91 Domā vienmēr: kas tu būsi turpmāk.

92. Dvēseles jēdziens nododams mitoloģijas archivā.
93. Nepieciešamība ir tā, kas vada un apvieno visu dzīvo būtnu gaitas un bieži liek spērt pavism neparedzētus soļus.
94. Viss norit pēc stingras dabas kārtības, katrai parādībai ir savs akls cēlonis, bez jebkāda iepriekšēja kārtotāja un bez iepriekš nosprausta mērķa. No nekā nekas nerodas, cēlonis noteic sekas.
95. Darbs ir dzīve, un dzīve ir darbs. Kas milē darbu, tas milē dzīvi.
96. Katra doma var būt darba dīglis.
97. Ikvienā cilvēkā atrodas kāda vērtība, kas pelna uzmanību.
98. Mūsdienās nemilē to, kas pārāks par visiem, bet tikai to, kas līdzīgs visiem. Lielie necieš, ka kāds viņiem nostājas līdzās, mazie nevar samierināties, ka kāds viņus pāraug.
99. Es neapskaužu citus un nekad nenožēloju sevi.
100. Nedomā par to, kādu iespaidu var atstāt tavas izteiktās domas, izturešanās, runas veids, teic visu kas uz sirds, saki: tāds es esmu, tas ir mans īstais „Es“, vienīgais, kas man ir savs.
101. Cilvēki ir bars, kas vēlas, lai viņus gana.
102. Milas vairs nav, kopš tā acumirkļa, kad piespiež milamo rīkoties pret savu gribu, un apziņu.
103. Ja kāds ir kroplis, tad tas nevar prasīt, lai stiprais, veselais cilvēks aiz līdzcietības ļauj sevi kājam brādāt.
104. Ziņkārība daudziem ir palīdzējusi atrast apslēptas mantas.

105. Mācīties var no saviem un otra piedzīvojumiem, pēdējais veids ir labāks, ātrāks un lētāks.

106. Uzmeklē vienmēr pareizo skolotāju, kuram nevis diploms, bet darbs uzspiedis patieso izglītības zīmogu.

107. Kauns tāpat kā apģērbs, ir tikai cilvēku izgudrojums, pieņemta paraša.

108. Mana miesa pieder tikai man un es ar to varu darīt, ko gribu.

109. Pašuzupurēšanos, pašnoliegšanos, pašpazemošanos, pieticību sludina un māca paraziti, kas paši dzīvo uz otra rēķina, un otra sviedriem, otru izsūkdami.

110. Ienaidniekiem un pretiniekiem mums jāpateicas vairāk kā draugiem. Viņu pretspars izaicina mūsu augstāko spraigumu, nocietina iedomu un gribu un koncentrē spēkus.

111. Dažreiz viens vārds, izsacīts neapdomāti, nevieta, dusmās, padara nelaimīgu visu dzīvi otram un sev. Viens klūmigs solis, sabojā visu dzīvi.

112. Tādēļ vien, ka man nav nekādu jaunu nolūku, tu šaubies, vai esmu pie pilna prāta.

113. Vienīgi nezināšana un uzticēšanās ir visa jaunuma sakne.

114. Gandrīz visi vēlas uzspiest citiem savus uzskatus. Kas var atbildēt, kādēļ tas tā ir.

115. Nevar un nevajaga ienīst cilvēku tikai tādēļ, ka tas domā citādi.

116. Cēloņu kēde drīzāk var būt gredzenveidīgi bezgalīga nekā pielaist, ka tā iesākusies no nekā.

117. Visa dzīve un pasaule ir tikai mechanisku pārādību plūsma, atomu deja, dzīve ir tikai bioloģisks process, kas padots dzelžainai dabas nepieciešamibai.

118. Man nav ne mazākās vēlēšanās kaut vienu ie-spaidot neticēt, lai gan man ir pilnīgas tiesības to darīt, kamēr ticīgie iespāido cilvēkus pieņemt ticības no-teikumus un karo pret neticīgiem.

119. Ikvienam ir tiesība brīvi izteikt savu iekšējo pārliecību, lai tā būtu kāda būdama.

120. Es cienu ikvienu ticību, pats būdams pilnīgi neticīgs.

121. Prāts ir mūžigs, jo mūžigajā atomā ir pierādīts prāts, kustība.

122. Ieguvuma vērtību vairo iegūšanas grūtības.

123. Augstākais apmierinājums ir pašam sevi labot un pacelt.

124. Kas zina ko vispārībai derīgu un glabā pie sevis, tas ir nelga un gļēvulis.

125. Ja kāds dāvina jaunu, varenu ideju, tad reakcionari kliedz: „Tie ir meli“, vēlāk viņi raud: „Tas ir pret reliģiju“, beidzot maskodami savu atkāpšanos, tie saka: „Tas nav nekas jauns“.

126. Tas, ko saucam par cilvēka dvēseli, ir tikai nosaukums, ar ko apzīmē individualo apziņu, mūsu jušanu, vēlēšanos, gribas un domu parādību kopsummu.

127. Labs ir tas, kas uztur, paplašina un turpina apziņu.

128. Zinātnē neeksistē citur kā vienīgi mūsu personīskā apziņā.

129. Ja es mīlēju savu „Es“, tad mīlēju arī otru „Es“, jo viņš ir tāds pats kā es un ir manas apziņas daļa.

130. Cilvēka individualā apziņa atkarājas no miesas uzbūves, aug no ārējiem iespādiem, kurus uzņem mūsu smadzenes. Tā kā priekš dzimšanas mēs neesam bijuši, tad arī pēc nāves vairs nebūsim.

131. Ka nāve ir pilnīgi galēja un nenovēršama, tā mūsu personīgās apziņas jeb dvēseles iznīcība ir absoluti droša, tikpat droša, kā divreiz divi ir četri.

132. Cilvēks alkst, lai viņu mīlētu, vēlas, lai viņa priekus un bēdas izjūt un dalas otrs cilvēks.

133. Nekādā gadījumā mēs nevaram saprast un iedomāties dzīvi bez pārmaiņām. Bez dilšanas nebūtu augšanas, bez bēdām nebūtu prieka, bez ļauna nebūtu laba, bez nelaimes nebūtu laimes, nemaz nezinātu un nepazītu, kas ir prieks, labs un laime. Mūžiga dzīve debesis bez bēdām, bez ļauna, bez grēka pārvērstos par mūžigu garlaicības un moku vietu, tur nebūtu vairs ne tieksmu, ne iedomu, ne vēlēšanos, ne gribas, ne ilgu. Cik ilgi tu nodzīvosi vienā dienvidu saulē bez pakrēšla un nakts. Mūžigi viens un tas pats bez pārmaiņām būtu mūžiga nelaimē un neizsakāmas mokas.

134. Biopsichologs par ģeniju apzīmē tādu cilvēku, kas ļoti augstu pacēlies pāri saviem līdzcilvēkiem un laikmetam ar radošu darbu.

135. Tikai no dzīves mēs mācamies dzīvi pazīt. Pasaule cieš no reliģiozitates, dzīvei svešas svētolības. Katra moralizēšana ir neaugliga.

136. Dzīve ir pārejoša, iznīkst veseli laikmeti, paliek mūžigi dzīvība un prāts.

137. Dzīvībā un nāvē pamata darbība ir viena un tā pati, ir tikai divi veidi, tipi. Dzīve izverdoša, augoša, nāve uzsūcoša dilstoša.

138. Dzīves jēgas uzstādišanā jāievēro, ka cilvēkam vispirms jādzīvo sev un tikai tad jāpilda dzīves mērķis. Visi organismi dzīvo tikai sev, cilvēks nevar savādāk, viņam tikai nevajaga dzīvot kā parazitam uz otra rēķinu.

139. Par visu, kas tevī ir, vari pateikties visiem, jo tevī nekā nebūtu, ja tu neko nebūtu dabūjis no citiem, tev nebūtu pat valodas.

140. Visvairāk mēs mācamies, citus mācot.

141. Katrs cilvēks, tāds, kāds viņš ir, ir pirmo un pēdejo reizi pasaule; tāda, kāds viņš, otra nav, nekad nav bijis un nekad nebūs.

142. Nevis citos jāmeklē visa ļaunuma vaina, bet katrreiz pašam sevī. Tikai pavirši, iedomīgi un ļauni cilvēki par savām neveiksmēm vaino citus.

143. Ja tu nāc augstas idejas vārdā, tad tev pašam jābūt šīs lielās idejas paliesam, īstam un cienīgam pildītājam. Ir skaidrs, ka katrs dzīves atjaunošanas darbs ir jāiesāk ar sevis paša atjaunošanu.

144. Liels dižcilvēks nekā nedara tādēļ, ka kaut ko gaida vai cer, vai no kaut kā baidas, viņš visu dara brīvi, ar patiku un milestību.

145. Katrai īstai valdībai jābalstas uz valdamo nepiespiestu piekrišanu.

146. Dienas grāmatas rakstīšana ir derīga, tā mums atklāj mūsu klūdas.

147. Mani nesaistīs nekāds tēlojums, ja tam nepiekritīs prāts un jūtas.

148. Lai pazītu pats sevi un citus cilvēkus, nepieciešams piegriezt vērību zemapziņas dzīvei, jo taisni tānī, daudz spilgtāk nekā apziņā, izpaužas kāds cilvēks ir.

149. Sevis un citu saprašanā, mācēšanā ietekmēt sevi un citus — slēpjās sekmīgas dzīves izveidošanas noslēpums, kas pazīst visus savus dzīves kaktīus, var daudz ko paredzēt un tādēļ nevēlamo arī novērst.

150. Katra paraša rodas darbībai atkārtojoties, katrs organs vienmēr labāk izdarīs atkārtoto kustību nekā pirmo mēģinājumu.

151. Nepieciešami izaudzināt sevī parašu periodiski atrasties vienatnē pašam ar sevi.

152. Kā pierašana, tā veiklība un spēks prasa pastāvīgu vingrinājumu un nodarbināšanu. Psichiskais prāta atletisms prasa ne mazāk darba un treniņa kā fiziskais.

153. Iedomā, griba un pārliecība ir vareni spēki, piespied tos kalpot un darboties tavās interesēs, izmanto to, kas tevī ir, tavus spēkus, tava prāta kapitalu, ieģūstot dzīves labklājību.

154. Cilvēka mērķis — audzēt laimi pašam sevī un apkārtējos.

155. Par katru lietu var izteikt divējādas domas, vienu otrai pretēju.

156. Es nepaklausīšu nevienam, iekāms nebūšu pārliecīnājies, ka tas ir patiess.

157. Man nav cita mērķa, ka pānākt milestību, patiesību un laimi.

158. Ľauna morale ir: „Topi arī tu tāds, kāds es esmu!“ Vēlns vēlas, lai visi klūtu par maziem velneņiem. Ticīgie vēlas, lai visi klūtu par ticīgiem.

159. Es smejos par teorijām, kuras ieskata par mūži-
gi svētām.

160. Prāts un jūtas ir īpašibas, kas, tāpat kā visas citas īpašibas, rodas un attīstas dabiskā izlasē, kura pamatojas uz ciņu dzīves dēļ.

161. Lai es vienmēr varētu būt vienkāršs patiesības cienītājs, tad es gribu dzīvot tā, lai mani nekādi šķēršļi neaprobežo, ka pat no patiesības neesmu atkarīgs.

162. Nebūs kārtības, kamēr valdīs princips par mazākuma apspiešanu no vairākuma. Vienai balsij no simta ir tikpat vērtības, daudzreiz pat vēl vairāk, kā 99 kopā. Katru jaunu uzskatu sākumā pārstāv tikai viens cilvēks.

163. Nelaimigs cilvēks bistas pārgrozīt savu stāvokli aiz bailēm klūt vēl nelaimīgāks.

164. Mana ideja ir, ka otru darot laimigu, pats vienādi klūst laimīgs.

165. Pasaules uzskati atspoguļo cilvēka prātu un raksturu.

166. Tauta iet bojā, ja nepareizi iztulko savu pienākuma apziņu.

167. Naidi naidu neiznīcina, bet pavairo, tāpat ir ar labumu.

168. Židi izmainija savu pirmo dievu, ar dievu, kas dod katru laimi kā algu par noplēnu un katru nelaimi, ciešanas, kā sodu par nepaklausību, ko nosauc par grēku, tā ceļot melīgāko tikumisko pasaules kārtību, kur cēloņi un sekas apgāsti ar kājām gaisā, jo ja tikai no algas un soda atkarajas sekas, tad dabiskos cēloņus un sekas aizmirst, kam seko nedabiskais, nekārtīgais un jaunais.

169. Vai es rīkojos tikumiski vai netikumiski, kāda citiem par to daļa, tā ir mana darišana, ja tikai es citus neapgrūtinu, neiespaidoju, nekalpinu.

170. Viss tas, kas šodien ir redzams, ir sasniegst ne-pilnos simts gados, un tas ir tikai attīstības sākums.

171. Fantazija ir viens no mākslinieciskās radišanas līdzekļiem. Katra pasākuma veicināšana sākas fantazijā.

172. Ko es varu sasniegt ar milestību, kas man dod lab-klājību, prieku un laimi, ir man vērtīgs un derīgs. Es milestību varu iemantot bez dieva un velna, bez debesīm un elles, bez dvēseles un gara, tādēļ visi šie atributi man nav vajadzīgi un ir lieki.

173. Maldīgs ieskats, ka citiem jāredz pasaule tāda pati kā man.

174. Nekādas važas, nekāda ārēja vara nav varejusi piespiest ticēt vai neticēt.

175. Viss nāk no kaut kā un par kaut ko; visam ir savs cēlonis.

176. Uz nevienādības dibinas kustība, mūžīga enerģija un dzīviba.

177. Muļķiem gudru saprast ir grūti, bet muļķis muļķi saprot viegli.

178. Milestībai ar laulību nav nekā kopīga. Laulība ir paradums, cilvēku iestādijums, bet mīlestība ir da-bas parādība un kārtība. Laulība vajadzīga tikai sa-biedrības pastāvēšanai, bet tā nesaskan ar mūsu dabu.

179. Jūsu dievs nav mans dievs, nav cita dieva, kā tikai milestība.

180. Uzmeklējet valstī vistaisnāko, visgodigāko un visgudrāko pavalsnieku-ci, kāds-da tanī dzivo, paceliet to visaugstākā vietā, uzticīgi godājiet, un jums būs vispilnīgākais valdišanas veids, jo tas-tā izraudzīs par saviem līdzstrādniekiem arī vistaisnākos, visgodigākos un visgudrākos.

181. Savu laimi neviens nedrīkst dibināt uz cita ne-laimes.

182. Godīgs darbs ir visas īstas bagātības avots un pirmcēlonis.

183. Gadījums (cēlonis) izdala kartis, cilvēks tās saņem, kādas atgadas. Cilvēks var gadījumu iespaidot, nevar iznīcināt. Katrs protests veltīgs. Kādas kartis dabūtas, ar tādām jāspēlē, vai gudrs vai muļķis, stiprs vai vājš. Taisnībai nav vietas.

184. Es esmu dzives priecīgs un laimīgs gandrīz pa-stāvīgi, tik laimīgs, cik vien laimīgs cilvēks var būt, bet tas nenozīmē, ka man nebūtu vēlēšanos vai cen-šanos uz priekšu.

185. Apbrīnošanu un cienīšanu iegūst vienīgi tāds cilvēks, kas nevien augsti, lepni, spēcīgi un brīvi var aizstāvēt savas lietas pareizību, bet arī nenogurstoši cenšas pēc aizvien tālākiem mērķiem.

186. Augstākais motivs ir vēlēšanās vest sevi un citus pie pilnības.

187. Vienīgi zināšanas spēj cilvēku glābt no maldīgiem un ļauniem ieskatiem un darbiem. Kur ir īsta atziņa, tur pareiza darbība rodas pati no sevis.

188. Neraizējies un nebēdājies, nekas vairāk nekaite nerviem, nekas vairāk netraucē iekšēju saskaņu kā raizes un bēdas. Ar tām vienmēr padara savu stāvokli sliktāku un nelabo ne sevi, ne apstāklus.

189. Ja es neesmu spējigs zagt, krāpt vai ļaunu darīt otram, tad nevis tādēļ, ka es ko baidītos, vai aiz kāda pienākuma, bet gan tādēļ, ka es, egoisma dzīts, aiz pašlابuma un pašcieņas ideali brīvi to nedaru.

190. Maz lietū ir neiespējamas; lai tās izvestu galā, vajaga drosmes, neatlaidības un izturības vairāk nekā līdzekļu.

191. Kas nav pierādīts un nav pierādams, ka ir, tas, pats par sevi saprotams, neeksistē. Negativais, kas nav, netiek un nevar tikt pierādīts, to māca elementāra tieslietu zinātne, ir jāpierāda tikai pozitivais apgalvojums, ka ir, esamība. Nelabi metas, tik bieži dzirdot mulķīgo un nepareizo izteicienu: „Nav pierādīts, ka ir, bet arī nav pierādīts, ka nav“, it kā varētu pierādīt to, kas nav, vai kā kad kāds jurists būtu prasijis to pierādit.

192. Cilvēks domā dualistiski: labs un ļauns vijam parādas kā pretstati, bet īstenībā šis dualisms nemaz neeksistē. Pasaule nepastāv no laba un ļauna, bet no būtības un kustības, kas nav ne laba, ne ļauna.

193. Dzives grūtbai, pārbaudījumam un ciešanām ir liela pozitīva nozīme cilvēka personības tapšanā. Tās

rūda, padziļina, apskaidro cilvēku, liek citādi vērtēt parādības un skatīt cauri trauslajai dzīves ārpusei. Grūtības ir appusēji griezīgs zobens. Lai rezultāts būtu labs, vienādi tām vajaga būt piemaisītai milai. Ciešanas līdz ar milu parādas kā istas dzīves prieka radītājas, vairotajas un padziļinātājas.

194. Jušanai, runāšanai, domāšanai vajadzīgi attiecīgi organi, kuri pēc nāves iet bojā. Vai tad vispār var būt runa par kādu apziņas centru, kas kā absoluota, neiznīcīga vienība eksistētu pēc nāves.

195. Es neapkaroju nevienas ticības, ikviens var ticēt tam, kam viņš tic, bet tikai brīvi un atklāti izsaku, ka es neticu, ka es esmu pārliecināts, ka dieva un velna, debesis un elles, dvēseles un gara neeksistē, ka tie ir tikai cilvēku izdomāti nosaukumi. Es neviena ticīgā nedomāju pierunāt atmest savu ticību, bet man ir pilnīgas tiesības brīvi izteikt savas domas.

196. Būvēt savu labklājību uz otra cilvēka rēķina, neievērojot viņa intereses un labklājību, neliekoties zinis, vai arī otram patik zināms jautājums vai ne, nav egoisms, bet ir ļaunais egotisms, nav savtība, bet ir patība.

197. Spriest par otra jūtām, ir galīgi nepielaižami un nekrietni, katrs pats zina savas jūtas un var par tām spriest, otram tas neiespējams.

198. Es nepretojos ļaunumam, kad pret mani tas ir izdarīts, es nekad nedaru preti ļaunu, jo atzistu tikai aizsargāšanos un izvairīšanos. Plaukai griezt ausi ir mūlķīgi, tā jau ir ļaunuma veicinašana. Es nemeklēju ļaunu, jo meklēt vajaga tikai labu. Es nekad neko nejemu ļaunā, jo katram vārdam un darbam ir sava iemesls.

199. Labs darbs jādara ne jau lai saņemtu nieka atzišanu un pateicību, bet augstāku un cēlāku iemeslu un jūtu dēļ, lai nepaliktu nedzēsts kredits, jo, saņemot niecīgu pateicību, darbs būtu atmaksāts.

200. Cilvēkam vajaga zināt, ka pasaule ir tikai viens mērķis, viena patiesība, viena loģika, ka to var panākt, dzīvojot saskaņā ar dzives būtību. Tāda apziņa rada mani pilnigu iekšēju mieru, ko neviens man nevar atņemt, jo miera atrašana ir sevis atrašana. Attistot sevi šo spēju, tu redzēsi, ka pārējās īpašības pašas radīsies, ka pacietība un izturība ir labklājības avots, līdzvars vajadzīgs patiesības saprasmei, māksla līdzdarboties, paliekot neatkarīgam un brīvam domās un jūtās, jo mēs visi ejam uz vienu vienīgo mērķi — atrast laimi, patiesību un brīvību.

Es Tevi lūdzu, mans mīlais lasītāj, atraksti man, kurš vai kuri domu graudi Tev vislabāk patika, un arī par grāmatas vispārejo iespāidu. Izteiktās domas varētu ievietot nākošā izdevumā.

Mans kredo.

Es atzīstu, ka dabā, universā, kosmosā dualisms— labā un launā nav, ir tikai konkrētas lietās viena vienīga substance un abstraktās — vienīga darbība, un pats konkrētais un abstraktais, substance un darbība ir viens.

Visi pretstati, kā labs un ļauns, materija un enerģija, miesa un prāts-dvēsele ir būtībā viena substance, jeb darbība.

Dualisms, divas formas, labs un ļauns ir vienīgi tikai cilvēku radīts jēdziens, pieņemts runas veids, patiesībā dabā labs un ļauns neeksistē. Notikums ir viens, bet pasaule tas tiek uzskātīts divās formās, labs un ļauns.

Kas vienam ir labs, tas pats otram ir ļauns, universalā, viena vispārīga laba vai ļauna nav. Būtībā viena vienība, viena darbība, kura vienā gadījumā tiek uzskatīta, iedomāta par labu, otrā-par ļaunu. Labs vai ļauns atkarājas vienīgi no uzskata, no iedomas kā to uzņemam.

Es esmu atmetis no cilvēkiem pieņemto labo un ļauno un dzīvoju kā paradīzē, kad vēl nezināja no labā un ļaunā. Esmu apmierināts, nekas nenotiek ne labi, ne slīkti; uzskatu katru lietu un dzīves notikumu tādu, kāds tas tiek dots, ne labu, ne ļaunu, bet neitralu, jo viss notiek taisni tā, kā pēc apstākļiem nepieciešami vajadzēja notikt. Neviens nevar man mazāko ļaunumu padarīt, jo es ļauna neatzīstu, man ļauns neeksistē.

Es jūtos debešķīgi, laimīgs un priecīgs vienmēr.

Beigu vārdi.

Augstākais cilvēka bauslis: būt brīvam no aizspriedumiem un dažādiem maldīgiem uzskatiem. Cilvēka prātam jābūt cietam. līdzīgi tērauda arklam un neaprobežotai cilvēka domai un gribai, tā dzinējspēkam, kas uzars un noārdis aizsprieduma vaļņus un to vietā uzcels prāta stabus, kas nemaldigi norādis pareizāko un taisnāko ceļu uz vispārējo cilvēces labklājību un laimi.

Cilvēks, kas kā brīvo, lielo domu paudejs un vienu dogmu sīvākais pretinieks ir gaišākā zvaigzne pie cilvēces debesim.

Ir tumsas mīletāji, kas kā mākoņi aizklāj skaidras debesis, bet kad vēja dzīti izklīst šie tumšie mākoņi, tad atkal pār mums laistās naktis gaišākās zvaigznes un dienā gaišās saules vaigs.

Ari manas, sīs grāmatīnas īstais mērķis būtu pie-mest malkas pagalīti pie lielā prāta un taisnības sārta, kura liesmās jāsadeg aizpriedumu, tukšu vārdu un dažādu maldu elkiem.

Katram brīdomājošam cilvēkam jācenšās atsvabināt arī savu apkārtni no dažādiem murgiem, no aizspriedumu ūnagiem, lai dzīvē mūs ikvienu vada gaišais cilvēka sprāts.

Autors.

6. septembrī, 1939. g.

Saturs.

	Lp.	p.	5
1. Laime	"	"	11
2. Mila	"	"	14
3. Milas aforismi	"	"	15
4. Cilvēka vērtība	"	"	17
5. Gudriba	"	"	19
6. Egoisms	"	"	23
7. Tikumība	"	"	28
8. Kauns	"	"	30
9. Prāts	"	"	32
10. Bailes	"	"	36
11. Liktenis	"	"	38
12. Sirdsapziņa	"	"	40
13. Noslēpumainība un atklātība	"	"	42
14. Gods un meli	"	"	46
15. Greizsirdība	"	"	48
16. Atpūta	"	"	50
17. Zinātnieku ticība Amerikā	"	"	52
18. Vai neticīgie noziedzas	"	"	54
19. Vai cilvēkam ir briva griba	"	"	64
20. R. vēstule	"	"	68
21. Brālība	"	"	70
22. Dvēsele	"	"	72
23. Viņpasaule	"	"	75
24. Vai pasaule radīta	"	"	77
25. Don Kichots un mūsdienu cilvēks	"	"	82
26. Buddha	"	"	86
27. Rabindranats Tagore	"	"	90
28. Dzīves problema	"	"	94
29. Dažas piezīmes	"	"	106
30. Aforismi	"	"	109
31. 200 manu domu graudu	"	"	127
32. Mans kredo	"	"	128
33. Beigu vārdi	"	"	